

บทที่ 1

บทนำ

1. ที่มาและความสำคัญ

ในช่วงหลายทศวรรษที่ผ่านมา ประเทศไทยมีการพัฒนาทางด้านอุตสาหกรรมเป็นอย่างมาก มีการนำเทคโนโลยีประเภทต่างๆ มาใช้ในสถานประกอบการกิจการ การนำเครื่องจักรและสารเคมีอันตรายมาใช้ในกระบวนการผลิตจำนวนมาก โดยผู้ปฏิบัติงานไม่ทราบถึงอันตรายและวิธีการป้องกันอันตรายเหล่านั้น จึงก่อให้เกิดปัญหาความไม่ปลอดภัยในการทำงาน เกิดการเจ็บป่วยหรือเป็นโรคจากการทำงาน ซึ่งก่อให้เกิดผลกระทบต่อนายจ้าง ลูกจ้าง และภาครัฐ ไม่ว่าจะเป็นการบาดเจ็บ การสูญเสียชีวิต ตลอดจนการสูญเสียทางเศรษฐกิจนับเป็นมูลค่ามหาศาล

โดยเฉพาะจากกรณีของเหตุการณ์เกิดเพลิงไหม้สถานประกอบการประเภทโรงแรมและห้างสรรพสินค้าที่เกิดขึ้นบ่อยครั้ง ทำให้มีผู้บาดเจ็บ พิการ ทุพพลภาพ เสียชีวิต นับว่าเป็นการเสียหายร้ายแรงเป็นอย่างมาก ซึ่งส่งผลกระทบต่อเกิดความสูญเสียทางเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ โดยสาเหตุของการเกิดเพลิงไหม้ในสถานประกอบการประเภทโรงแรมและห้างสรรพสินค้านั้น พบว่า เนื่องจากโรงแรมและห้างสรรพสินค้าส่วนใหญ่ขาดมาตรการดูแลรักษาอุปกรณ์ภายในอาคารและโรงแรมให้อยู่ในสภาพที่ใช้งานได้อย่างปลอดภัย ไม่มีระบบการป้องกันและระงับอัคคีภัยตามมาตรฐานที่กฎหมายกำหนด บุคลากรขาดความรู้และการเตรียมพร้อมรับเหตุฉุกเฉินกรณีเกิดเหตุ ทำให้การเกิดเพลิงไหม้แต่ละครั้งมีความรุนแรงและความสูญเสียมูลค่ามหาศาล จากข้อมูลสำนักงานเลขาธิการป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย พบว่าจำนวนอัคคีภัยที่เกิดขึ้นทั่วประเทศ ระหว่างปี พ.ศ.2534 – พ.ศ.2545 มีการเกิดอัคคีภัยทั่วประเทศ ภายในระยะเวลา 12 ปี จำนวน 27,380 ครั้ง คิดเฉลี่ยเป็น 2,281 ครั้งต่อปี หรือคิดเฉลี่ยเป็น 190 ครั้งต่อเดือน หรือหากจะคิดเฉลี่ยเป็นรายวันจะได้ประมาณ 6 ครั้งต่อวัน โดยมียอดมูลค่าความเสียหาย ภายในระยะเวลา 12 ปี คิดเป็นเงิน 16,524.22 ล้านบาท เมื่อคำนวณเฉลี่ยเป็นรายปี คิดเป็นเงิน 1,377.02 ล้านบาท และเมื่อคิดค่าเฉลี่ยเป็นรายเดือน เท่ากับ 114.75 ล้านบาท อาจเฉลี่ยยอดมูลค่าความเสียหาย ประมาณ 3.83 ล้านบาท ต่อวัน รายละเอียดตามตารางที่ 1

ตารางที่ 1 แสดงจำนวนอัคคีภัยที่เกิดขึ้นทั่วประเทศ ระหว่างปี พ.ศ.2534 - พ.ศ.2545

ปี พ.ศ.	จำนวน (ครั้ง)	บาดเจ็บ (ราย)	เสียชีวิต (ราย)	มูลค่าความเสียหาย (ล้านบาท)	หมายเหตุ
2534	3,062	168	78	2,127.63	รวมกรุงเทพมหานคร
2535	2,980	138	103	1,094.21	รวมกรุงเทพมหานคร
2536	2,054	756	229	1,350.99	ไม่รวมกรุงเทพมหานคร
2537	1,965	78	74	481.16	ไม่รวมกรุงเทพมหานคร
2538	2,340	93	53	2,349.00	ไม่รวมกรุงเทพมหานคร
2539	2,985	101	86	1,418.41	ไม่รวมกรุงเทพมหานคร
2540	2,698	107	187	1,473.66	ไม่รวมกรุงเทพมหานคร
2541	3,252	162	59	2,626.97	ไม่รวมกรุงเทพมหานคร
2542	1,597	-	27	544.51	รวมกรุงเทพมหานคร
2543	1,814	91	46	722.59	รวมกรุงเทพมหานคร
2544	1,498	-	-	1,529.28	รวมกรุงเทพมหานคร
2545	1,135	-	-	805.81	รวมกรุงเทพมหานคร

ที่มา : สำนักงานเลขาธิการป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย

ดังนั้น เพื่อเป็นการเฝ้าระวังและควบคุมป้องกันการเกิดอัคคีภัยในสถานประกอบกิจการประเภทโรงแรมและห้างสรรพสินค้าให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล และเป็นการรณรงค์ส่งเสริมให้ผู้ประกอบการประเภทโรงแรมและห้างสรรพสินค้า ซึ่งเป็นเจ้าของกิจการสถานที่ที่มีผลกระทบต่อคนจำนวนมาก ได้ตระหนักถึงความปลอดภัยของชีวิต ทรัพย์สิน และภาพลักษณ์ของประเทศไทย ซึ่งกำลังเจริญเติบโตไปตามนโยบายแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 9 (พ.ศ.2544 - 2549) นั้น กองตรวจความปลอดภัย กรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงานจึงได้จัดทำโครงการสร้างความร่วมมือภาครัฐและเอกชนในการป้องกันและระงับอัคคีภัยในสถานประกอบกิจการประเภทงานบริการขึ้น เพื่อเป็นการรณรงค์ส่งเสริมและ

สร้างจิตสำนึกให้ผู้ประกอบการประเภทโรงแรมและห้างสรรพสินค้า ได้ตระหนักถึงความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของลูกค้า ผู้ใช้บริการ นักท่องเที่ยว และสาธารณชน ที่อาศัยอยู่ในบริเวณใกล้เคียง รวมถึงการสร้างภาพลักษณ์ที่ดีของสถานประกอบการเอง ซึ่งส่งผลรวมถึงภาพลักษณ์ของประเทศด้วย โดยการตรวจสอบระบบการป้องกันและระงับอัคคีภัยในสถานประกอบการประเภทโรงแรม ตามประกาศกระทรวงมหาดไทย เรื่อง การป้องกันและระงับอัคคีภัยในสถานประกอบการเพื่อความปลอดภัยในการทำงานสำหรับลูกจ้าง ลงวันที่ 21 พฤศจิกายน 2534 โดยมุ่งเน้นประเด็นหลักๆ ในเรื่องต่อไปนี้

1. การจัดทำแผนป้องกันและระงับอัคคีภัย
2. การจัดให้มีเส้นทางหนีไฟและประตูในเส้นทางหนีไฟที่เป็นไปตามมาตรฐาน
3. การจัดให้มีอุปกรณ์ดับเพลิงให้เป็นไปตามข้อกำหนดของกฎหมาย
4. การจัดเก็บวัสดุไวไฟหรือวัตถุระเบิดให้ถูกต้องและปลอดภัย
5. การจัดให้มีระบบสัญญาณแจ้งเหตุเพลิงไหม้ และต้องมีการตรวจสอบเป็นประจำสม่ำเสมอ

6. การจัดอบรมการดับเพลิงขั้นต้นให้แก่ลูกจ้าง

7. การจัดให้มีการฝึกซ้อมดับเพลิงและฝึกซ้อมหนีไฟ อย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง

โครงการดังกล่าวนี้ ได้เริ่มดำเนินการตั้งแต่เดือนพฤศจิกายน 2541 ซึ่งเป็นปีการท่องเที่ยวของประเทศไทย (Amazing Thailand) และเป็นปีที่ประเทศไทยเป็นเจ้าภาพจัดการแข่งขันกีฬาเอเชียนเกมส์ด้วยนั้น ในระยะแรกดำเนินการนำร่องในพื้นที่ 12 จังหวัด คือ จังหวัด เชียงราย เชียงใหม่ นครราชสีมา พิษณุโลก ขอนแก่น ระยอง ชลบุรี ภูเก็ต สงขลา พระนครศรีอยุธยา สุพรรณบุรี และปทุมธานี ซึ่งเป็นจังหวัดที่เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญๆ ของประเทศและเป็นจังหวัดที่มีการแข่งขันกีฬาเอเชียนเกมส์ในขณะนั้น มีโรงแรมที่ผ่านการรับรองมาตรฐานการป้องกันและระงับอัคคีภัยในปี พ.ศ.2541 เป็นจำนวน 120 แห่ง

ต่อมา กรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน เห็นว่าโครงการดังกล่าวเป็นมาตรการหนึ่งที่จะช่วยกระตุ้นให้ผู้ประกอบการได้ตระหนักถึงความปลอดภัยเกี่ยวกับการป้องกันและระงับอัคคีภัยมากยิ่งขึ้น จึงได้ดำเนินการขยายผลลงไปในสถานประกอบการประเภทโรงแรมที่ตั้งอยู่ในจังหวัดส่วนภูมิภาคทุกจังหวัด และได้ขยายโครงการไปยังสถานประกอบการประเภทห้างสรรพสินค้าอีกด้วย

2. วัตถุประสงค์ของการศึกษา

2.1 เพื่อศึกษาและวิเคราะห์ลักษณะการบริหารโครงการสร้างความร่วมมือภาครัฐและเอกชนในการป้องกันและระงับอัคคีภัยในสถานประกอบกิจการประเภทงานบริการแนวใหม่ ของสถานประกอบกิจการในการเข้าร่วมโครงการฯ การรวบรวมปัญหาอุปสรรคของการดำเนินงานตามโครงการในภาพรวม

2.2 เพื่อศึกษาผลสำเร็จของโครงการรวมทั้งความสอดคล้องด้านต่างๆ ของโครงการตามนโยบายและแผนงานที่เกี่ยวข้อง

2.3 เพื่อเสนอแนะแนวทางแก้ปัญหาและการพัฒนาโครงการสร้างความร่วมมือภาครัฐและเอกชนในการป้องกันและระงับอัคคีภัยในสถานประกอบกิจการประเภทงานบริการ ให้กับกรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน

3. ขอบเขตของการศึกษา

ศึกษาวิเคราะห์ลักษณะการบริหารโครงการสร้างความร่วมมือภาครัฐและเอกชนในการป้องกันและระงับอัคคีภัยในสถานประกอบกิจการประเภทงานบริการ ผลสำเร็จการดำเนินงานตามโครงการฯ ปัญหาและอุปสรรคของการดำเนินงาน จากผลการบริหารงานของผู้ศึกษาในการดำเนินงานตามโครงการสร้างความร่วมมือภาครัฐและเอกชนในการป้องกันและระงับอัคคีภัยในสถานประกอบกิจการประเภทงานบริการ ระหว่างปี พ.ศ.2544 ถึง พ.ศ.2546 และจากการดำเนินงานระหว่างปี พ.ศ.2541 ถึง พ.ศ.2543 รวมทั้งเป็นการศึกษาถึงความสอดคล้องของโครงการกับนโยบายและแผนงานด้านความปลอดภัยในการทำงานที่เกี่ยวข้อง ซึ่งจะช่วยทำให้เกิดการพัฒนาประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลในการดำเนินงานตามโครงการสร้างความร่วมมือภาครัฐและเอกชนในการป้องกันและระงับอัคคีภัยในสถานประกอบกิจการประเภทงานบริการต่อไป

4. วิธีการศึกษา

การศึกษานี้วิเคราะห์โครงการสร้างความร่วมมือภาครัฐและเอกชนในการป้องกันและระงับอัคคีภัยในสถานประกอบกิจการประเภทงานบริการครั้งนี้ เป็นการศึกษาในลักษณะเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยมีลักษณะของการศึกษาดังนี้

4.1 ลักษณะของงานที่ดำเนินการศึกษาเรื่องนี้ เป็นการทำงานโครงการสร้างความร่วมมือภาครัฐและเอกชนในการป้องกันและระงับอัคคีภัยในสถานประกอบกิจการ

ประเภทงานบริการในลักษณะของการบริหารโครงการ ผลสำเร็จของการดำเนินงานตามโครงการ ความสอดคล้องของโครงการกับนโยบายและแผนงานที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งปัญหาและอุปสรรคการดำเนินงานตามโครงการ

4.2 ข้อมูลที่ใช้ในการศึกษาประกอบด้วย

1. ข้อมูลปฐมภูมิ ได้แก่ ข้อมูลการดำเนินงานตามโครงการป้องกันและระงับอัคคีภัยในโรงแรม ระหว่างปี พ.ศ.2541 ถึง พ.ศ.2544 และข้อมูลการดำเนินงานตามโครงการสร้างความร่วมมือภาครัฐและเอกชนในการป้องกันและระงับอัคคีภัยในสถานประกอบการประเภทงานบริการ ระหว่างปี พ.ศ.2545 ถึง พ.ศ.2546

2. ข้อมูลทุติยภูมิ เป็นข้อมูลที่นักวิชาการท่านอื่นได้รวบรวมหรือเรียบเรียงเกี่ยวกับแนวความคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องไว้แล้ว และผู้ศึกษาได้นำข้อมูลนั้นมาประกอบอ้างอิงในการศึกษา

5. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

5.1 ทำให้เข้าใจลักษณะการบริการโครงการสร้างความร่วมมือภาครัฐและเอกชน ผลสำเร็จของการดำเนินงานตามโครงการ แนวโน้มการเข้าร่วมโครงการของสถานประกอบการ และปัญหาอุปสรรคต่างๆ รวมทั้งความสอดคล้องของโครงการและการสนับสนุนนโยบายและแผนงานที่เกี่ยวข้องของภาครัฐ

5.2 ทำให้เกิดแนวทางในการแก้ปัญหาอุปสรรคและการพัฒนาโครงการ ให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผล และได้ผลการดำเนินงานที่คุ้มค่า

5.3 ทำให้เกิดความปลอดภัยแก่ลูกจ้างไม่ได้รับอันตรายจากการเกิดอัคคีภัย ป้องกันความสูญเสียที่เกิดกับลูกจ้างและสถานประกอบการ ป้องกันต้นเหตุของอัคคีภัยที่มีผลกระทบต่อประชาชน รวมทั้งผู้ใช้บริการ นักท่องเที่ยว ได้มีความมั่นใจและเกิดความปลอดภัยในการใช้บริการยิ่งขึ้น

5.4 ส่งเสริมการบังคับใช้กฎหมายความปลอดภัยในการทำงาน และช่วยเสริมสร้างความร่วมมือที่ดีแก่ภาครัฐและเอกชน

บทที่ 2

แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

1. แนวคิดด้านความร่วมมือ

1.1 ความหมายและความสำคัญของความร่วมมือ

Dobrion and Ireland (1993: 86 – 87, อ้างถึงใน กำธร ศรีน้อย, 2544.) ให้ความหมายว่า คือ การที่คนตั้งแต่สองคนขึ้นไปหรือสองหน่วยงาน/องค์กร มีปฏิสัมพันธ์และร่วมปฏิบัติการกิจ อาจจะเพื่อบรรลุเป้าหมายเดียวกันหรือคนละเป้าหมายก็ได้ ด้วยการระดมทรัพยากรร่วมกัน ร่วมกันกำหนดแนวปฏิบัติและลงมือปฏิบัติอีกทั้งมีส่วนรับผิดชอบในการปฏิบัติ และหรือร่วมรับผลประโยชน์จากการปฏิบัติภายใต้การปฏิบัติร่วมกันดังกล่าว โดยตั้งอยู่บนพื้นฐานของข้อตกลงและความเป็นอิสระโดยไม่ขึ้นต่อกัน

นิตติยา เงินประเสริฐศรี (2540 อ้างถึงใน กำธร ศรีน้อย, 2544.) ให้ความหมายว่า เป็นกระบวนการที่องค์กรได้ร่วมมือกับองค์กรอื่นๆ ในสภาพแวดล้อมเพื่อความมุ่งหมายเฉพาะเจาะจงโดยมีการกระทำซึ่งการกระทำร่วมกันระดับต่ำสุดคือ การเจรจาแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารและบริการต่างๆ ซึ่งกันและกัน ระดับสูงขึ้นไปก็คือการตั้งหน่วยงานต่างๆ มาร่วมงานด้วย หรือเข้ามาเป็นพวกและการรวมกำลังซึ่งเป็นระดับของการกำหนดเป้าหมายร่วมกันจัดเครือข่ายการทำงาน (Net-working)

Foster (1984: 204 Citing Orlick. 1977b อ้างถึงใน ชัยลิขิต, 2530) ได้ให้ความหมายของความร่วมมือไว้ว่าการร่วมมือเป็นการมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคมในด้านบวกซึ่งสมาชิกแต่ละคนที่ร่วมกัน (Participants) จะทำงานร่วมกับคนอื่นๆ โดยไม่มีการต่อต้านและจะมีความสำนึกในจุดมุ่งหมายเดียวกัน ทุกคนสามารถที่จะให้หรือแบ่งปันผลผลิตการยอมรับและสำนึกในความรับผิดชอบร่วมกันเป็นสิ่งที่มีความหมายมาก ซึ่งสิ่งต่างๆเหล่านี้จะช่วยเพิ่มความยกย่องภูมิใจตนเองและก่อให้เกิดความสุขแก่บุคคล

Lindgren (1973 อ้างถึงใน ชัยลิขิต, 2530) ความร่วมมือเป็นงานที่มีเป้าหมายร่วมกันอยู่ การมีเป้าหมายร่วมกันไม่ได้หมายความว่า ทุกคนจะต้องมีเป้าหมายอย่างเดียวกันหรือเหมือนกันเสมอไป แต่หมายความว่าบุคคลแต่ละคนอาจมีเป้าหมายที่ตรงกันหรือมีเป้าหมายที่

เกี่ยวข้องกันในลักษณะหนึ่ง ซึ่งการบรรลุเป้าหมายที่ร่วมกันนั้นจะทำให้ทุกคน ที่เกี่ยวข้องมีความพึงพอใจ เพราะแต่ละคนได้เข้าใกล้เป้าหมายหรือได้บรรลุเป้าหมายส่วนตัวของตนด้วย

Deutsc (1972 อ้างถึงใน ชัยลิขิต, 2530) ได้ให้นิยามความร่วมมือไว้ว่าเมื่อสมาชิกกลุ่มคนหนึ่งได้รับรางวัลแล้ว สมาชิกคนอื่นๆ ภายในกลุ่มจะได้รับรางวัลด้วย โดยแบ่งรางวัลให้กับสมาชิกทุกคนภายในกลุ่มเป็นจำนวนเท่าๆ กัน

Johnson (1970 อ้างถึงใน สงวนศรี, 2527) กล่าวไว้ว่า ความร่วมมือคือสถานการณ์ที่เกิดขึ้น เมื่อบุคคลใดบุคคลหนึ่งจะบรรลุเป้าหมายของตนได้ก็ต่อเมื่อบุคคลอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องได้บรรลุเป้าหมายของเขาเหล่านั้นด้วย ดังนั้นถ้ามีบุคคลใดบุคคลหนึ่งลงมือกระทำการเพื่อให้บรรลุเป้าหมายของตน การกระทำนั้นจะช่วยให้คนอื่นๆ ในกลุ่มให้เข้าใกล้เป้าหมายและมีโอกาสได้บรรลุเป้าหมายเพิ่มมากขึ้นด้วย

ลูวิล (2532 อ้างถึงใน กำธร ศรีน้อย, 2544.) กล่าวไว้ว่า ความร่วมมือคือประเภทหนึ่งของพฤติกรรมสนับสนุนสังคมซึ่งบุคคลกระทำประโยชน์ร่วมกัน ในการร่วมมือกันนั้นพฤติกรรมของแต่ละคนจะนำไปสู่กลุ่มเป้าหมายได้ การร่วมมือกันจะนำกลุ่มให้ทำงาน ซึ่งบุคคลเดียวไม่อาจทำให้บรรลุผลได้อย่างดี

สงวนศรี (2527 อ้างถึงใน กำธร ศรีน้อย, 2544.) กล่าวไว้ว่า ความร่วมมือคือพฤติกรรมของคนในกลุ่มที่มีผลประโยชน์ร่วมกัน (จุดหมายเดียวกัน) การที่สมาชิกผู้ใดจะได้ผลประโยชน์อะไรนั้น ขึ้นอยู่กับสมาชิกผู้ใดจะได้ผลประโยชน์ของเขาด้วย กล่าวไว้ว่าสถานการณ์ที่เป็นการร่วมมือสมาชิกของกลุ่มจะกระทำหรือไม่กระทำอะไรบางอย่างเพื่อการประสาน (Coordination) ผลประโยชน์ระหว่างกันนั่นเอง

ประทุม (2522 อ้างถึงใน กำธร ศรีน้อย, 2544.) ให้ความหมายของความร่วมมือไว้ว่าเป็นพฤติกรรมทางสังคมที่ก่อให้เกิดประโยชน์แก่อีกฝ่ายหนึ่งและตัวเองก็ได้รับประโยชน์ด้วย

Philip H. Combs (1981:41 อ้างถึงใน กำธร ศรีน้อย, 2544.) อธิบายว่าต้องชี้ให้เห็นระหว่าง “ความร่วมมือ” กับ “การประสานงาน” เพราะความร่วมมือมีความหมายและขอบเขตที่กว้างและลึกซึ้งกว่าการประสานงานเป็นเพียงการกำหนดข้อตกลงร่วมกันที่จะไม่ก้าวถ่างซึ่งกันและกัน อีกทั้งลดความซ้ำซ้อนหรือส่งเสริมการทำงาน ความร่วมมือเป็นเรื่องของการตั้งเป้าหมายและปฏิบัติงานร่วมกันอย่างใกล้ชิด

จากความหมายของความร่วมมือที่กล่าวมาข้างต้นนี้ สามารถสรุปความหมายของความร่วมมือว่า เป็นการร่วมกันปฏิบัติงานของทั้งบุคคลหรือหน่วยงาน เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ของงานหรือหน่วยงาน โดยอาศัยลักษณะการร่วมกันคิดตัดสินใจหรือกำหนดวิธีการหรือเชื้ออำนาจความสะดวกในทรัพยากรร่วมกัน เพื่อให้งานประสบความสำเร็จ

1.2 สาเหตุของความร่วมมือ

ทกิล (2526 อ้างถึงใน กำธร ศรีน้อย, 2544.) กล่าวถึงสาเหตุของการร่วมมือและการแข่งขันไว้ 4 ประการดังนี้

1. การเรียนรู้ (Learning) ประสบการณ์ต่างๆ ที่คนได้เรียนรู้มาจะทำให้บุคคลเกิดการคิดและการรับรู้ว่าจะต้องทำอย่างไร
2. รางวัลหรือเครื่องล่อ (Reward or incentive)
3. สถานการณ์ (Situation) เป็นสาเหตุสำคัญอันหนึ่งที่ทำให้เกิดการแข่งขันและการร่วมมือในสถานการณ์ที่แห่งเดียวกัน อาจจะทำให้เกิดการร่วมมือหรือการแข่งขันก็ได้ ขึ้นอยู่กับลักษณะและสถานการณ์ที่เกิดขึ้น
4. ลักษณะนิสัย (Characteristic) เป็นความประพฤติหรือปฏิบัติของบุคคลนั้นๆ โดยกระทำอยู่เป็นประจำ ซึ่งเป็นผลมาจากความเชื่อ ค่านิยม และบุคลิกภาพ

วิรัช (2523 อ้างถึงใน ชัยลิขิต, 2530) ได้กล่าวถึงสาเหตุของความร่วมมือและการแข่งขันว่าเกิดจากปัจจัย 6 ประการดังนี้

1. เกิดจากการเรียนรู้ (Learning) เป็นการเรียนรู้โดยการวางเงื่อนไขการเรียนรู้โดยได้รับแรงเสริม และการเรียนรู้โดยการเลียนแบบ
2. เกิดจากสถานการณ์ต่าง ๆ ที่เผชิญหน้า (Threat)
3. เกี่ยวกับงาน (Tasks) ลักษณะงานบางอย่างจะก่อให้เกิดความร่วมมือกันและงานบางอย่างจะก่อให้เกิดการแข่งขันกัน
4. จุดมุ่งหมายของกลุ่ม (Group goal) ถ้าจุดมุ่งหมายของสมาชิกตรงกับจุดมุ่งหมายของกลุ่มจะเกิดการร่วมมือกัน ถ้าจุดมุ่งหมายของสมาชิกแตกต่างกันจะเกิดการแข่งขัน
5. ลักษณะของรางวัล (Reward) ถ้ารางวัลนั้นเป็นส่วนรวมของกลุ่มจะเกิดการร่วมมือและถ้าให้เป็นส่วนบุคคลจะเกิดการแข่งขัน

Duhrión and Ireland (อ้างถึงใน ชีระพงษ์ แก้วหาพงษ์, 2542) กล่าวถึงสาเหตุที่ทำให้ความร่วมมือระหว่างกันมาจากสาเหตุ 3 ประการ

1. มีลักษณะจะต้องพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกันบ้างบางส่วน
2. การปฏิบัติได้ตอบซึ่งกันและกัน หมายถึงสิ่งต่างๆ ที่บุคคลได้กระทำซึ่งกันและกันของมวลสมาชิกซึ่งเป็นการตอบสนองบุคคลที่มีกิจกรรมร่วมกันในกลุ่ม
3. มีความรู้สึกทางอารมณ์ หมายความว่าความรู้สึกต่างๆ ในความต้องการรวมกลุ่ม เช่น ความคิด ความเชื่อ ความหวังซึ่งเป็นลักษณะภายในของบุคคลและเป็นผลมาจากการปฏิบัติได้ตอบซึ่งกันและกัน

กล่าวโดยสรุป สาเหตุของความร่วมมือเกิดขึ้นได้ทั้งจากภายนอกและภายในลักษณะของแต่ละบุคคล ซึ่งพฤติกรรมความร่วมมือของแต่ละบุคคลนี้จะส่งผลต่อความร่วมมือกันในระหว่างองค์กร ซึ่งสาเหตุของความร่วมมือภายนอกอาจจะเกิดรางวัลล่อใจ เกิดจากการเรียนรู้และสถานการณ์ต่างๆ ตลอดจนประสบการณ์และการเรียนรู้ รวมถึงจุดมุ่งหมายของกลุ่มลักษณะภายในของบุคคลได้แก่ บุคลิกภาพ วัฒนธรรม การอบรมเลี้ยงดู ความรู้สึกทางอารมณ์

1.3 จุดมุ่งหมายของความร่วมมือ

จากการศึกษาวิจัยของศูนย์ฝึกอบรมและพัฒนาการสาธารณสุขมูลฐานภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (ข้างถึงใน วีระพงษ์ แก้วหาญ, 2542) พบว่าความคาดหวังความร่วมมือของผู้เกี่ยวข้องใน 3 ส่วน คือ

1. องค์กรประชาชนต้องให้ความร่วมมือนำไปสู่การแลกเปลี่ยน ข้อมูลข่าวสาร การแลกเปลี่ยนประสบการณ์ในการพัฒนาและการประสานงานทางวิชาการ อีกทั้งทำให้เกิดเครือข่ายการทำงานระหว่างรัฐ องค์กรพัฒนาเอกชน องค์กรประชาชน และส่วนอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งการระดมทรัพยากรซึ่งทำให้เกิดการทำงานสาธารณสุขในระดับชุมชนดีขึ้น

2. องค์กรพัฒนาเอกชนต้องการให้เกิดการยอมรับซึ่งกันและกันระหว่างรัฐ และเอกชน และผลักดันให้เกิดการประสานทรัพยากรร่วมกัน อำนวยความสะดวกด้านข้อมูลข่าวสารและวิชาการ

3. ความคาดหวังของรัฐต้องการให้องค์กรพัฒนาเอกชนเข้ามามีบทบาทในการทำงานร่วมกับรัฐ ทั้งบทบาทในเรื่องการวางแผน การปฏิบัติงาน การร่วมตรวจสอบโครงการ

ข้อสรุปของจุดมุ่งหมายของการร่วมมือทั้ง 3 ส่วน คือ ความร่วมมือควรมีจุดมุ่งหมายที่จะยกระดับความเป็นอยู่ของประชาชนให้ดีขึ้น ยอมรับในข้อแตกต่างและวิธีการทำงานทั้ง 2 ฝ่าย เชื่ออำนวยความสะดวกซึ่งกันและกัน ทั้งข้อมูลข่าวสาร วิชาการ และทรัพยากร และก่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ในการทำงาน และร่วมกันพัฒนา

แผนงานโครงการที่เกี่ยวข้องโดยอาศัยกลุ่มคณะกรรมการร่วมซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ มงคล ดำเนินนรินทร์ และคณะ (2533) ได้ให้ข้อเสนอแนะว่า การทำงานระหว่างภาครัฐ และองค์กรพัฒนาเอกชนควรที่จะกำหนดจุดมุ่งหมายให้แน่ชัด โดยจุดมุ่งหมายดังกล่าว ควรตั้งอยู่บนพื้นฐานความคาดหวังในความสำเร็จ และวิธีการพัฒนาของแต่ละองค์กร โดยภายใต้จุดมุ่งหมายของความร่วมมือน่าที่จะมุ่งประสานกิจกรรมทรัพยากรและข้อมูล ข่าวสาร ให้ทุกฝ่ายร่วมมือกันทำงานอย่างประสานสอดคล้อง เพื่อบรรลุผลสำเร็จตามนโยบาย และเป้าหมายที่ทั้งสองส่วนตั้งเอาไว้

สรุปว่าจุดมุ่งหมายของความร่วมมือคือ การร่วมกันปฏิบัติงานให้บรรลุวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่แต่ละองค์กรมีและเกี่ยวข้องซึ่งกันและกัน โดยกำหนดกรอบของการ ปฏิบัติภายใต้การร่วมมือกันทั้ง นโยบาย เป้าหมาย ทรัพยากร วิธีการทำงาน และข้อมูลข่าวสาร เพื่อที่จะทำให้งานผสมผสานสอดคล้อง ลดความซ้ำซ้อนมีประสิทธิภาพ ก่อให้เกิดประโยชน์ ร่วมกันทุกฝ่าย

1.4 หลักการและแนวปฏิบัติของความร่วมมือ

ในการทำงานร่วมกันระหว่างภาครัฐและองค์กรเอกชนที่จะก่อให้เกิด ความสำเร็จที่ต้องการนั้น สิ่งจำเป็นคือวางแนวทางในการทำงานร่วมกัน โดยหลักเกณฑ์ ในการทำงานร่วมกันและขั้นตอนการทำงานมีดังนี้

ในด้านหลักการทำงาน กวิต (2526 อ้างถึงใน กำธร ศรีน้อย, 2544.) ศึกษาพบ ว่า ปัจจัยที่ก่อให้เกิดความสำเร็จในการทำงานร่วมกัน มี 3 ประการ คือ

1. การจัดตั้งคณะทำงานหรือกลุ่มทำงาน เพื่อให้การประสานงาน ได้สะดวก และยังเป็นการศึกษาหรือกำหนดแนวทางการดำเนินงานร่วมกัน
2. กำหนดแผนการและวิธีการประสานงานรวมถึงวิธีปฏิบัติให้แน่ชัด และแจ้งให้กับผู้ปฏิบัติงานหรือผู้เกี่ยวข้องทั้ง 2 ฝ่าย ให้ทราบเพื่อความถูกต้องในการปฏิบัติงาน
3. ลดปัญหาความขัดแย้งและปรับวิธีการทำงานเข้าหากัน เนื่องจาก ระบบของการทำงาน และระเบียบการปฏิบัติงานของทั้งสองหน่วยงานมีข้อแตกต่างกันมาก ทั้งในความคล่องตัว ความยืดหยุ่น ข้อบังคับ และกฎหมายที่จะเป็นอุปสรรคต่อการทำงาน จึงจำเป็นต้องปรับตัวกันทั้งสองฝ่าย ซึ่งบางครั้งอาจจะเกิดปัญหาหรือความขัดแย้ง ทั้งสองฝ่าย จะต้องประนีประนอมเข้าหากัน

เรวัตร์ ชาตวิศิษฐ์ (2539 อ้างถึงใน กำธร ศรีน้อย, 2544.) สำหรับแนวคิดการทำงานภายใต้ความร่วมมือ ความคาดหวังของความร่วมมือระหว่างภาครัฐและเอกชน คือ การสร้างงานเป็นทีมและสามารถพัฒนางานได้อย่างบรรลุเป้าหมายร่วมกัน ซึ่งสอดคล้องกับความหมายของทีม โดยสรุปความหมายของทีมว่า หมายถึง กลุ่มบุคคลที่มีปฏิสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน ปฏิบัติหน้าที่ร่วมกันด้วยการมีส่วนร่วมทั้งในการกำหนดวัตถุประสงค์และเป้าหมาย จัดระบบและขบวนการบริหารจัดการ เพื่อให้การบริหารจัดการบรรลุวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่กำหนดไว้ร่วมกัน

1.5 รูปแบบและขบวนการของความร่วมมือ

Thomas & Robert (1982 อ้างถึงใน กำธร ศรีน้อย, 2544.) ได้แบ่งรูปแบบลักษณะของการปฏิบัติงานร่วมกัน โดยแบ่งออกเป็น 3 ลักษณะ คือ

1. การตกลงร่วมกัน (Bargaining อ้างถึงใน กำธร ศรีน้อย, 2544.) คือการตกลงร่วมกันระหว่างองค์กร 2 องค์กร หรือมากกว่า เพื่อแลกเปลี่ยนผลตอบแทนซึ่งกันและกัน
2. การปฏิบัติงานร่วมกันในระดับกลาง คือ มีการแลกเปลี่ยนข่าวสารข้อมูลอย่างเป็นทางการ เช่น รายงานข่าวเป็นการภายในระหว่างองค์กรร่วมมือ และแลกเปลี่ยนเจ้าหน้าที่ ทรัพยากร วัสดุอุปกรณ์ และเครื่องมือเครื่องใช้ รวมทั้งจัดให้มีโครงการร่วมกันระหว่างองค์กร
3. การปฏิบัติงานร่วมกันในระดับสูง คือ จัดให้มีคณะกรรมการร่วมกันอย่างเป็นทางการเกี่ยวกับนโยบายและโครงสร้างการดำเนินงาน และการวางแผนงานในด้านของความคาดหวังของความร่วมมือในระดับสูงสุดคือ การก่อให้เกิดความเป็นทีม และสามารถพัฒนางานได้อย่างบรรลุผลตามเป้าหมายร่วมกัน

ทัศนีย์ ลักษณะอภิชนชัย (2540 อ้างถึงใน กำธร ศรีน้อย, 2544.) อธิบายถึงรูปแบบและขบวนการของความร่วมมือระหว่างองค์กรที่ก่อให้เกิดการพัฒนา โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน (Community – Based Approach) ว่ามีองค์ประกอบสำคัญ ดังนี้

1. การสร้างองค์กรแห่งความร่วมมือ
2. การสร้างเครือข่ายในการติดต่อสื่อสารและประสานงานความร่วมมือระหว่างบุคคลหรือกลุ่มคนที่เป็นเครือข่าย
3. การแลกเปลี่ยนประสบการณ์ หรือพัฒนาความรู้ความเข้าใจการทำงาน

4. การแต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินงาน โดยการมีส่วนร่วมคัดเลือกจากทุกฝ่าย และกำหนดบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบ

5. การกำหนดกรอบกิจกรรมหรือลักษณะงานที่ทำ

6. การติดตามประเมินผล เพื่อขจัดปัญหาหรืออุปสรรคในการดำเนินงาน

ประเวศ วะสี (2538 อ้างถึงใน คำธรร ศรีน้อย, 2544.) ได้กล่าวถึง พัฒนาการของรูปแบบความร่วมมือระหว่างภาครัฐและเอกชนในสังคมไทย โดยเฉพาะในระดับมหภาค ปรากฏให้เห็นในหลายรูปแบบ ได้แก่ รูปแบบของข่ายความร่วมมือที่ประสบความสำเร็จ และมีบทบาทด้านสิ่งแวดล้อม คือ “ข่ายความร่วมมือสิ่งแวดล้อมและการพัฒนาไทย” (Thailand Environment and Development Network – TBDNET) ซึ่งองค์ประกอบเครือข่ายประกอบด้วยคณะกรรมการนโยบายมีบทบาทในการกำหนดนโยบายและแผนประจำปี กำหนดแนวทางสำหรับความร่วมมือในการแก้ไขปัญหา ระยะสั้น ระยะยาว กำหนดคณะกรรมการ รวมทั้งเปิดเวทีแลกเปลี่ยนประสบการณ์ ข้อมูลข่าวสาร และส่งเสริมให้หน่วยงานต่างๆ ช่วยสนับสนุนการปฏิบัติงานขององค์กรท้องถิ่น ส่วนในระดับภูมิภาคก็จะมีคณะกรรมการระดับภาคประจำปี ซึ่งประสานงานของข่ายความร่วมมือในระดับภาค ส่วนในระดับจังหวัดและท้องถิ่น ส่งเสริมให้มีคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมของแต่ละจังหวัดและองค์กรท้องถิ่น องค์กรชาวบ้าน เพื่อร่วมมือกันจัดกิจกรรมพัฒนาและสนับสนุนท้องถิ่น ในการพัฒนาสภาพแวดล้อมของจังหวัดและองค์กรท้องถิ่น ซึ่งสมาชิกขอข่ายมีหลากหลายสิ่ง บุคคล หน่วยงานภาครัฐและเอกชน องค์กรประชาชน

ขวัญสรณ คติโพธิ์ (2539 อ้างถึงใน คำธรร ศรีน้อย, 2544.) การพัฒนาดังกล่าวสอดคล้องกับแนวคิดในเรื่องของพหุภาคี คือ เกิดความร่วมมือและเครือข่ายความร่วมมือที่หลากหลาย เพื่อปฏิบัติการร่วมมือในการพัฒนา โดยแต่ละองค์กรในเครือข่าย ก็จะปฏิบัติหน้าที่ของตนอย่างอิสระ

รวีวรรณ ชินตระกูล (2532 อ้างถึงใน คำธรร ศรีน้อย, 2544.) ได้เสนอรูปแบบความร่วมมือที่เหมาะสมระหว่างภาครัฐและเอกชน ในการผลิตบุคลากรระดับกลาง และระดับสูง คือ

1. การจัดการตลาดนัดแรงงาน เพื่อการประชาสัมพันธ์ให้รัฐและเอกชนได้มีโอกาสติดต่อประสานงาน และพบปะแลกเปลี่ยนข้อมูล

2. การสนับสนุนทางด้านทุน วัสดุอุปกรณ์

3. การสัมมนาร่วมกันระหว่างภาครัฐและเอกชน

4. การจัดหลักสูตรพิเศษในและนอกสถาบันการศึกษา

5. การสนับสนุนเกี่ยวกับการวิจัยของภาครัฐและเอกชน

6. การฝึกอบรมร่วมกัน

7. การศึกษาดูงานร่วมกัน

และจากรายงานการประชุม โดยสถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยขอนแก่น (2538) ได้สรุปรูปแบบความร่วมมือระหว่างองค์กรพัฒนาเอกชนว่า

1. ในแต่ละองค์กรควรมีคนทำหน้าที่ประสานงานโดยตรง เพื่อให้องค์กรอื่นได้มาติดต่อ (ในกรณีที่เป็นแบบทางการ) ส่วนแบบไม่เป็นทางการก็คงพบปะกันเองแบบเพื่อนฝูง การจัดการบริหารงบประมาณของแต่ละองค์กรควรมีงบด้านนี้ด้วย

2. ควรมีการเลือกตั้งคณะกรรมการเฉพาะกิจหรือคณะทำงาน เพื่อทำหน้าที่ประสานงานระหว่างองค์กรพัฒนาเอกชน โดยทำหน้าที่ติดตามนำข่าวสารการเคลื่อนไหวของแต่ละองค์กรมาเผยแพร่สู่กันและกันทราบอย่างสม่ำเสมอ อาจจัดทำในรูปจดหมายข่าวและแลกเปลี่ยนข้อมูลงานวิจัยต่างๆ

3. คณะกรรมการเฉพาะกิจหรือคณะทำงาน ควรมีการประชุมพูดคุยกันเช่นสรุปบทเรียนร่วมกันอย่างน้อยปีละครั้ง และหากเป็นไปได้ก็จัดให้มีการพูดคุยกันตามสถานการณ์ของปัญหาภาคสนาม เช่น พูดคุยปัญหาการผลิตก่อนฤดูการผลิต วัฒนธรรม หรือปัญหาการตลาดต่างๆ เป็นต้น

2. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับโครงการ

2.1 ความหมายของโครงการ

คำว่า "โครงการ" มีความหมายตรงกับคำในภาษาอังกฤษ 2 คำ คือ Project และ Program ซึ่งหมายถึงระบบการปฏิบัติงานที่ประกอบด้วยกิจกรรมและรายละเอียดต่างๆ ของการดำเนินงานให้บรรลุถึงวัตถุประสงค์ที่ได้กำหนดไว้

คำว่า Project (โครงการ) และ Program (รายการปฏิบัติงาน หรือในบางตำราแปลว่า "โครงการ") แม้โดยทั่วไปจะมีความหมายที่คล้ายคลึงกันดังที่ได้กล่าวแล้ว แต่ในเชิงการวางแผนถือความเป็นแผนการปฏิบัติงานที่ต่างระดับกัน กล่าวคือโครงการเป็นกลุ่มกิจกรรมที่กำหนดขึ้นไว้เพื่อใช้ในการดำเนินงานตามแผน ส่วนรายการปฏิบัติงานหรือ โครงการหมายถึงรายละเอียดในการดำเนินงานของกิจกรรมแต่ละกิจกรรมที่ได้กำหนดขึ้น เพื่อการดำเนินงานตามโครงการ ฉะนั้นจึงกล่าวโดยสรุปได้ว่า รายการปฏิบัติงานหรือโครงการ คือส่วนประกอบของโครงการ และโครงการแต่ละโครงการคือส่วนประกอบของแผน

อย่างไรก็ตาม คำว่า “โครงการ” ซึ่งมีความหมายหรือคำจำกัดความที่สามารถแยกแยะได้ดังนี้

โครงการ หมายถึง กิจกรรมของหน่วยงานหนึ่งในองค์การที่มุ่งดำเนินการเพื่อให้บรรลุถึงเป้าหมายที่ได้กำหนดไว้ ซึ่งมีทั้งเวลา งบประมาณ และวิธีการดำเนินงานเป็นตัวกำกับ

โครงการ หมายถึง การลงทุนชนิดพิเศษอย่างหนึ่งที่มีวัตถุประสงค์ขนาดการดำเนินงาน สถานที่ตั้ง แนวคิดในการดำเนินงาน และผลต่อการพัฒนาต่อไปอย่างชัดเจน โดยโครงการมีฐานะเป็นส่วนประกอบอันสำคัญของกระบวนการพัฒนา

โครงการ หมายถึง กิจกรรมขนาดเล็กที่สุดที่สามารถจำแนกวิเคราะห์ เพื่อการวางแผนและการบริหารงานได้

โครงการ หมายถึง แผนงานหรือส่วนหนึ่งของแผนงานที่ต้องใช้ทรัพยากรในการดำเนินการ โดยสามารถทำการวิเคราะห์และประเมินผลได้อย่างอิสระหน่วยหนึ่ง

โครงการ หมายถึง กิจกรรมต่างๆ ที่ต้องมีการลงทุนในการดำเนินงาน โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อการเปลี่ยนแปลงและเพื่อการแก้ปัญหาทางสังคม ทางเศรษฐกิจ และทางการเมือง

โครงการ หมายถึง กิจกรรมเชิงระบบที่สามารถอธิบายได้ว่า องค์การหรือหน่วยงานใด เป็นผู้รับผิดชอบดำเนินงาน บุคคลประเภทใด และลักษณะใดที่ต้องเข้าร่วมกิจกรรมนั้น จะต้องมีเครื่องมือและอุปกรณ์ชนิดใดสนับสนุน มีการจัดสรรทรัพยากร เพื่อใช้ดำเนินการอย่างไร สถานที่ดำเนินงานอยู่ที่ไหน จะใช้เวลาในการดำเนินงานยาวนานเท่าใด โดยจะเริ่มต้นและสิ้นสุดเมื่อใด และผลที่เกิดขึ้นคืออะไร และสามารถนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์อย่างไรบ้าง โครงการ เป็นแผนงานที่จัดทำขึ้นอย่างมีระบบ โดยประกอบด้วยกิจกรรมย่อยหลายกิจกรรมที่ต้องใช้ทรัพยากรในการดำเนินงาน และคาดหวังที่จะได้ผลตอบแทนอย่างคุ้มค่า จะต้องมีจุดเริ่มต้นและจุดสิ้นสุดในการดำเนินงาน จะต้องมีวัตถุประสงค์หรือจุดมุ่งหมายอย่างชัดเจน จะต้องมีพื้นที่ในการดำเนินงานเพื่อให้กาบริการ และสนองความต้องการของกลุ่มบุคคลในพื้นที่นั้น และจะต้องมีบุคคลหรือหน่วยงานรับผิดชอบในการดำเนินงาน หรือโครงการเป็นการกำหนดการปฏิบัติงานในรายละเอียดให้บรรลุ วัตถุประสงค์และเป้าหมายที่กำหนดไว้ โครงการทุกโครงการมีเป้าหมายในการทำงานที่สำคัญ 3 ประการดังนี้

1. เพื่อการผลิตและการให้บริการ
2. เพื่อเพิ่มพูนสมรรถภาพของแผนงาน

3. เพื่อเพิ่มพูนประสิทธิภาพการผลิตโดยปรับปรุงวิธีการที่มีอยู่ให้เหมาะสม

โครงการจึงเป็นกิจกรรมที่ได้รับการจัดทำขึ้นแล้วนำไปดำเนินการ เพื่อให้บรรลุถึงเป้าหมายของแผนงานที่ได้กำหนดไว้ โครงการทุกโครงการที่กำหนดขึ้น จะต้องสอดคล้อง และสนับสนุนแผนงาน มีรูปแบบการดำเนินงานที่ได้จัดเตรียมไว้อย่างมีระบบ การดำเนินงานของโครงการจะต้องเป็นที่ตกลงยอมรับและรับรู้กันทุกฝ่าย โครงการทุกโครงการจะต้องมีผู้รับผิดชอบในการดำเนินการ รวมทั้งจะต้องได้รับการสนับสนุนเอาใจใส่ ดูแลจากผู้เกี่ยวข้องอย่างสม่ำเสมอ และที่สำคัญโครงการจะต้องได้รับการตรวจสอบและการประเมินผลอย่างจริงจัง ทั้งนี้เพื่อให้การดำเนินงานของโครงการบรรลุถึงเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพมากที่สุด

2.2 ความจำเป็นในการวางแผนโครงการ

โครงการเป็นส่วนประกอบของแผนงาน แผนแต่ละแผนจะประกอบด้วยโครงการที่ต้องครอบคลุมงานทุกส่วนของแผน แผนไม่สามารถจะดำเนินไปได้ หรือดำเนินไปได้โดยไม่มีประสิทธิภาพหากแผนนั้นขาดโครงการ หรือมีโครงการแต่ไม่ครอบคลุมงานที่จะต้องทำ หากจะกล่าวโดยสรุป อาจจะได้ว่า วัตถุประสงค์หนึ่ง หรือจุดมุ่งหมายหนึ่งของแผนก็คือโครงการหนึ่งนั่นเอง

การวางแผนโครงการ มีกระบวนการและขั้นตอน เช่นเดียวกับกระบวนการวางแผนโดยทั่วไป กล่าวคือ ประกอบด้วยกระบวนการกำหนดวัตถุประสงค์ การรวบรวม และการวิเคราะห์ข้อมูล การค้นหาโอกาสและการพิจารณาถึงอุปสรรค ปัญหา การพิจารณาแนวทางปฏิบัติที่เป็นไปได้ การเลือกแนวทางหรือวิถีทางที่ดีที่สุด และกระบวนการสุดท้าย คือ การตรวจสอบ ทบทวน และการประเมินผลโครงการ การวางแผนโครงการมีความจำเป็นต่อการวางแผนปฏิบัติงานดังนี้

1. ช่วยให้แผนมีความชัดเจน โดยบุคคลที่เกี่ยวข้องมีความเข้าใจและรับรู้ถึงปัญหาของแผนร่วมกัน
2. ช่วยให้การปฏิบัติตามแผนเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ และครอบคลุมงานทั้งหมดหรือเป็นส่วนมากของแผน
3. ช่วยให้แผนมีทรัพยากรใช้อย่างเพียงพอ และเหมาะสมกับสภาพการปฏิบัติจริง เพราะมีรายละเอียดในการใช้ที่ชัดเจน
4. ช่วยให้แผนมีความเป็นไปได้สูง เพราะมีผู้รับผิดชอบและมีความเข้าใจในการดำเนินงานเฉพาะโครงการที่ไม่ปะปนกัน

5. ช่วยลดความขัดแย้งและขจัดความซ้ำซ้อนในหน้าที่และภาระรับผิดชอบของหน่วยงานภายในองค์กรเอง เพราะแต่ละหน่วยงานมีโครงการที่ได้รับการมอบหมายเป็นการเฉพาะอย่างเหมาะสมกับความรู้ความสามารถของหน่วยงานและบุคคลในหน่วยงานสร้างทัศนคติที่ดีต่อบุคลากรในหน่วยงาน โดยส่งเสริมให้ทุกคนมีความสามัคคีกันและมีความรับผิดชอบร่วมกัน ตามความรู้ความสามารถและศักยภาพของแต่ละบุคคลอย่างเต็มที่

6. สร้างความมั่นคงให้กับแผน และสร้างความมั่นใจในการดำเนินงานให้กับผู้มีหน้าที่ในการวางแผน และผู้ใช้แผน

7. การควบคุมแผนงานทำได้ง่ายและไม่ซับซ้อน เพราะงานได้แยกออกเป็น ส่วนตามลักษณะเฉพาะของงาน

อนึ่ง ความจำเป็นของโครงการหรือการวางแผนโครงการต่อการวางแผนอาจแยกแยะได้มาก แต่จุดสำคัญที่สุดคือเพื่อทำให้แผนมีความชัดเจนและเป็นแผนที่มียุทธศาสตร์นำไปสู่การปฏิบัติได้อย่างแท้จริง โครงการทุกโครงการควรต้องสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของแผน และมีความเหมาะสมรัดกุมกับสภาพของงาน จึงจะทำให้แผนงานบรรลุถึงเป้าหมายที่ได้กำหนดไว้ หรือสามารถทำให้แผนเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาองค์กรหรือหน่วยงานได้อย่างแท้จริง

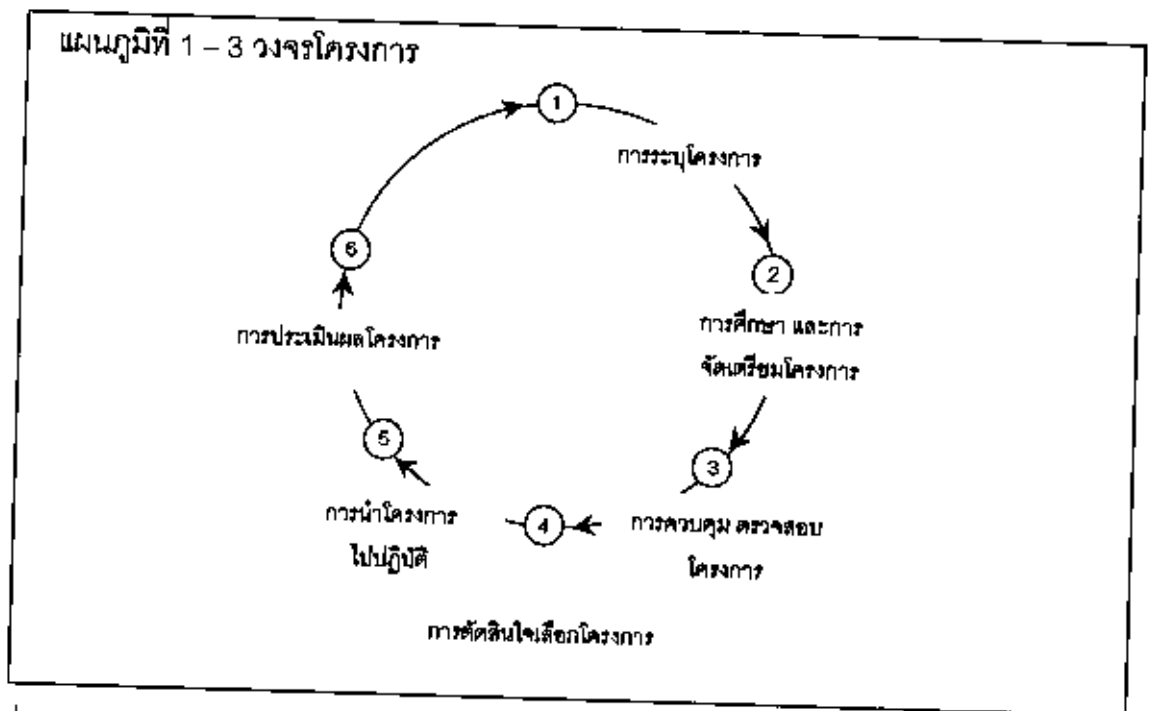
2.3 ส่วนประกอบและวงจรของโครงการ

โครงการใดๆที่กำหนดขึ้น ย่อมต้องประกอบด้วยขั้นตอนการรวบรวมความคิดเพื่อการสร้างโครงการ จนกระทั่งถึงส่วนประกอบสุดท้ายที่เป็นการควบคุมและการประเมินผลการดำเนินงาน โครงการทุกโครงการที่เกิดขึ้นมีจุดมุ่งหมายที่สำคัญคือ เพื่อการแก้ปัญหา การพัฒนา และการตัดสินใจ เพื่อดำเนินงานขององค์กรหรือหน่วยงาน ฉะนั้น โครงการย่อมต้องมีประเด็นหรือขั้นตอนในการสร้างที่สำคัญหลายประการ เช่น การชี้ให้เห็นถึงปัญหาหรือภูมิหลังของโครงการ (Identification) การจัดเตรียมโครงการ (Preparation or formulation) การตรวจสอบควบคุม (Appraisal) การต่อรองโครงการ (Negotiations) การสนับสนุนและการบริหารโครงการ (Implementation and supervision) และการประเมินผลโครงการ (Evaluation) นอกจากนี้ยังได้มีผู้เสนอส่วนประกอบของโครงการดังต่อไปนี้

โครงการประกอบด้วยส่วนประกอบที่สำคัญดังนี้คือ หลักการและเหตุผล วัตถุประสงค์ เป้าหมาย วิธีดำเนินการ ทรัพยากรที่ต้องใช้ การประเมินผลหรือการติดตามผล ผู้รับผิดชอบโครงการ ผลที่คาดว่าจะได้รับและพื้นที่การปฏิบัติการ

โครงการประกอบด้วยโครงสร้างที่สำคัญดังต่อไปนี้ คือ การศึกษาสภาพแวดล้อมและปัญหาของโครงการ การกำหนดวัตถุประสงค์และเป้าหมายโครงการ การค้นหาแนวทางแก้อันปัญหาเพื่อให้โครงการบรรลุเป้าหมาย การจัดทำโครงการ การเสนอโครงการเพื่อการพิจารณา การเสนองบประมาณโครงการ การดำเนินงานตามโครงการ และการประเมินผลโครงการ

สรุปได้ว่าโครงการทุกโครงการต้องประกอบด้วยส่วนประกอบอันสำคัญ 3 ส่วน คือ การวางแผนหรือการจัดเตรียมโครงการ การนำโครงการไปปฏิบัติหรือการนำโครงการไปใช้และการตรวจสอบประเมินโครงการ ซึ่งในแต่ละส่วนประกอบของโครงการอาจมีรายละเอียดที่แตกต่างกันไปบ้าง ทั้งนี้แล้วแต่ธรรมชาติของโครงการที่จะถูกกำหนดขึ้น โครงการที่สลับซับซ้อนหรือโครงการใหญ่อาจมีรายละเอียดมาก ส่วนโครงการเล็กๆ อาจมีรายละเอียดน้อย เป็นต้น อนึ่ง โครงการแต่ละโครงการอาจสรุปเป็นวงจรโครงการ (Project identification) (2) การศึกษาและการจัดเตรียมโครงการ (Project preparation) (3) การควบคุมตรวจสอบโครงการ (Project appraisal) (4) การตัดสินใจเลือกโครงการ (Project decision) (5) การนำโครงการไปปฏิบัติ (Project implementation) และ (6) การประเมินผลโครงการ (Project evaluation) ดังแสดงในแผนภูมิ 1 - 3

ที่มา : ดัดแปลงจาก Dennis A. Rondinelli (ed.), Planning Development Projects Pennsylvania; Dowden, Hetechinson & Ross, 1977, pp.4-17

แต่ละขั้นของวงจรโครงการตามแผนภูมิ มีความหมายพอสังเขปดังนี้

การระบุโครงการ (Project Identification) หมายถึง การชี้ถึงปัญหา หลักการ หรือเหตุผล ตลอดจนชื่อและวัตถุประสงค์ของโครงการที่จะต้องกำหนดขึ้น เพื่อการดำเนินงาน หรือเพื่อการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น

การศึกษาและการจัดเตรียมโครงการ (Project preparation) หมายถึง การรวบรวมและการวิเคราะห์ข้อมูลต่างๆที่จะนำไปใช้เพื่อการวางแผนโครงการ ซึ่งจะต้องมีกระบวนการในการศึกษาความเป็นไปได้ในการดำเนินงานของโครงการ การจัดเตรียมทรัพยากรต่างๆ เพื่อการดำเนินงาน การแต่งตั้งคณะกรรมการจัดทำโครงการ ตลอดจนการคาดคะเนถึงผลประโยชน์ตอบแทนที่จะเกิดขึ้นจากการดำเนินการในครั้งนี้

การควบคุมตรวจสอบโครงการ (Project Appraisal) หมายถึง การที่คณะผู้จัดทำโครงการและผู้เกี่ยวข้องกับโครงการ ทำการวิเคราะห์และพิจารณาทุกลักษณะของโครงการอย่างละเอียดก่อนที่จะนำโครงการไปใช้หรือไปปฏิบัติงาน ลักษณะหรือส่วนประกอบที่จะได้รับการพิจารณาวิเคราะห์และตรวจสอบเป็นพิเศษ คือวิธีการดำเนินงานของโครงการ สถาบันหรือหน่วยงานที่โครงการจะต้องเกี่ยวข้องกับ สภาพเศรษฐกิจและการสนับสนุนทางการเงินที่โครงการควรจะได้รับ ทั้งนี้เพื่อการตัดสินใจเลือกโครงการ หรือเพื่อการปรับปรุงแก้ไขโครงการให้อยู่ในลักษณะของโครงการที่สามารถสนองตอบความต้องการของสังคม หรือให้ผลประโยชน์คุ้มค่าในการนำไปปฏิบัติดำเนินการ

การตัดสินใจเลือกโครงการ (Project decision) หมายถึง การตัดสินใจนำโครงการที่ได้รับการพิจารณาวิเคราะห์อย่างรอบคอบแล้วไปใช้ โดยขั้นตอนนี้จะรวมถึงการนำโครงการไปเสนอให้ผู้เกี่ยวข้องหรือผู้บริหารระดับสูงกว่าตรวจสอบและอนุมัติให้เป็นโครงการที่นำไปปฏิบัติดำเนินการได้

การนำโครงการไปปฏิบัติ (Project implementation) หรือการบริหารโครงการ (Project execution) หมายถึง การจำแนกกิจกรรมโครงการออกเป็นส่วนย่อยๆ แล้วมอบหมายให้เป็นความรับผิดชอบของแต่ละหน่วยงานในองค์การ และกำหนดตัวบุคคลและวิธีการในการประสานงาน ทั้งกับระหว่างหน่วยงานภายในองค์การและหน่วยงานนอกองค์การ การนำโครงการไปปฏิบัติจะต้องเป็นไปตามขั้นตอนที่ได้กำหนดไว้ จะต้องมีการควบคุมตรวจสอบและเสนอแนะ เพื่อมิให้การดำเนินงานเกิดความล่าช้า หรือเกิดความผิดพลาดเสียหาย

อย่างรุนแรง หรือสิ้นเปลืองเวลาและค่าใช้จ่ายโดยไม่เกิดผลประโยชน์ต่อโครงการตามเกณฑ์ หรือตามเป้าหมายหรือตามมาตรฐานที่ได้กำหนดไว้

การประเมินผลโครงการ (Project evaluation) หมายถึงการวิเคราะห์ผลการดำเนินงานว่า เป็นไปตามมาตรฐานหรือเป้าหมายที่กำหนดมากน้อยเพียงใด ทั้งในด้านปริมาณและคุณภาพของผลงาน การประเมินผลโครงการมีวัตถุประสงค์เพื่อการปรับปรุงแก้ไขโครงการเพื่อการตัดสินใจว่าโครงการที่ดำเนินงานอยู่จะดำเนินการต่อไปหรือไม่ อย่างไรก็ตาม การประเมินผลโครงการไม่อาจถือว่าเป็นกระบวนการขั้นสุดท้าย หรือองค์ประกอบสุดท้ายของโครงการเสมอไป เพราะการประเมินผลโครงการอาจกระทำได้หลายจุดเช่น การประเมินผลโครงการก่อนที่จะเริ่มดำเนินงาน การประเมินผลโครงการในขณะที่โครงการกำลังดำเนินงาน การประเมินผลโครงการภายหลังจากที่การดำเนินงานของโครงการสิ้นสุดลง และอาจมีการประเมินผลอันเกิดจากผลกระทบของโครงการ เป็นต้น การประเมินผลโครงการจะอธิบาย และมีรายละเอียดในตอนที่ 3 ของหนังสือเล่มนี้

อนึ่ง การดำเนินงานของโครงการอาจดำเนินงานไปพร้อมๆกันในบางขั้นตอนได้ โดยไม่จำเป็นต้องเป็นไปตามวงจรโครงการ หรือตามขั้นตอนที่ได้กล่าวแล้วทั้งหมด ขั้นตอนบางขั้นตอนอาจมาก่อนบางขั้นตอนก็ได้ การกำหนดขั้นตอนหรือวงจรโครงการมีความมุ่งหมาย เพื่อให้การดำเนินโครงการทั้งในการกำหนด การวิเคราะห์และการใช้โครงการเป็นไปอย่างมีระบบเป็นสำคัญ และเพื่อให้ผู้ไม่รู้ในศาสตร์การวางแผน การกำหนดหรือการเขียนโครงการสามารถเข้าใจได้โดยง่าย และสามารถนำไปปฏิบัติได้ด้วยตนเอง

2.4 มโนทัศน์ของการบริหารโครงการ

โครงการมีความสำคัญมากที่สุดในขั้นตอนการนำแผนไปปฏิบัติหรือนำแผนไปใช้ เพราะโครงการจะแสดงถึงรายละเอียดในการดำเนินงานของแผนอย่างชัดเจน กล่าวคือ แสดงถึงเป้าหมาย แสดงถึงกิจกรรม บอกระยะเวลาที่ต้องปฏิบัติ และแสดงถึงค่าใช้จ่ายที่ต้องใช้ในการดำเนินงาน ฉะนั้นอาจกล่าวได้ว่าการปฏิบัติตามแผน หมายถึงการแตกแผนเป็นโครงการหรือรายละเอียดในการปฏิบัติงาน แล้วนำโครงการเหล่านั้นไปดำเนินงานให้บรรลุถึงเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพ อันจะนำไปสู่การบรรลุถึงวัตถุประสงค์ของแผนในที่สุด

หลังจากโครงการได้รับการจัดเตรียมและได้รับการพิจารณาอนุมัติให้ดำเนินการได้แล้ว การจัดกิจกรรมที่เกี่ยวข้องเพื่อการบริหารโครงการจะได้รับการกำหนดขึ้น เช่น การจัดสรรทรัพยากรเพื่อการดำเนินงาน การกำหนดอำนาจหน้าที่และความรับผิดชอบให้

กับบุคคล กลุ่มบุคคล และหน่วยงาน รวมทั้งขอบเขตของการประสานงานระหว่างบุคคล กลุ่มบุคคล และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งภายนอกและภายในโครงการ

นอกจากนี้การบริหารโครงการยังต้องเกี่ยวข้องกับการนิเทศงาน หรือการให้คำแนะนำปรึกษาในการปฏิบัติงานโครงการ โดยการแต่งตั้งคณะบุคคลซึ่งเป็นผู้มีความรู้ความสามารถทำหน้าที่นี้ ซึ่งผู้นิเทศงานอาจร่วมปฏิบัติการอยู่กับโครงการอย่างใกล้ชิดและตลอดเวลาก็ได้ ทั้งนี้เพื่อสามารถให้คำแนะนำปรึกษาแก่ผู้ปฏิบัติงานโครงการแต่ละบุคคล และแต่ละส่วนได้ทันทีที่ต้องการ ซึ่งจะทำให้การปฏิบัติงานโครงการเป็นไปโดยราบรื่นเสร็จสิ้นตามกำหนดเวลา ประหยัดค่าใช้จ่าย และได้ผลงานตามมาตรฐานที่ได้กำหนดไว้

โครงการจะบรรลุถึงเป้าหมายได้มากน้อยเพียงใดหรือไม่ ขึ้นอยู่กับปัจจัยของการบริหาร 4 ประการ คือ คน เงิน วัสดุอุปกรณ์ และวิธีการ หรือหลักการ การบริหารโดยคน เงิน และวัสดุอุปกรณ์ จะต้องมีทั้งปริมาณและคุณภาพที่เหมาะสม ส่วนการบริหารนั้น จะขึ้นอยู่กับคน เป็นสำคัญ กล่าวคือผู้บริหารโครงการจะต้องมีทั้งความรู้และความสามารถในการบริหารงาน โดยจะต้องเป็นผู้ที่มีความรู้ความเข้าใจในศาสตร์ของการบริหาร สามารถใช้ศาสตร์การบริหารอย่างมีศิลป์ และมีเทคนิควิธีการอื่นๆ ประกอบในการบริหารโครงการด้วย จึงจะทำให้โครงการดำเนินไปตามขั้นตอนอย่างมีระบบ และบรรลุถึงเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพในที่สุด

อย่างไรก็ดีกล่าวได้ว่า โครงการเป็นกิจกรรมที่ต้องใช้กำลังหรือความพยายามในการกระทำและการบริหารโครงการ ก็คือ การกระทำกิจกรรมอย่างตั้งใจเพื่อให้บรรลุถึงวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายของกิจกรรมนั้น โครงการแตกต่างกันทั้งขนาดและความสลับซับซ้อน โครงการบางโครงการมีขนาดใหญ่ต้องใช้บุคคล ทรัพยากร และปัจจัยอื่นหลายชนิดเพื่อการดำเนินงาน เช่น โครงการส่งจรวดไปยังอวกาศ เป็นต้น โครงการบางโครงการ มีขนาดเล็กไม่สลับซับซ้อนในการดำเนินงาน บุคคลเพียงผู้เดียวก็สามารถดำเนินการได้ เช่น การเขียนรายงาน หรือการเขียนภาคินิพนธ์ เป็นต้น แม้โครงการจะต่างกันด้วยคุณลักษณะที่กล่าวแล้ว แต่คุณลักษณะอย่างหนึ่งของโครงการที่ไม่แตกต่างกันคือ การบริหารโครงการ (Project Management) ซึ่งจะต้องบริหารโดยวิธีที่มีลักษณะอย่างเดียวกันหรือคล้ายคลึงกัน

2.5 กระบวนการบริหารโครงการ

การบริหารโครงการเป็นงานชนิดหนึ่งที่มีผู้มีความเกี่ยวข้องทุกคนจะต้องร่วมมือร่วมใจกันปฏิบัติงานนั้นให้บรรลุถึงความสำเร็จ หรือตามเป้าหมายที่บุคคลเหล่านั้นต้องการ ความสำเร็จจะเกิดขึ้นได้ย่อมต้องอาศัยกระบวนการในการบริหารงาน ซึ่งประกอบด้วย

หลักการที่สำคัญหลายหลักการด้วยกัน ดังเช่นการวางแผน (Planning) การจัดหน่วยงาน (Organizing) การอำนวยการ (Directing) และการควบคุม (Controlling) เป็นต้น

การวางแผน (Planning) หมายถึงการดำเนินการในการรวบรวมแนวความคิด และข้อมูลต่างๆ เพื่อการจัดทำหรือร่างเป็นโครงการขึ้น และใช้ร่างโครงการนี้ เป็นกรอบในการปฏิบัติงานในลักษณะที่ว่าทำอะไร ทำไปทำไม ทำเมื่อใด ทำที่ไหน ใครเป็นผู้ทำ และทำอย่างไร การวางแผนโครงการเป็นขั้นตอนแรกที่ผู้บริหารโครงการหรือผู้เกี่ยวข้องจะต้องจัดทำ และสร้างความเข้าใจให้เกิดขึ้น จึงจะทำให้การดำเนินงานหรือการบริหารโครงการเป็นไปด้วยดี และบรรลุถึงเป้าหมายของโครงการ

การจัดหน่วยงาน (Organizing) หมายถึงการจัดรูปแบบในการบริหารโครงการ รวมทั้งการจัดคนให้เข้าทำงานด้วย โดยจะต้องกำหนดให้ชัดเจนว่าหน่วยงานใดทำหน้าที่รับผิดชอบอะไร และประกอบด้วยบุคคลที่เกี่ยวข้องเป็นจำนวนเท่าใด เครื่องมือและวัสดุอุปกรณ์ควรมีอะไรบ้าง การจัดหน่วยงานเป็นขั้นตอนที่แสดงถึงขอบข่ายงาน ระยะเวลาที่ต้องกระทำการประสานงานกับหน่วยงานอื่น และกลไกในการปฏิบัติงานอันจะนำมาซึ่งประสิทธิภาพของงาน หรือของโครงการ

การจัดหน่วยงานเพื่อการบริหารโครงการนี้มีลักษณะคล้ายกับการจัดองค์การโดยทั่วไป คือ อาจจัดเป็นแบบการมีสายการบังคับบัญชาเพียงสายเดียว (line - form of Structure) หรือเป็นแบบสายการบังคับบัญชา และสายงานที่ปรึกษา (line & Staff form of Structure) หรือเป็นแบบอิสระทางวิชาการ (Collegiate Staff) ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับชนิดและขนาดของโครงการ เช่น ถ้าเป็นโครงการที่มีขนาดเล็กระยะเวลาในการดำเนินงานสั้นอาจใช้การจัดหน่วยงานแบบการมีสายการบังคับบัญชาเพียงสายเดียวจะเหมาะสมกว่าเพราะมีคนไม่มาก และลักษณะของงานไม่สลับซับซ้อน เป็นต้น ถ้าเป็นโครงการที่กอบรวมทางวิชาการน่าจะมีการจัดหน่วยงานแบบอิสระทางวิชาการจะเหมาะสมกว่า ทั้งนี้เพื่อเปิดโอกาสให้วิทยากรและผู้เกี่ยวข้องได้แสดงความคิดเห็นทางวิชาการและเนื้อหาที่จะใช้มีกอบรวมอย่างเสรี อนึ่ง การจัดหน่วยงานเพื่อการบริหารโครงการให้มีประสิทธิภาพนั้น ผู้จัดแบ่งสายงานจะต้องคำนึงถึงหลายด้านด้วยกัน กล่าวคือจะต้องคำนึงถึงชนิดและขนาดของโครงการประเภทบุคคลที่จะต้องเกี่ยวข้อง วัสดุอุปกรณ์ที่จะต้องใช้อื่นๆ และที่สำคัญอีกประการหนึ่งคือ ความสะดวกสบายในการดำเนินงานจะต้องมีบ้างตามสมควรรวมทั้งสถานที่ ซึ่งจะต้องใช้เป็นี่ดำเนินงานโครงการด้วย

การอำนวยการ (Directing) หมายถึงการมอบหมายอำนาจหน้าที่และความรับผิดชอบในการดำเนินโครงการให้บุคคล กลุ่มบุคคล และหน่วยงาน และให้บุคคล กลุ่มบุคคล และหน่วยงานทราบว่า มีขอบเขตในการปฏิบัติภารกิจมากน้อยเพียงใด มีกิจกรรมใดบ้างที่จะต้องกระทำ และอยู่ภายใต้การควบคุมบังคับบัญชาของผู้ใดหรือหน่วยใด หากมีปัญหายุ่งยากหรือมีเรื่องที่ต้องการแก้ปัญหาและการตัดสินใจ บุคคลใดหรือหน่วยงานใดจะเป็นผู้กระทำหน้าที่นั้น นอกจากนี้การอำนวยการยังครอบคลุมไปถึงการกำหนดรายละเอียด และการอนุมัติการเบิกจ่ายทรัพยากรต่างๆ ที่ต้องใช้ในการปฏิบัติงานโครงการ ฉะนั้น จึงอาจกล่าวได้ว่า การอำนวยการเป็นกระบวนการที่เน้นการใช้อำนาจหน้าที่เพื่อการบริหารโครงการเป็นสำคัญ

การควบคุม (Controlling) หมายถึงการตรวจสอบ ติดตาม และประเมินผลการปฏิบัติงานโครงการแต่ละกิจกรรม หาแนวทางในการปรับปรุงแก้ไข เพื่อให้ความสำเร็จของโครงการเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้การควบคุมยังรวมไปถึงการจัดทำรายงานความก้าวหน้าของการดำเนินโครงการเพื่อให้ผู้เกี่ยวข้องได้ทราบ และเป็นการประชาสัมพันธ์หรือเผยแพร่โครงการไปในตัวด้วย

อนึ่ง กระบวนการการบริหารโครงการอาจมีขั้นตอนหรือวิธีการที่มีชื่อเรียกต่างกัน แต่โดยสรุปแล้วจะมีความคล้ายคลึงกันเป็นส่วนใหญ่ เช่นในบางโครงการผู้บริหารโครงการอาจใช้กระบวนการที่ประกอบด้วย การวางแผน การจัดหน่วยงาน การจัดคนให้เข้าทำงาน การวินิจฉัยสั่งการ การควบคุม การรายงาน และการงบประมาณ เป็นต้น ความปลื้ม ย่อยในรายละเอียดของกระบวนการดังกล่าวแล้ว อาจขึ้นอยู่กับเนื้อหาของงาน ขนาดของโครงการ ระยะเวลาในการดำเนินโครงการ และความรู้ความสามารถ ตลอดจนถึงประสบการณ์ของผู้บริหารโครงการ

3. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการป้องกันและระงับอัคคีภัยในโรงแรมและห้างสรรพสินค้า

โรงแรมและห้างสรรพสินค้าเป็นสถานประกอบกิจการประเภทงานบริการที่มีผู้คนมาใช้บริการจำนวนมากมาย ความปลอดภัยเกี่ยวกับการป้องกันและระงับอัคคีภัย เป็นเรื่องสำคัญยิ่งเพราะเมื่อเกิดอัคคีภัยขึ้นในสถานประกอบกิจการดังกล่าวแล้ว จะส่งผลกระทบต่อคนจำนวนมาก ซึ่งจุดที่เกิดเหตุส่วนใหญ่พบว่ามาจาก

1. ห้องพัก ซึ่งเกิดจากการสูบบุหรี่ของแขกผู้เข้าพัก

2. ห้องครัว ซึ่งมีการใช้ LPG ในการหุงต้ม
3. พื้นที่ห้องควบคุมทางวิศวกรรม เช่น ห้องควบคุมไฟฟ้า ห้องเครื่อง กำเนิดไฟฟ้า

เป็นต้น

การควบคุมป้องกันเพื่อให้เกิดความปลอดภัย จึงถือเป็นความรับผิดชอบของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง ไม่ว่าจะเป็นภาครัฐซึ่งมีบทบาทในการควบคุม กำกับดูแล ให้เจ้าของอาคารดำเนินการตามมาตรฐาน ข้อกำหนดของกฎหมายที่เกี่ยวข้อง เช่น

1. ประกาศกระทรวงมหาดไทย เรื่อง การป้องกันและระงับอัคคีภัยในสถานประกอบการเพื่อความปลอดภัยในการทำงานสำหรับลูกจ้าง ลงวันที่ 21 พฤศจิกายน พ.ศ. 2534

2. พระราชบัญญัติควบคุมอาคาร พ.ศ. 2522
3. พระราชบัญญัติป้องกันและระงับอัคคีภัย พ.ศ. 2542 ฯลฯ

การจัดระบบการป้องกันอัคคีภัย เป็นการวางมาตรการเพื่อความปลอดภัยจากอัคคีภัยในสถานประกอบการ โดยนายจ้างหรือเจ้าของสถานประกอบการต้องปฏิบัติให้ถูกต้องตามกฎหมายหรือมาตรฐานที่ทางราชการยอมรับ สำหรับประกาศกระทรวงมหาดไทย เรื่องการป้องกันและระงับอัคคีภัยในสถานประกอบการเพื่อความปลอดภัยในการทำงานสำหรับลูกจ้าง ลงวันที่ 21 พฤศจิกายน พ.ศ.2534 ได้กำหนดให้นายจ้างจัดให้มีระบบการป้องกันและระงับอัคคีภัยในสถานประกอบการที่ประกอบด้วย

3.1 การจัดอุปกรณ์ดับเพลิง

ต้องจัดให้มีระบบดับเพลิงและอุปกรณ์ และเครื่องดับเพลิงแบบมือถือในการควบคุมเพลิง จำเป็นต้องมีอุปกรณ์และเครื่องมือใช้ในการเข้าไประงับเหตุ ทั้งอุปกรณ์และเครื่องมือที่ต้องใช้ในการดับเพลิง จะต้องมีเพียงพอและเหมาะสมกับประเภทของไฟ ขนาด และลักษณะสถานประกอบการ ดังนี้

1. ต้องจัดให้มีเครื่องดับเพลิงแบบมือถือ ชนิดของเครื่องดับเพลิงแบบมือถือต้องประกอบด้วย

- 1.1 เครื่องดับเพลิงแบบมือถือแบบใช้น้ำผสมแรงดันหรือสารเคมีดับเพลิง สำหรับใช้ดับเพลิงประเภท เอ

- 1.2 เครื่องดับเพลิงชนิดมือถือแบบใช้สารเคมีดับเพลิงชนิดคาร์บอนไดออกไซด์ หรือโฟม หรือผงเคมีแห้ง สำหรับดับเพลิงประเภท บี

1.3 เครื่องดับเพลิงชนิดมือถือแบบใช้สารเคมีดับเพลิงชนิดทั่วไป คาร์บอนไดออกไซด์ หรือผงเคมีแห้ง หรือสารเคมีดับเพลิง สำหรับดับเพลิงประเภท ซี

1.4 เครื่องดับเพลิงชนิดมือถือ ชนิดสารเคมีที่สามารถดับเพลิงประเภท ดี ทั้งนี้ ห้ามใช้เครื่องดับเพลิงที่อาจเกิดไอระเหยของสารพิษ เช่น คาร์บอนเตตราคลอไรด์

1.5 เครื่องดับเพลิงแบบมือถือชนิดที่ใช้ดับเพลิงประเภท บี ให้ติดตั้งตามตาราง โดยมีระยะห่างจากวัสดุที่จะก่อให้เกิดเพลิงประเภท บี ในสถานที่ตามสภาพเสี่ยงต่อการเกิดอัคคีภัยตามที่กำหนดในตารางดังต่อไปนี้

ตารางที่ 2 แสดงเครื่องดับเพลิงแบบมือถือชนิดที่ใช้ดับเพลิงประเภท บี

สถานที่ซึ่งมีสภาพเสี่ยงต่อการเกิดอัคคีภัย	ชนิดของเครื่องดับเพลิง	ระยะห่างจากวัสดุที่ก่อให้เกิดเพลิงประเภท บี
อย่างเบา	5 - บี	9 เมตร
	10 - บี	15 เมตร
อย่างปานกลาง	10 - บี	9 เมตร
	20 - บี	15 เมตร
อย่างร้ายแรง	20 - บี	9 เมตร
	40 - บี	15 เมตร

2. ข้อปฏิบัติทั่วไปเกี่ยวกับเครื่องดับเพลิงแบบมือถือ

2.1 ต้องมีการซ่อมบำรุงและตรวจตราให้มีสารที่ใช้ในการดับเพลิงตามปริมาณที่ทางราชการกำหนดตามชนิดของเครื่อง

2.2 ต้องจัดให้มีการตรวจสภาพของเครื่องดับเพลิงไม่น้อยกว่าหกเดือนต่อหนึ่งครั้ง และเก็บผลไว้ให้พนักงานเจ้าหน้าที่ตรวจได้ตลอดเวลา

2.3 เครื่องดับเพลิงแต่ละเครื่องต้องมีน้ำหนักสุทธิไม่เกินยี่สิบกิโลกรัม ติดตั้งสูงจากพื้นที่ยางานไม่น้อยกว่าหนึ่งเมตร แต่ไม่เกินหนึ่งเมตรสี่สิบเซนติเมตร

2.4 ต้องมีการตรวจสอบการติดตั้งให้อยู่ในสภาพที่ดีอยู่เสมอ

2.5 ต้องมีรายละเอียดเกี่ยวกับชนิด และวิธีใช้ เป็นภาษาไทยที่เห็นได้ชัดเจนติดไว้ ณ จุดติดตั้ง

3. การจัดระบบน้ำดับเพลิงและอุปกรณ์ประกอบเพื่อใช้ในการดับเพลิงต้องประกอบด้วย

3.1 จัดเตรียมน้ำสำรองไว้ใช้ในการดับเพลิงโดยมีอัตราส่วนปริมาณน้ำที่สำรองต่อเนื้อที่อาคาร ในกรณีที่ไม่มีท่อน้ำดับเพลิงของทางราชการในบริเวณที่สถานประกอบการตั้งอยู่หรือมีแต่ปริมาณน้ำไม่เพียงพอ รายละเอียดดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 3 แสดงปริมาณน้ำที่สำรองต่อเนื้อที่อาคาร

เนื้อที่	ปริมาณน้ำที่สำรอง
- ไม่เกิน 250 ตารางเมตร	9,000 ลิตร
- เกิน 250 ตารางเมตรแต่ไม่เกิน 500 ตารางเมตร	15,000 ลิตร
- เกิน 500 ตารางเมตรแต่ไม่เกิน 1,000 ตารางเมตร	27,000 ลิตร
- เกิน 1,000 ตารางเมตร	36,000 ลิตร

3.2 ระบบการส่งน้ำ ที่เก็บกักน้ำ บั๊มน้ำและการติดตั้งจะต้องได้รับการตรวจสอบและรับรองจากวิศวกรโยธา ซึ่งคณะกรรมการควบคุมการประกอบวิชาชีพวิศวกรรมและสถาปัตยกรรมรับรอง และต้องมีการป้องกันไม่ให้เกิดความเสียหายเมื่อเกิดเพลิงไหม้

3.3 ข้อต่อสายส่งน้ำดับเพลิงเข้าอาคารและภายในอาคารจะต้องเป็นแบบเดียวกันหรือขนาดเท่ากับที่ใช้ในหน่วยดับเพลิงของทางราชการในท้องถิ่นนั้น การติดตั้งต้องมีสิ่งป้องกันความเสียหายที่จะเกิดจากยานพาหนะหรือสิ่งอื่น

3.4 ข้อต่อสายส่งน้ำดับเพลิงและกระบอกฉีดที่ใช้ฉีดเพลิงโดยทั่วไปจะต้องเป็นแบบเดียวกันหรือขนาดเท่ากับที่ใช้ในหน่วยดับเพลิงของทางราชการในท้องถิ่นนั้นซึ่งสามารถต่อเข้าด้วยกันได้ และต้องอยู่ในสภาพที่ใช้งานได้

3.5 สายส่งน้ำดับเพลิงต้องมีความยาวหรือต่อกันให้มีความยาวเพียงพอที่จะควบคุมบริเวณที่เกิดเพลิงได้

3.6 ในกรณีที่จัดให้มีระบบน้ำดับเพลิงอัตโนมัติ ต้องปฏิบัติตามนี้

- 1) ระบบดับเพลิงอัตโนมัติต้องได้มาตรฐานที่ทางราชการกำหนดหรือขอมรับ
- 2) ต้องเปิดวาล์วประจักษ์ที่ควบคุมระบบจ่ายน้ำเข้าอยู่ตลอดเวลา และจัดให้มีผู้ควบคุมดูแลให้ใช้งานได้ตลอดเวลาที่มีการทำงาน
- 3) ต้องติดตั้งสัญญาณเพื่อเตือนภัยในขณะที่ระบบน้ำดับเพลิงอัตโนมัติกำลังทำงานหรืออุปกรณ์ตัวหนึ่งตัวใดในระบบผิดปกติ
- 4) ต้องไม่มีสิ่งกีดขวางทางน้ำจากหัวฉีดน้ำดับเพลิงของระบบนี้ อย่างน้อยหกสิบเซนติเมตรโดยรอบ

3.2 กรณีที่มีหรือเก็บรักษาวัตถุไวไฟและวัตถุระเบิดไว้ในสถานประกอบการให้ปฏิบัติ ดังต่อไปนี้

1. วัตถุไวไฟหรือวัตถุระเบิดรวมตลอดถึงวัตถุที่เมื่ออยู่รวมกันแล้วจะเกิดปฏิกิริยาหรือการหมักหมม ทำให้กลายเป็นวัตถุไวไฟหรือวัตถุระเบิด ให้แยกเก็บโดยไม่ให้ปะปนกันและต้องเก็บในห้องที่ผนังทึบไฟและประตูทึบไฟที่ปิดได้เองและปิดกุญแจห้องทุกครั้ง เมื่อไม่มีการปฏิบัติงานในห้องนั้นแล้ว
2. วัตถุที่เป็นตัวเติมออกซิเจนหรือวัตถุที่ไวต่อการปฏิกิริยาแล้วเกิดการลุกไหม้ได้ ให้แยกเก็บไว้ต่างหากในอาคารทึบไฟ ซึ่งอยู่ห่างจากอาคารหรือวัตถุติดไฟในระยะที่ปลอดภัย
3. ภาชนะที่ใช้บรรจุวัตถุไวไฟหรือวัตถุระเบิด รวมทั้งอุปกรณ์ประกอบต้องมีสภาพที่แข็งแรงทนทานได้รับการดูแลให้อยู่ในสภาพที่ปลอดภัยต่อการใช้งานอยู่เสมอ
4. ภาชนะที่ใช้ในการขนถ่ายวัตถุไวไฟหรือวัตถุระเบิด ต้องเป็นแบบที่เคลื่อนย้ายได้ด้วยความปลอดภัย
5. ห้ามเก็บวัตถุไวไฟหรือวัตถุระเบิดไว้ที่บริเวณประตูเข้า – ออกบันได หรือทางเดิน
6. จัดให้มีการระบายอากาศที่เหมาะสม เพื่อให้เกิดความปลอดภัยในห้องเก็บและห้องปฏิบัติงานเกี่ยวกับวัตถุระเบิดหรือวัตถุไวไฟ และต้องป้องกันมิให้อากาศที่ระบายออกเป็นอันตรายต่อผู้อื่น
7. ควบคุมมิให้เกิดการรั่วไหลหรือการระเหยของวัตถุไวไฟหรือวัตถุระเบิดที่จะเป็นสาเหตุให้เกิดการติดไฟ

8. ต้องจัดทำป้าย “วัตถุระเบิดห้ามสูบบุหรี่” หรือ “วัตถุไวไฟห้ามสูบบุหรี่” แล้วแต่กรณีด้วยตัวอักษรสีแดงขนาดใหญ่ไม่น้อยกว่าสี่เซนติเมตรบนพื้นสีขาวติดไว้ให้ได้ชัดเจน ที่หน้าห้องเก็บวัตถุดังกล่าวและห้ามบุคคลที่ไม่มีหน้าที่เกี่ยวข้องเข้าไป

9. ต้องจัดให้ลูกจ้างที่ปฏิบัติงานเกี่ยวกับวัตถุไวไฟหรือวัตถุระเบิด ซึ่งอาจเกิดอันตรายต่อการปฏิบัติงานในหน้าที่สวมใส่อุปกรณ์คุ้มครองความปลอดภัยส่วนบุคคล ตามความเหมาะสมต่อการปฏิบัติงานนั้น ๆ

10. อุปกรณ์ เครื่องมือ เครื่องใช้ และอุปกรณ์คุ้มครองความปลอดภัยต่างๆ ต้องเป็นชนิดไม่ก่อให้เกิดประกายไฟ หรือเป็นสาเหตุของการเกิดเพลิงไหม้ได้

3.3 ในกรณีที่วัตถุไวไฟหรือวัตถุระเบิดเป็นของเหลว

นอกจากการปฏิบัติตามข้อ 3.2 แล้วนายจ้างต้องปฏิบัติดังต่อไปนี้

1. การเก็บรักษาและขนถ่ายน้ำมันเชื้อเพลิงให้เป็นไปตามกฎหมายว่าด้วยการเก็บรักษาน้ำมันเชื้อเพลิง

2. การเก็บรักษาวัตถุไวไฟและวัตถุระเบิดชนิดของเหลวไว้ในอาคาร

2.1 ต้องเก็บไว้ในห้องที่มีประตูชนิดที่ปิด – เปิด ได้เอง ประตูและผนังห้องต้องสร้างด้วยวัสดุทนไฟ และสามารถกักของเหลวมิให้ไหลออกภายนอกได้ พื้นต้องมีความลาดเอียง หรือเป็นรางระบายของเหลวที่ซึ่งออกไปยังที่ปลอดภัยได้

2.2 การเก็บวัตถุไวไฟและวัตถุระเบิดชนิดของเหลวในห้องเก็บภายในอาคารจะต้องมีปริมาณขนาด ความหนาไฟและพื้นที่ของห้องเป็นอัตราส่วนต่อปริมาณวัตถุ ดังต่อไปนี้

1) ห้องที่มีขนาดตั้งแต่สี่สิบตารางเมตรแต่ไม่ถึงสี่สิบเจ็ดตารางเมตร ซึ่งไม่มีการจัดระบบป้องกันอัคคีภัยไว้ ห้องนั้นต้องทนไฟได้ไม่น้อยกว่าหนึ่งชั่วโมง จึงสามารถเก็บวัตถุระเบิดหรือวัตถุไวไฟชนิดของเหลวได้ไม่เกินแปดสิบลิตรต่อหนึ่งตารางเมตร

2) ห้องที่มีขนาดตั้งแต่สี่สิบตารางเมตรแต่ไม่ถึงสี่สิบเจ็ดตารางเมตร และมีการจัดระบบป้องกันอัคคีภัยไว้ ห้องนั้นต้องทนไฟได้ไม่น้อยกว่าหนึ่งชั่วโมง จึงสามารถเก็บวัตถุระเบิดหรือวัตถุไวไฟชนิดของเหลวได้ไม่เกินสองร้อยสี่สิบลิตรต่อหนึ่งตารางเมตร

3) ห้องที่มีขนาดสี่สิบเจ็ดตารางเมตร ซึ่งไม่มีการจัดระบบป้องกันอัคคีภัยไว้ ห้องนั้นต้องสามารถทนไฟได้ไม่น้อยกว่าสองชั่วโมง จึงสามารถเก็บวัตถุระเบิดหรือวัตถุไวไฟชนิดของเหลวได้ไม่เกินหนึ่งร้อยหกสิบสามลิตรต่อหนึ่งตารางเมตร

4) ห้องที่มีขนาดสี่สิบเจ็ดตารางเมตร และมีการจัดระบบป้องกัน อัคคีภัยไว้สามารถเก็บวัตถุไวไฟหรือวัตถุระเบิดชนิดของเหลวได้ไม่เกินสี่ร้อยแพลติตรต่อ ตารางเมตร

2.3 ภายในห้องเก็บวัตถุไวไฟหรือวัตถุระเบิดชนิดของเหลวต้องจัดให้มี ทางเดินสู่ประตูทางออกกว้างอย่างน้อยหนึ่งเมตร และห้ามมิให้มีสิ่งกีดขวางทาง

2.4 วัตถุไวไฟหรือวัตถุระเบิดของเหลวที่มีปริมาณมากกว่าที่อนุญาตให้ เก็บในห้องเก็บของภายในอาคาร ต้องนำไปเก็บไว้นอกอาคาร

3. การเก็บวัตถุไวไฟหรือวัตถุระเบิดชนิดของเหลวไว้นอกอาคาร ต้องปฏิบัติดังนี้

3.1 ปริมาณวัตถุไวไฟหรือวัตถุระเบิดชนิดของเหลวที่บรรจุในภาชนะ แต่ละใบจะต้องไม่เกินสองร้อยลิตร

3.2 ในกรณีที่ใช้บรรจุเป็นชนิดยกเคลื่อนย้ายได้ และสามารถบรรจุวัตถุ ไวไฟหรือวัตถุระเบิดชนิดของเหลวได้เกินสองร้อยลิตร ต้องมีช่องระบายอากาศฉุกเฉิน และมีเครื่องดูดถ่ายวัตถุไวไฟหรือวัตถุระเบิดชนิดของเหลวจากข้างบนของภาชนะหรือใช้ท่อ ปิดที่มีก๊อกปิดได้เองจะใช้ความดันจากภาชนะหรืออุปกรณ์อื่นในการถ่ายเทไม่ได้

3.3 กงวัตถุไวไฟหรือวัตถุระเบิดที่มีปริมาณรวมกันไม่เกินสี่พันสี่ร้อย- ลิตร แต่ละกองต้องห่างกันไม่น้อยกว่าหนึ่งเมตรห้าสิบเซนติเมตร กรณีที่มีปริมาณเกินสี่พันสี่- ร้อยลิตรแต่ไม่เกินแปดพันแปดร้อยลิตรแต่ละกองต้องห่างกันไม่น้อยกว่าห้าเมตร

3.4 ห้ามกองวัตถุไวไฟ หรือวัตถุระเบิดที่มีปริมาณรวมกันเกินแปดพัน- แปดร้อยลิตร

3.5 ต้องมีช่องทางเดินจากจุดติดตั้งเครื่องดับเพลิงไปสู่กองวัตถุ ซึ่งมี ความกว้างไม่น้อยกว่าสี่เมตรและไม่มีสิ่งกีดขวางทาง

3.6 บริเวณพื้นที่ใช้วางภาชนะบรรจุวัตถุไวไฟหรือวัตถุระเบิดชนิดของ- เหลวต้องมีลักษณะลาดเอียงหรือมีรางน้ำ หรือเชื่อมกันที่สามารถระบายสิ่งรั่วไหล หรือระบาย น้ำบนดิน หรือน้ำฝนได้ ปลายทางที่ระบายออกต้องเป็นที่ปลอดภัยจากอัคคีภัย

3.7 บริเวณที่ใช้เก็บวัตถุไวไฟหรือวัตถุระเบิดต้องไม่ปล่อยให้มีความชื้นรกร มีขยะหรือวัตถุติดไฟประเภทอื่น ๆ ที่อาจทำให้เกิดอัคคีภัยได้

4. การป้องกันอัคคีภัยบริเวณที่เก็บวัตถุไวไฟหรือวัตถุระเบิดชนิดของเหลว

4.1 นายจ้างต้องติดตั้งเครื่องดับเพลิงแบบมือถือชนิดไม่ต่ำกว่า 20 ปี ไม่น้อยกว่าหนึ่งเครื่องบริเวณหน้าห้องที่ใช้เก็บวัตถุไวไฟหรือวัตถุระเบิดของเหลว โดยมีระยะห่างจากประตูห้องนั้นไม่น้อยกว่าสามเมตร

4.2 ในกรณีที่เกิดวัตถุไวไฟหรือวัตถุระเบิดของเหลวรั่วภายนอกอาคาร ต้องจัดให้มีเครื่องดับเพลิงแบบมือถือชนิด 20 ปี ไม่น้อยกว่าหนึ่งเครื่อง โดยมีระยะห่างจากบริเวณที่เกิดวัตถุไวไฟหรือวัตถุระเบิดชนิดเหลวไม่น้อยกว่าแปดเมตรและไม่เกินยี่สิบเมตร

5. การป้องกันอันตรายจากการชนด้วยวัตถุไวไฟหรือวัตถุระเบิดชนิดของเหลว

5.1 บริเวณที่มีการถ่ายเทวัตถุไวไฟหรือวัตถุระเบิดชนิดของเหลวที่มีปริมาณตั้งแต่ยี่สิบลิตรขึ้นไปต้องห่างจากบริเวณปฏิบัติงานอื่นๆ ไม่น้อยกว่าแปดเมตร หรือมีผนังปิดกั้นที่สร้างด้วยวัสดุทนไฟอย่างน้อยหนึ่งชั่วโมง และต้องจัดให้มีการระบายอากาศเพื่อมิให้มีความเข้มข้นของไอระเหยที่สามารถติดไฟได้

5.2 การชนถ่ายจากภาชนะหรือถังที่อยู่ภายในหรือภายนอกอาคารชนิดตรงกับที่ต้องใช้ระบบท่อ ในกรณีที่ใช้ภาชนะขนาดเล็กที่เคลื่อนย้ายได้อาจเลือกใช้วิธีการลักน้ำหรือปั๊มที่มีวาล์วซึ่งสามารถปิดได้เองในการชนถ่าย ห้ามใช้วิธีอัดอากาศ

5.3 ต้องป้องกันมิให้มีการรั่วไหลหรือหกของวัตถุไวไฟหรือวัตถุระเบิดชนิดของเหลว ถ้ามีการรั่วไหลหรือหก ต้องขจัดโดยการดูดซับ หรือระบายให้ออกในที่ปลอดภัย

5.4 วัตถุไวไฟหรือวัตถุระเบิดชนิดของเหลวที่นำไปใช้ในบริเวณที่ปฏิบัติงานต้องห่างจากแหล่งกำเนิดความร้อนไม่น้อยกว่าสิบหกเมตร เว้นแต่จะมีการป้องกันไว้อย่างปลอดภัย

5.5 วัตถุไวไฟหรือวัตถุระเบิดชนิดเหลวเมื่อยังไม่ต้องการใช้งานต้องเก็บไว้ในภาชนะที่ปิดอย่างมิดชิด

5.6 ต้องจัดให้มีเครื่องดับเพลิงชนิดไม่ต่ำกว่า 20 ปี ไม่น้อยกว่าหนึ่งเครื่องไว้บนยานพาหนะที่ใช้ในการขนส่งหรือขนถ่ายวัตถุไวไฟหรือวัตถุระเบิด

6. การเก็บถังก๊าซชนิดเคลื่อนย้ายได้ ชนิดของเหลว ต้องปฏิบัติดังต่อไปนี้

6.1 ในกรณีที่เก็บถังก๊าซไว้ภายนอกอาคารต้องเก็บไว้ในที่เปิดโล่งที่มีการป้องกันความร้อนมิให้มีอุณหภูมิสูงกว่าที่ผู้ผลิตกำหนดไว้

6.2 ถ้าเก็บถังก๊าซไว้ในอาคารต้องแยกเก็บไว้ในห้องที่มีผนังทนไฟ

6.3 ห้ามเก็บถังก๊าซไว้ใกล้วัตถุที่ลุกไหม้ได้ง่าย

7. การป้องกันอันตรายจากถ่านหิน เชลลูลอสย์ต์ หรือของแข็งที่ติดไฟง่ายให้ปฏิบัติดังนี้

7.1 การเก็บถ่านหินในที่โล่งแจ้งต้องพรมน้ำให้เปียกชื้นตลอดเวลาและจัดทับให้แน่นเพื่อป้องกันการลุกไหม้เอง และห้ามกองสูงเกินสามเมตร

7.2 ถ่านหินที่บดแล้วหรือชนิดผงที่มีอุณหภูมิสูงกว่าหกสิบห้าองศาเซลเซียส ต้องทำให้เย็นก่อนนำไปเก็บใส่ไว้ในถังหรือภาชนะทนไฟ

7.3 ถังหรือภาชนะที่ใช้เก็บถ่านหิน หรือผงแร่ที่ลุกไหม้ได้ง่ายต้องสร้างด้วยวัสดุทนไฟที่มีฝาปิดมิดชิดและต้องเก็บไว้ให้ห่างไกลจากแหล่งความร้อน

7.4 การเก็บเชลลูลอสย์ต์หรือของแข็งที่ติดไฟง่ายในไซโล ถัง หรือภาชนะต้องทำการป้องกันการผสมกับอากาศที่ลุกไหม้ได้ เช่น การระบายอากาศ และการป้องกันการลุกไหม้จากแหล่งความร้อน

8. การเก็บวัตถุที่ติดไฟได้ง่าย เช่น ไม้ กระดาษ ขนสัตว์ ฟาง หรือสิ่งอื่นใดที่มีคุณสมบัติคล้ายคลึงกัน ในกรณีที่มีจำนวนมากให้แยกเก็บไว้ในอาคารต่างหากหรือเก็บในห้องทนไฟหลังคาหรือฝาท้องต้องไม่ทำด้วยแก้วหรือวัตถุโปร่งใสที่แสงแดดส่องตรงเข้าไปได้ ถ้ามีจำนวนน้อยให้เก็บไว้ในภาชนะทนไฟ หรือถังโลหะที่มีฝาปิด

9. ผู้ที่ปฏิบัติงานเกี่ยวกับวัตถุไวไฟหรือวัตถุระเบิดสวมใส่อุปกรณ์คุ้มครองความปลอดภัยส่วนบุคคล เช่น ถุงมือ หน้ากาก เสื้อผ้า รองเท้า ที่สามารถป้องกันวัตถุไวไฟหรือวัตถุระเบิดชนิดนั้นได้

3.4 ระบบการกำจัดของเสียที่ติดไฟได้ง่าย

1. ต้องเก็บรวบรวมของเสียที่ติดไฟได้ง่ายไว้ในภาชนะปิดที่เป็นโลหะ
2. จัดให้มีการทำความสะอาดมิให้มีการสะสมหรือตกค้าง ของเสียที่ติดไฟได้ง่ายไม่น้อยกว่าวันละหนึ่งครั้ง ถ้าเป็นงานกะไม่น้อยกว่ากะละหนึ่งครั้ง เว้นแต่ วัตถุไวไฟหรือวัตถุระเบิดที่ลุกไหม้ได้เองต้องจัดให้มีการทำความสะอาดทันที
3. ให้นำของเสียที่ติดไฟง่ายออกไปจากบริเวณที่ลูกจ้างทำงานไม่น้อยกว่าวันละหนึ่งครั้ง ในกรณีที่ยังไม่ได้กำจัดทันทีให้นำไปเก็บไว้ในห้องหรืออาคารทนไฟ และต้องนำไปกำจัดให้หมดอย่างน้อยเดือนละหนึ่งครั้ง โดยวิธีการที่ปลอดภัย เช่น การเผา การฝัง หรือการใช้สารเคมีเพื่อให้ของเสียนั้นสลายตัว
4. ให้จัดเก็บวัตถุต่างๆ ดังต่อไปนี้

- 4.1 วัตถุเมื่อรวมกันแล้วจะเกิดการลุกไหม้ให้แยกเก็บโดยมิให้ปะปนกัน
- 4.2 วัตถุซึ่งโดยสภาพสามารถกักน้ำหรือซับน้ำได้มาก ให้จัดเก็บไว้บนพื้นของอาคารซึ่งรองรับน้ำหนักที่เพิ่มขึ้นได้

5. การกำจัดของเสียโดยการเผาให้นายจ้างปฏิบัติ ดังต่อไปนี้

- 5.1 ให้เผาในเตาที่ออกแบบสำหรับการเผาโดยเฉพาะ ถ้าเผาในที่โล่งแจ้งต้องห่างจากที่ลูกจ้างทำงานในระยะที่ปลอดภัยและอยู่ได้ลม
- 5.2 ลูกจ้างที่ทำหน้าที่เผาต้องสวมใส่อุปกรณ์คุ้มครองความปลอดภัยส่วนบุคคล เช่น หน้ากาก ถุงมือ เป็นต้น
- 5.3 ให้นายจ้างจัดเก็บเก็บกักที่หนี้ออกจากการเผาของเสียนั้นไว้ในภาชนะห้อง สถานที่ปลอดภัย หรือเก็บไว้ในภาชนะที่ปิดมิดชิดเพื่อป้องกันการรั่วไหล หรือนำไปฝังในสถานที่ปลอดภัย

3.5 ระบบการป้องกันอันตรายฟ้าผ่า

- 1. ให้นายจ้างจัดให้มีสายล่อฟ้าเพื่อป้องกันอันตรายจากฟ้าผ่า สำหรับอาคาร สิ่งก่อสร้างหรือภาชนะดังต่อไปนี้
 - 1.1 อาคารที่มีวัตถุไวไฟหรือวัตถุระเบิด
 - 1.2 อาคารที่มีได้อยู่ในรัศมีการป้องกันของสายล่อฟ้าจากอาคารอื่น
 - 1.3 สิ่งก่อสร้างหรือภาชนะที่มีส่วนสูง เช่น ปล่องไฟ หอคอย เสาสูง ถังเก็บน้ำ หรือสารเคมี

2. การติดตั้งสายล่อฟ้า ให้ปฏิบัติตามกฎหมายว่าด้วยความปลอดภัยเกี่ยวกับไฟฟ้า โดยให้นายจ้างจัดให้มีการป้องกันไม่ให้เกิดการไหลของกระแสไฟฟ้าจากสายไฟฟ้าแรงสูง สายโทรเลข เสาวิทยุสื่อสาร หรือสิ่งอื่นใดที่มีคุณสมบัติคล้ายกันสู่สายล่อฟ้า โดยติดตั้งสายล่อฟ้าให้มีระยะห่างที่ปลอดภัยหรือปิดกั้นมิให้มีการรั่วไหลของกระแสไฟฟ้า

3.6 ระบบสัญญาณแจ้งเหตุเพลิงไหม้

ระบบสัญญาณแจ้งเหตุเพลิงไหม้ในสถานประกอบกิจการให้ปฏิบัติดังต่อไปนี้

- 1. สถานประกอบกิจการตั้งแต่สองชั้นขึ้นไปต้องติดตั้งระบบสัญญาณแจ้งเหตุเพลิงไหม้ชนิดปล่องเสียงให้ลูกจ้างที่ทำงานภายในอาคารได้ยินอย่างทั่วถึง โดยมีระดับความดังของเสียงไม่น้อยกว่าหนึ่งร้อยเดซิเบล (เอ) วัดห่างจากจุดกำเนิดของเสียงหนึ่งเมตรโดยรอบ

2. อุปกรณ์ที่ทำให้เสียงสัญญาณแจ้งเหตุเพลิงไหม้ทำงาน ต้องอยู่ในที่เด่นชัด เข้าไปถึงง่ายหรืออยู่ในเส้นทางหนีไฟ โดยต้องติดตั้งทุกชั้นและมีระยะห่างจากจุดที่ลูกจ้างทำงาน ไม่เกินสามสิบเมตร

3. สัญญาณแจ้งเหตุเพลิงไหม้จะต้องมีเสียงที่แตกต่างไปจากเสียงที่ใช้ในสถานประกอบกิจการทั่วไป และห้ามให้เสียงดังกล่าวในกรณีอื่นที่ไม่เกี่ยวข้องกัน

4. ต้องจัดให้มีการทดสอบประสิทธิภาพในการทำงานของระบบสัญญาณแจ้งเหตุเพลิงไหม้อย่างน้อยเดือนละหนึ่งครั้ง

5. สำหรับกิจการโรงพยาบาลหรือสถานที่ ที่ไม่ต้องการให้ใช้เสียงจะต้องจัดให้มีอุปกรณ์ หรือมาตรการอื่นใด เช่น สัญญาณไฟ รหัสที่สามารถแจ้งเหตุเพลิงไหม้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

3.7 ระบบความปลอดภัยเกี่ยวกับอาคารและทางหนีไฟ

1. ในกรณีที่อาคารก่อสร้างด้วยวัสดุ ซึ่งมีสภาพเสี่ยงต่อการเกิดอันตราย ดังต่อไปนี้ นายจ้างจะให้ลูกจ้างทำงานได้ไม่เกินจำนวนชั้นของอาคารตามที่กำหนด ดังนี้

1.1 สถานที่ซึ่งมีสภาพเสี่ยงต่อการเกิดอันตรายจากอัคคีภัยอย่างเบา สำหรับอาคารไม้ไม่เกินสามชั้น อาคารที่ไหม้ไฟช้าไม่เกินเจ็ดชั้น และอาคารทนไฟไม่จำกัดจำนวนชั้น

1.2 สถานที่ซึ่งมีสภาพเสี่ยงต่อการเกิดอัคคีภัยอย่างปานกลาง สำหรับอาคารไม้ไม่เกินสองชั้น อาคารที่ไหม้ไฟช้าไม่เกินหกชั้น และอาคารทนไฟไม่จำกัดจำนวนชั้น

1.3 สถานที่ซึ่งมีสภาพเสี่ยงต่อการเกิดอัคคีภัยอย่างร้ายแรงสำหรับอาคารไม้ไม่เกินหนึ่งชั้น อาคารที่ไหม้ไฟช้าไม่เกินสี่ชั้น และอาคารทนไฟไม่จำกัดจำนวนชั้น

2. ในกรณีที่จัดให้มีระบบน้ำดับเพลิงอัตโนมัติหรือสารเคมีฉีดดับเพลิงอัตโนมัติได้ จำนวนชั้นของอาคารที่ให้ลูกจ้างทำงานตามวรรคหนึ่งสามารถเพิ่มขึ้นได้อีกสองชั้น

2.1 ต้องจัดให้มีช่องทางผ่านสู่ทางออกซึ่งมีความกว้างของช่องทางไม่น้อยกว่าหนึ่งเมตรสิบเซนติเมตร สำหรับบริเวณที่มีเครื่องจักรตั้งอยู่หรือมีกองวัสดุสิ่งของหรือผนังหรือสิ่งอื่น ต้องจัดให้มีทางผ่านสู่ทางออก ซึ่งมีความกว้างของช่องทางไม่น้อยกว่าแปดสิบเซนติเมตร

2.2 ให้มีทางออกและทางออกสุดท้าย ดังต่อไปนี้

1) ให้มีทางออกทุกชั้นอย่างน้อยสองทางที่สามารถอพยพลูกจ้างทั้งหมดออกจากที่ทำงานออกสู่ทางออกสุดท้ายได้ภายในเวลาไม่เกินห้านาทีโดยปลอดภัย

2) ช่องทางผ่านไปสู่ทางออกหรือห้องบันไดฉุกเฉินต้องมีระยะห่างจากจุดที่ลูกจ้างทำงานไม่เกินสิบห้าเมตร สำหรับสถานที่ซึ่งมีสภาพเสี่ยงต่อการเกิดอันตรายจากอัคคีภัยอย่างร้ายแรง และไม่เกินสามสิบเมตรสำหรับสถานที่ซึ่งมีสภาพเสี่ยงต่อการเกิดอันตรายจากอัคคีภัยอย่างปานกลางหรืออย่างเบา ห้องบันไดฉุกเฉินจะต้องสามารถป้องกันไฟและควันหรือมีช่องทางฉุกเฉินที่มีผนังทนไฟ

3) ช่องทางผ่านสู่ประตูทางออกสุดท้ายภายนอกอาคารต้องมีความกว้างอย่างน้อยไม่ต่ำกว่าหนึ่งเมตรสิบเซนติเมตร ในกรณีที่มีคนงานเกินห้าสิบคนขึ้นไป ขนาดของความกว้างของทางออกสุดท้ายต้องกว้างขึ้นอีกหกสิบเซนติเมตร หรือมีช่องทางเพิ่มขึ้นอีกอย่างน้อยหนึ่งช่องทาง

4) ทางออกสุดท้ายต้องไปสู่บริเวณที่ปลอดภัย เช่น ถนน สนาม

2.3 บันไดในสถานประกอบกิจการ ให้ปฏิบัติตามดังต่อไปนี้

1) บันไดและชานบันไดในอาคารตั้งแต่สี่ชั้นขึ้นไปให้สร้างด้วยวัสดุทนไฟ

2) อาคารตั้งแต่สามชั้นขึ้นไป ถ้าหลังคามีความลาดเอียงหนึ่งในสี่หรือน้อยกว่า จะต้องมีบันไดหนีไฟที่ออกสู่หลังคาที่สร้างด้วยวัสดุทนไฟอย่างน้อยหนึ่งบันได

3) ให้ทำเครื่องหมายหรือสัญลักษณ์ที่เห็นได้เด่นชัดนำจากบันไดสู่ทางออกภายนอก

3. ในกรณีที่ใช้ปล่องทางหนีไฟแทนบันได เส้นทางลงสู่ปล่องทางลงภายในปล่องตลอดจนพื้นฐานของปล่องจะต้องใช้วัสดุทนไฟ และประตูปล่องต้องสร้างด้วยวัสดุทนไฟและปลอดภัยจากควันไฟ น้ำ หรือ สิ่งอื่นใดที่ใช้ในการดับเพลิง

3.1 ประตูที่ใช้ในเส้นทางหนีไฟ จะต้องมัลักษณะและคุณสมบัติดังต่อไปนี้

1) ติดตั้งในจุดที่เห็นชัดเจนโดยไม่มีสิ่งของกีดขวาง

2) ต้องเป็นชนิดที่เปิดเข้าออกได้ทั้งสองด้าน และปิดได้เอง

3) ต้องมีโช้ประตูเลื่อนแนวตั้ง ประตูม้วน และประตูหมุน

4) ประตูบันไดจะต้องมีความกว้างไม่น้อยกว่าความกว้างของช่องบันได

5) ประตูที่เปิดสู่บันไดจะต้องไม่เปิดตรงบันได และมีชานประตูอย่างน้อย

เท่ากับความกว้างของประตูในทุกจุดที่ประตูเปิดออกไป

6) ประตูเปิดออกสู่ภายนอกอาคารต้องเป็นชนิดเปิดออกภายนอก ห้ามปิด ผูกหรือล่ามโซ่ประตูเข้าออกจกอาคารในขณะที่มีลูกจ้างปฏิบัติงาน

7) ส่วนของประตูต้องสร้างด้วยวัสดุทนไฟ

3.2 ให้นายจ้างจัดให้มีเส้นทางหนีไฟที่ปราศจากสิ่งกีดขวาง จากจุดที่ลูกจ้างทำงานในแต่ละหน่วยงานไปสู่สถานที่ปลอดภัย

3.8 การฝึกอบรมผู้ปฏิบัติงาน เป็นแนวทางที่ใช้ในการป้องกันอัคคีภัยได้อย่างดี เพราะทำให้ผู้ปฏิบัติงานได้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการเกิดอัคคีภัย ทำให้ผู้ปฏิบัติงานปฏิบัติตัวได้อย่างถูกต้องเมื่อเกิดอันตรายทราบว่าจะต้องทำอะไร ควบคุมสติให้อยู่ไม่ตกใจหวาดกลัวจนทำให้การควบคุมอัคคีภัยไม่ได้ผล การฝึกอบรมนี้จะต้องทำอย่างทั่วถึงในทุกระดับของผู้ปฏิบัติงาน เนื้อหาจะแตกต่างกันไปตามความรับผิดชอบ

การฝึกอบรมที่ได้ผลดีจะต้องทำตั้งแต่แรกเริ่มเข้าทำงาน เพื่อสร้างทัศนคติที่ดีทางด้านความปลอดภัยในการป้องกันและระงับอัคคีภัยให้กับผู้ปฏิบัติงาน โดยต้องทำอย่างต่อเนื่องบ่อยๆ นั่นคือ การฝึกอบรมจะต้องมีทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติจริง เช่น ประกาศกระทรวงมหาดไทย เรื่องการป้องกันและระงับอัคคีภัยในสถานประกอบการเพื่อความปลอดภัยในการทำงานสำหรับลูกจ้าง ตามที่กรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงานกำหนดคือ

1. การฝึกอบรมการดับเพลิงขั้นต้น ต้องประกอบด้วยเนื้อหาวิชา ดังต่อไปนี้
 - 1.1 ทฤษฎีการเกิดเพลิงไหม้
 - 1.2 การแบ่งประเภทของเพลิง
 - 1.3 จิตวิทยาเมื่อเกิดอัคคีภัย
 - 1.4 การป้องกันแหล่งกำเนิดของการติดไฟ
 - 1.5 วิธีการดับเพลิงประเภทต่างๆ
 - 1.6 เครื่องมืดับเพลิงชนิดต่างๆ
 - 1.7 วิธีการใช้อุปกรณ์คุ้มครองความปลอดภัยส่วนบุคคลที่ใช้ในการดับเพลิง
 - 1.8 แผนป้องกันและระงับอัคคีภัย
 - 1.9 การจัดระบบป้องกันและระงับอัคคีภัย และการประยุกต์ใช้ระบบ

และอุปกรณ์ที่มีอยู่ในสถานประกอบการ

1.10 การฝึกการดับเพลิงโดยใช้เครื่องดับเพลิงชนิดมือถือ การฝึก
การดับเพลิงโดยใช้สายดับเพลิง

2. การฝึกซ้อมดับเพลิงและฝึกซ้อมหนีไฟ อย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง ประกอบด้วย

2.1 การฝึกอบรมเกี่ยวกับการดับเพลิงและวิธีการดับเพลิง

2.2 การฝึกอบรมแผนการอพยพหนีไฟ และวิธีการอพยพหนีไฟ

2.3 การค้นหาและช่วยเหลือผู้ประสบภัย

2.4 การฝึกซ้อมดับเพลิงด้วยเครื่องดับเพลิงชนิดมือถือและสายดับเพลิง

ตามประเภทของเพลิงที่สอดคล้องกับสถานประกอบการ

2.5 การซ้อมหนีไฟตามแผนอพยพหนีไฟของสถานประกอบการ

2.6 การฝึกการค้นหาและช่วยเหลือเคลื่อนย้ายผู้ประสบภัย

๒.....๒

บทที่ 3

การดำเนินงานตามโครงการ

1. โครงการสร้างความร่วมมือภาครัฐและเอกชนในการป้องกันและระงับอัคคีภัย ในสถานประกอบการประเภทงานบริการ

ตั้งแต่ปี พ.ศ.2541 เป็นต้นมาจนถึงปัจจุบัน กรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน โดยกองตรวจความปลอดภัย ได้ร่วมมือกับสำนักงานสวัสดิการและคุ้มครองแรงงานจังหวัด กลุ่มงานสวัสดิการและคุ้มครองแรงงานพื้นที่ในเขตกรุงเทพมหานคร หน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้อง และหน่วยงานภาคเอกชนที่เกี่ยวข้อง เช่น สมาคมโรงแรม และสื่อประชาสัมพันธ์ที่เกี่ยวข้องในการดำเนินงานตามโครงการสร้างความร่วมมือภาครัฐและเอกชนในการป้องกันและระงับอัคคีภัย ในสถานประกอบการ โดยมีวิวัฒนาการดังต่อไปนี้จนถึงปัจจุบันดังนี้

1.1 การเริ่มดำเนินงานตามโครงการในระหว่างปี พ.ศ.2541 – ปี พ.ศ.2542

การเริ่มต้นดำเนินงานตามโครงการในระยะแรกใช้ชื่อโครงการป้องกันและระงับอัคคีภัยในสถานประกอบการประเภทโรงแรม ในปี พ.ศ.2541 ซึ่งเป็นปีที่ประเทศไทย ได้เป็นเจ้าภาพการแข่งขันกีฬาเอเชียนเกมส์ ประกอบกับรัฐบาลได้ประกาศให้เป็นปีส่งเสริมการท่องเที่ยวไทย (Amazing Thailand 2541 – 2542) กรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงานได้มอบหมายให้กองตรวจความปลอดภัย ซึ่งมีภารกิจในการดูแลคุ้มครองแรงงานด้านความปลอดภัยในการทำงาน ดำเนินการจัดทำโครงการป้องกันและระงับอัคคีภัยในสถานประกอบการประเภทโรงแรมขึ้น วงเงินงบประมาณ 619,200 บาท เพื่อสร้างความเชื่อมั่นในภาพลักษณ์ด้านความปลอดภัยเกี่ยวกับอัคคีภัยในสถานประกอบการประเภทโรงแรมของประเทศไทย และเพื่อเป็นการรณรงค์ส่งเสริมและสนับสนุนให้สถานประกอบการโรงแรมได้มีการปฏิบัติให้ถูกต้องตามกฎหมายความปลอดภัยในการทำงานเกี่ยวกับการป้องกันและระงับอัคคีภัยในสถานประกอบการเพื่อความปลอดภัยในการทำงานสำหรับลูกจ้าง ซึ่งกำหนดให้นายจ้างสถานประกอบการจะต้องจัดทำระบบสัญญาณเตือนภัย เส้นทางหนีไฟ ระบบอุปกรณ์ดับเพลิง ระบบการจัดเก็บวัตถุไวไฟและวัตถุระเบิด การจัดทำแผนป้องกันและระงับอัคคีภัยในสถานประกอบการ การฝึกอบรมการดับเพลิงขั้นต้นและการฝึกซ้อมดับเพลิงและฝึกซ้อมหนีไฟ

การดำเนินงานในปีมีการกำหนดแผนเร่งรัดการปฏิบัติงานภายใน 60 วัน (เดือนพฤศจิกายน - เดือนธันวาคม 2541) โดยได้ดำเนินการนำร่องในพื้นที่ 12 จังหวัด คือ จังหวัดเชียงราย เชียงใหม่ พิษณุโลก ขอนแก่น นครราชสีมา ระยอง ชลบุรี ภูเก็ต สงขลา พระนครศรีอยุธยา สุพรรณบุรี และปทุมธานี ซึ่งเป็นจังหวัดที่เป็นแหล่งท่องเที่ยวสำคัญของประเทศไทย และเป็นจังหวัดที่มีสนามสำหรับแข่งขันกีฬาเอเชียนเกมส์ ทั้งนี้มีสถานประกอบการประเภทโรงแรมที่ผ่านมาตรฐานการรับรอง จำนวนทั้งสิ้น 120 แห่ง

ต่อมาในปี พ.ศ.2542 ได้มีการขยายการดำเนินงานตามโครงการให้ครอบคลุมทั้งในส่วนกลางและส่วนภูมิภาค โดยการดำเนินงานได้จัดให้มีการประชาสัมพันธ์เชิญชวนผู้ประกอบการโรงแรมให้สมัครเข้าร่วมโครงการ มีการจัดประชุมสัมมนาชี้แจงรายละเอียดของโครงการ และมอบรางวัลแก่โรงแรมที่ผ่านการรับรอง ซึ่งรางวัลประกอบด้วย ใบประกาศเกียรติคุณ แผ่นป้ายทองเหลือง และธงสัญลักษณ์ จากกรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน โดยมีระยะเวลาในการรับรองครั้งละ 2 ปี ซึ่งในปี พ.ศ.2542 นี้มีโรงแรมที่ผ่านการรับรองจำนวนทั้งสิ้น 89 แห่ง

1.2 การดำเนินงานปีงบประมาณ พ.ศ.2543

เดือนมกราคม พ.ศ.2543 กองตรวจความปลอดภัย ได้ขออนุมัติกรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน ดำเนินการจัดทำโครงการป้องกันและระงับอัคคีภัยในสถานประกอบการประเภทโรงแรมในเขตพื้นที่กรุงเทพมหานคร และขยายผลต่อเนื่องในส่วนภูมิภาค ประจำปี พ.ศ.2543 งบเงินงบประมาณ 119,600 บาท แบ่งการดำเนินการเป็น 2 ระยะ ประกอบด้วยการดำเนินงานโครงการระยะแรกในพื้นที่กรุงเทพมหานคร ภายใน 90 วัน (เดือนมกราคม - เดือนมีนาคม 2543) และการดำเนินงานโครงการระยะขยายผลในพื้นที่ภูมิภาคภายใน 150 วัน (เดือนเมษายน - เดือนกันยายน 2543) ทั้งนี้ในด้านการประชาสัมพันธ์โครงการเพื่อเชิญชวนให้สถานประกอบการสมัครเข้าร่วมโครงการ ได้มีการดำเนินการอย่างเร่งด่วน และต่อเนื่องทั้งในเขตพื้นที่กรุงเทพมหานครและในภูมิภาค

เดือนกันยายน พ.ศ.2543 ได้มีการจัดพิธีมอบรางวัลแก่สถานประกอบการที่ได้รับรางวัลในเขตพื้นที่กรุงเทพมหานคร ได้จัดขึ้นเมื่อวันที่ 19 กันยายน พ.ศ.2543 ณ ห้องประชุมกรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน โดยมีรัฐมนตรีว่าการกระทรวงแรงงาน และสวัสดิการสังคม เป็นประธานในพิธีมอบรางวัล มีสถานประกอบการในเขตพื้นที่กรุงเทพมหานครเข้าร่วมรับรางวัลจำนวน 31 แห่ง ส่วนสถานประกอบการในภูมิภาคที่ผ่าน

เกณฑ์มาตรฐานจำนวน 82 แห่ง ได้มีการจัดทำรางวัลและจัดส่งให้สำนักงานสวัสดิการและคุ้มครองแรงงานจังหวัดที่รับผิดชอบ เพื่อมอบให้แก่สถานประกอบกิจการที่ได้รับรางวัลต่อไป

1.3 การดำเนินงานปีงบประมาณ พ.ศ.2544

เดือนพฤศจิกายน พ.ศ.2543 กองตรวจความปลอดภัยได้ขออนุมัติ กรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน จัดทำโครงการป้องกันและระงับอัคคีภัยในสถานประกอบกิจการประเภทโรงแรม ประจำปี 2544 วงเงินงบประมาณ 238,900 บาท โดยได้ดำเนินการขยายผลไปยังกลุ่มโรงแรมที่ยังไม่เคยได้รับรองมาตรฐานความปลอดภัยเกี่ยวกับการป้องกันและระงับอัคคีภัย และโรงแรมที่เจ้าหน้าที่เคยเข้าไปตรวจสอบแล้วพบว่าปฏิบัติไม่ถูกต้องตามกฎหมาย และได้แนะนำให้ดำเนินการปรับปรุงแก้ไขให้ถูกต้อง รวมถึงสถานประกอบกิจการประเภทโรงแรมที่เคยได้รับการรับรองมาตรฐานความปลอดภัยเกี่ยวกับการป้องกันและระงับอัคคีภัย ประจำปี 2541 - 2542 และประจำปี 2542 - 2543 ซึ่งใบรับรองมาตรฐานหมดอายุแล้ว

สำหรับการดำเนินการประชาสัมพันธ์ ได้มีการเข้าร่วมโครงการประชาสัมพันธ์เชิญชวนสถานประกอบกิจการโรงแรมที่ตั้งอยู่ในพื้นที่ทั้งส่วนกลางและส่วนภูมิภาค เมื่อสถานประกอบกิจการสมัครเข้าร่วมโครงการแล้วจะมีการตรวจสอบตามเกณฑ์มาตรฐานที่ได้กำหนดไว้ตามแบบตรวจสอบการปฏิบัติตามมาตรฐาน หลังจากนั้นจะรวบรวมรายชื่อสถานประกอบกิจการที่ผ่านเกณฑ์มาตรฐานเพื่อจัดทำรางวัลมอบให้แก่สถานประกอบกิจการต่อไป

เดือนกันยายน พ.ศ.2544 กองตรวจความปลอดภัย กรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน ได้กำหนดจัดพิธีมอบรางวัลสถานประกอบกิจการประเภทโรงแรมที่ผ่านมาตรฐานความปลอดภัยเกี่ยวกับการป้องกันและระงับอัคคีภัยประจำปี 2544 และจัดสัมมนาวิชาการเรื่อง "คิดใหม่ ทำใหม่ เพื่อป้องกันอัคคีภัยในโรงแรม" ในวันที่ 18 กันยายน พ.ศ.2544 ณ โรงแรมเอเชีย กรุงเทพมหานคร โดยมีรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม (นางสดาวาลลี วงศ์ศรีวงศ์) เป็นประธานในพิธีมอบรางวัล มีการบรรยายหัวข้อ "การจัดระบบป้องกันและระงับอัคคีภัยในอาคารสูง" โดยวิทยากรจากสำนักงานโยธา หัวข้อ "ผลที่ได้รับจากการจัดระบบป้องกันและระงับอัคคีภัยในโรงแรม" โดยวิทยากรจากโรงแรมเซ็นทรัลพลาซ่า จำกัด (มหาชน) และบริษัท แชนกรี - ลาโฮเต็ล จำกัด (มหาชน) จำนวนผู้เข้าร่วมการสัมมนาทั้งสิ้น 300 คน

1.4 การดำเนินงานปีงบประมาณ พ.ศ.2545

เดือนพฤศจิกายน พ.ศ.2544 กองตรวจความปลอดภัย ได้ดำเนินการจัดทำ

และขออนุมัติดำเนินงาน โครงการป้องกันและระงับอัคคีภัยในสถานประกอบกิจการประเภท
โรงแรม ประจำปี 2545 งบประมาณ 486,900 บาท

เดือนกันยายน พ.ศ.2545 กองตรวจความปลอดภัยได้ดำเนินการจัด
สัมมนาวิชาการเรื่อง "ปลูกวัฒนธรรมความปลอดภัย เพื่อป้องกันอัคคีภัยในโรงแรม" และมอบ
รางวัลให้แก่สถานประกอบกิจการประเภทโรงแรมที่ผ่านมาตรฐานความปลอดภัยในการป้อง
กันและระงับอัคคีภัยในสถานประกอบประจำปี 2545 ในพื้นที่กรุงเทพมหานครและจังหวัด
ใกล้เคียง 6 จังหวัด (กาญจนบุรี จันทบุรี ฉะเชิงเทรา ระยอง ประจวบคีรีขันธ์ และเพชรบุรี)
มีผู้เข้าร่วมสัมมนา ประมาณ 200 แห่ง ในวันที่ 25 กันยายน 2545 ณ ห้องอัมรินทร์ โรงแรม
เอส.ดี.เอเวนิว เขตบางพลัด กรุงเทพมหานคร ซึ่งในการจัดงานมีพิธีเปิดงาน โดยรัฐมนตรี
ช่วยว่าการกระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม (นางสดาวาลลี วงศ์ศรีวงศ์) เป็นประธานในพิธี
เปิดการสัมมนาและมอบรางวัล มีการบรรยายหัวข้อ "การจัดระบบป้องกันและระงับอัคคีภัยใน
สถานประกอบกิจการประเภทโรงแรม" วิทยากรจากโรงแรมแพนนิชูล่า กรุงเทพฯ หัวข้อ
"กฎหมายความปลอดภัยในการการทำงานที่เกี่ยวข้องกับสถานประกอบกิจการประเภทโรงแรม"
วิทยากรจากกองตรวจความปลอดภัย และหัวข้อ "มาตรฐานการติดตั้งและการตรวจสอบ
ระบบการป้องกันอัคคีภัยในอาคารสูง" วิทยากรจากสำนักการโยธา กรุงเทพมหานคร

1.5 การดำเนินงานปีงบประมาณ พ.ศ.2546

เดือนพฤศจิกายน พ.ศ.2545 กองตรวจความปลอดภัยได้ขออนุมัติกรมฯ ดำเนิน
การโครงการสร้างความร่วมมือภาครัฐและเอกชนในการป้องกันและระงับอัคคีภัยในสถาน
ประกอบกิจการประเภทงานบริการ ประจำปี 2546 งบประมาณ 683,400 บาท

เดือนธันวาคม พ.ศ.2545 - เดือนพฤษภาคม พ.ศ.2546 กองตรวจความ
ปลอดภัยได้ดำเนินการประชาสัมพันธ์โครงการ จัดส่งเอกสารเชิญชวนและเอกสารการตรวจ
สอบการปฏิบัติตามมาตรฐานความปลอดภัยในการป้องกันและระงับอัคคีภัยไปยังสำนักงาน
สวัสดิการและคุ้มครองแรงงานจังหวัด และกลุ่มงานสวัสดิการและคุ้มครองแรงงานพื้นที่
กรุงเทพมหานคร เพื่อเชิญชวนสถานประกอบกิจการประเภทโรงแรมและห้างสรรพสินค้าเข้าร่วม
โครงการ หลังจากนั้นในเดือนพฤษภาคมถึงเดือนกรกฎาคม 2546 ได้ดำเนินงานตามโครงการ
เข้าตรวจสอบการปฏิบัติตามมาตรฐานความปลอดภัยในการป้องกันและระงับอัคคีภัย
ในสถานประกอบกิจการตามที่สมัครเข้าโครงการ ดำเนินการรวบรวมรายชื่อสถานประกอบ
กิจการที่ผ่านมาตรฐานและจัดทำรางวัล

เดือนสิงหาคม พ.ศ.2546 ได้ขออนุมัติจัดพิธีมอบรางวัลและสัมมนาวิชาการ โครงการสร้างความร่วมมือภาครัฐและเอกชนในการป้องกันและระงับอัคคีภัยในสถานประกอบกิจการประเภทงานบริการ ให้แก่ผู้ประกอบการโรงแรมและห้างสรรพสินค้าในพื้นที่จังหวัด นครปฐม สมุทรสาคร และสมุทรปราการ ประมาณ 200 แห่ง ในวันที่ 22 สิงหาคม 2546 ณ โรงแรมแม็กซ์ กรุงเทพมหานคร โดยในการจัดงานได้มีพิธีเปิดการสัมมนาวิชาการและพิธีมอบรางวัลสถานประกอบการที่ผ่านมาตรฐานความปลอดภัยในการป้องกันและระงับอัคคีภัย โดยอธิบดีกรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน มีการบรรยาย เรื่อง ความปลอดภัยเกี่ยวกับ กิจการใช้แก๊ส LPG ในอาคาร วิทยากรจาก บริษัท ปตท. จำกัด (มหาชน) และการบรรยาย เรื่องมาตรฐานการจัดระบบการป้องกันอัคคีภัยในอาคารสูง วิทยากรจากสมาคม NFPA สาขา ประเทศไทย

เดือนกันยายน พ.ศ.2546 กองตรวจความปลอดภัย ได้จัดส่งรางวัลตามโครงการ สร้างความร่วมมือภาครัฐและเอกชนในการป้องกันและระงับอัคคีภัยในสถานประกอบกิจการ ประเภทงานบริการ ให้แก่สำนักงานสวัสดิการและคุ้มครองแรงงานจังหวัดเพื่อส่งมอบรางวัล แก่สถานประกอบการที่ผ่านการตรวจมาตรฐานความปลอดภัยเกี่ยวกับการป้องกันและ ระงับอัคคีภัย จำนวน 208 แห่ง ประกอบด้วยโล่ทองเหลือง ในประกาศเกียรติคุณ (ภาษาไทย) ใบประกาศเกียรติคุณ (ภาษาอังกฤษ) และธงสัญลักษณ์ด้านความปลอดภัย

2. การดำเนินงานที่เกี่ยวข้องและสนับสนุนโครงการสร้างความร่วมมือภาครัฐและ เอกชนในการป้องกันและระงับอัคคีภัยในสถานประกอบกิจการประเภทงาน บริการ ดังนี้

2.1 การกำกับดูแลสถานประกอบกิจการให้มีการปฏิบัติตามกฎหมายความ ปลอดภัยในการทำงาน

กฎหมายความปลอดภัยในการทำงานที่เกี่ยวข้องในเรื่องการป้องกันและ ระงับอัคคีภัย ซึ่งพนักงานตรวจแรงงานของกรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงานทั้งในส่วนกลาง และภูมิภาคมีอำนาจหน้าที่เข้าไปตรวจสอบและควบคุมให้มีการปฏิบัติตาม ได้แก่ ประกาศ กระทรวงมหาดไทย เรื่อง ป้องกันและระงับอัคคีภัยในสถานประกอบการเพื่อความปลอดภัยในการ ทำงานสำหรับลูกจ้าง ลงวันที่ 21 พฤศจิกายน พ.ศ.2534 เพื่อป้องกันไม่ให้ลูกจ้างได้รับอันตราย จากอัคคีภัย ป้องกันความสูญเสียที่เกิดกับลูกจ้างและสถานประกอบกิจการ และป้องกันอันตราย ของอัคคีภัยที่จะเกิดผลกระทบต่อประชาชน ฎุพสาระสำคัญได้ดังนี้

1. กำหนดให้อาคารที่ให้อุณหภูมิทำงานอยู่มีความปลอดภัย โดยแยกอาคารที่ระเบิดได้อย่างร้ายแรงออกต่างหาก ชนิดของอาคารและจำนวนชั้นที่อุณหภูมิสามารถทำงานได้ เส้นทางหนีไฟที่ปลอดภัย ทางออกแต่ละชั้นไม่น้อยกว่า 2 ทาง มีป้ายชี้ทางออกที่ชัดเจน ประตูหนีไฟที่มีขนาดกว้างไม่น้อยกว่า 1.10 เมตร บันไดหนีไฟต้องทนไฟ ป้องกันควัน ประตูออกสุดท้ายเปิดออกยังที่ที่ปลอดภัย เป็นต้น

2. กำหนดการจัดอุปกรณ์ดับเพลิง ให้จัดระบบน้ำดับเพลิงและอุปกรณ์ประกอบ จัดน้ำสำรองดับเพลิงตามปริมาณที่กำหนด และจัดเครื่องดับเพลิงแบบมือถือที่มีขนาด ชนิด การติดตั้งตามกฎหมาย

3. กำหนดรายละเอียดเกี่ยวกับการเก็บรักษา ปริมาณที่เก็บ การใช้ และการควบคุมสารเชื้อเพลิงทุกชนิดที่เก็บภายในอาคารและภายนอกอาคาร

4. กำหนดให้มีภาชนะเก็บที่เป็นโลหะทนไฟ การทำความสะอาด การเก็บรวบรวม การกำจัด และการเผาของเสียที่ติดไฟได้ง่าย ตลอดจนการกำจัดเก้าอี้ถ่าน

5. กำหนดให้มีสัญญาณแจ้งเหตุเพลิงไหม้

6. กำหนดการป้องกันแหล่งกำเนิดความร้อนต่างๆ เช่น การป้องกันอันตรายจากไฟฟ้า การเสียดสี เครื่องยนต์ ปล่องไฟ การนำ การพา การแผ่รังสีความร้อน ไฟฟ้าสถิต ฟ้าผ่า เป็นต้น

7. กำหนดให้มีการฝึกอบรมการดับเพลิงขั้นต้นแก่พนักงานให้สามารถดับเพลิงได้ไม่น้อยกว่า 40% ของแต่ละพื้นที่ และให้มีการฝึกซ้อมการดับเพลิงและหนีไฟไม่น้อยกว่าปีละหนึ่งครั้ง

8. กำหนดให้จัดเครื่องป้องกันอันตรายส่วนบุคคล เช่น เสื้อผ้า รองเท้า ถุงมือหมวก หน้ากากกันความร้อน ให้ลูกจ้างดับเพลิงและฝึกซ้อมได้

2.2 การดำเนินงานตามโครงการสัมมนาหน่วยงานฝึกอบรมดับเพลิงขั้นต้น และหน่วยงานฝึกซ้อมดับเพลิงและฝึกซ้อมหนีไฟ

โครงการดังกล่าวเกิดขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้หน่วยงานที่ได้รับการรับรองจากกรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน เป็นหน่วยงานฝึกอบรมการดับเพลิงขั้นต้นและหน่วยงานฝึกซ้อมดับเพลิงและฝึกซ้อมหนีไฟ ซึ่งมีอยู่ทั่วประเทศจำนวน 48 แห่ง และ 42 แห่ง ตามลำดับ ทั้งนี้สืบเนื่องจากการที่รัฐบาลได้มีนโยบายให้หน่วยงานอื่นๆ ดำเนินการ ซึ่งกรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงานได้สนองนโยบายดังกล่าวของรัฐบาล โดยกำหนดมาตรฐานหน่วยงาน

ที่จะขอการรับรองเป็นหน่วยงานฝึกอบรมการดับเพลิงขั้นต้นและหน่วยงานฝึกซ้อมดับเพลิง และฝึกซ้อมหนีไฟ ในรูปของประกาศกรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน เรื่องหลักเกณฑ์การขอใบรับรองเป็นหน่วยงานฝึกอบรมการดับเพลิงขั้นต้น และหลักเกณฑ์การขอใบรับรองเป็นหน่วยงานฝึกซ้อมดับเพลิงและฝึกซ้อมหนีไฟ (ประกาศเมื่อวันที่ 21 พฤษภาคม พ.ศ.2539) ซึ่งประกาศกรมฉบับดังกล่าวได้กำหนดให้หน่วยงานเอกชนหรือรัฐวิสาหกิจที่จะขอการรับรองจัดทำและปฏิบัติตามรายละเอียดที่เกี่ยวข้องกล่าวคือ จะต้องจัดทำเอกสารภาคทฤษฎีที่มีเนื้อหาวิชาการที่กำหนด เช่น หลักเกณฑ์การขอใบรับรองเป็นหน่วยงานฝึกอบรมการดับเพลิงขั้นต้น ภาคทฤษฎีประกอบด้วย ทฤษฎีการเกิดเพลิงไหม้ การแบ่งประเภทของเพลิง จิตวิทยาเมื่อเกิดอัคคีภัย การป้องกันแหล่งกำเนิดของการติดไฟ วิธีดับเพลิงประเภทต่างๆ เป็นต้น ภาคสนามผู้เข้ารับการฝึกอบรม จะต้องได้รับการฝึกใช้อุปกรณ์ในการฝึกอบรมและการฝึกอบรมจะต้องประกอบด้วย การฝึกดับเพลิงจากเครื่องดับเพลิงและการดับเพลิง การฝึกซ้อมหนีไฟ ประกอบด้วย การฝึกซ้อมภาคทฤษฎี ซึ่งมีเนื้อหาเกี่ยวกับแผนการดับเพลิง วิธีการดับเพลิง แผนการอพยพเคลื่อนย้าย และเนื้อหาภาคปฏิบัติจะประกอบด้วย การฝึกซ้อมดับเพลิงชนิดต่างๆ การฝึกซ้อมหนีไฟตามแผนของสถานประกอบการกิจการ นอกจากนี้ยังกล่าวถึงคุณสมบัติของวิทยากรผู้ทำการฝึกอบรม สถานที่ฝึกอบรมภาคสนาม และระยะเวลาการฝึกอบรม

2.3 การฝึกอบรมผู้ตรวจตรา ควบคุม มาตรฐานหน่วยงานที่รับถ่ายโอนงานด้านความปลอดภัยในการทำงานสำหรับเจ้าหน้าที่ส่วนกลางและส่วนภูมิภาค

กองตรวจความปลอดภัยได้ดำเนินการจัดอบรมเจ้าหน้าที่ส่วนกลาง จำนวน 80 คน เมื่อวันที่ 15 มกราคม 2545 และเจ้าหน้าที่ส่วนภูมิภาค จำนวน 70 คน เมื่อวันที่ 18 - 19 กรกฎาคม 2545 ณ โรงแรม เอส.ดี.อเวนิว กรุงเทพมหานคร สำหรับเจ้าหน้าที่ส่วนกลางที่เข้ารับการอบรมประกอบด้วย เจ้าหน้าที่จากกองตรวจความปลอดภัย สถาบันความปลอดภัยในการทำงาน และสำนักงานสวัสดิการและคุ้มครองแรงงานพื้นที่กรุงเทพมหานคร การจัดอบรมเจ้าหน้าที่ทั้งส่วนกลางและส่วนภูมิกาศนั้น มีวัตถุประสงค์เพื่อให้เจ้าหน้าที่รับทราบนโยบายการถ่ายโอนงานด้านความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสภาพแวดล้อมในการทำงาน เข้าใจถึงบทบาทและอำนาจหน้าที่ของผู้ตรวจตรา ควบคุมมาตรฐานหน่วยงานฝึกอบรมการดับเพลิงขั้นต้นและหน่วยงานฝึกซ้อมดับเพลิงและฝึกซ้อมหนีไฟ รวมทั้งหลักเกณฑ์และเงื่อนไขการขอใบรับรองเป็นหน่วยงานฝึกอบรมการดับเพลิงขั้นต้น และหน่วยงานฝึกซ้อม

ดับเพลิงและฝึกซ้อมหนีไฟ และแนวทางการตรวจตรา และมาตรการควบคุมหน่วยงานฝึกอบรม
การดับเพลิงขั้นต้นและหน่วยงานฝึกซ้อมดับเพลิงและฝึกซ้อมหนีไฟ

๒.....๘

บทที่ 4

การวิเคราะห์การดำเนินงานตามโครงการ

1. ความเป็นมาของโครงการ

ตามที่กรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน โดยกองตรวจความปลอดภัยมีหน้าที่รับผิดชอบในการกำกับ ดูแล ผู้ใช้แรงงานและผู้ประกอบกิจการ ให้มีความปลอดภัยจากอุบัติเหตุและโรคอันเนื่องมาจากการทำงาน ตามที่กฎหมายความปลอดภัยในการทำงาน 17 ฉบับได้กำหนด ซึ่งรวมถึงเรื่องการป้องกันและระงับอัคคีภัยในสถานประกอบการเพื่อความปลอดภัยในการทำงานสำหรับลูกจ้าง และมีการตรวจควบคุมให้นายจ้างปฏิบัติตามกฎหมายความปลอดภัยในการทำงานอย่างต่อเนื่อง แต่ที่ผ่านมาก็ยังเกิดเหตุเพลิงไหม้ในโรงแรมหลายครั้ง ซึ่งการเกิดเหตุแต่ละครั้งก่อให้เกิดความสูญเสียทั้งชีวิตและทรัพย์สินของนายจ้างและลูกจ้าง ตลอดจนผู้เข้าพักอาศัยในโรงแรมเป็นอย่างมากและส่งผลกระทบต่อภาพลักษณ์เกี่ยวกับความปลอดภัยในการเข้าพักในโรงแรมและการส่งเสริมการท่องเที่ยวของประเทศไทย ดังนั้นเมื่อประเทศไทยได้ประกาศให้ปี พ.ศ.2541 - 2542 เป็นปีการท่องเที่ยวไทย (Amazing Thailand) ดังนั้น กรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน โดยกองตรวจความปลอดภัย จึงได้จัดทำโครงการป้องกันและระงับอัคคีภัยในสถานประกอบการประเภทโรงแรม เพื่อเสริมสร้างความปลอดภัยในการพักอาศัยในโรงแรมของนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและต่างประเทศ ให้เกิดความอบอุ่นและมั่นใจยิ่งขึ้น อันเป็นการสนับสนุนปีการท่องเที่ยวไทยอีกทางหนึ่ง นอกเหนือจากการบังคับใช้กฎหมายความปลอดภัยในการทำงานอีกทางหนึ่ง

การดำเนินงานตามโครงการในระยะเริ่มแรก (เดือนพฤศจิกายน - เดือนธันวาคม 2541) ตามแผนเร่งรัดการปฏิบัติงานภายใน 60 วัน ของกรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน โดยกองตรวจความปลอดภัย ได้ดำเนินการนำร่องในพื้นที่ 12 จังหวัด คือ เชียงราย เชียงใหม่ พิษณุโลก ขอนแก่น นครราชสีมา ระยอง ชลบุรี ภูเก็ต สงขลา พระนครศรีอยุธยา สุพรรณบุรี และ ปทุมธานี ซึ่งเป็นจังหวัดที่เป็นแหล่งท่องเที่ยวสำคัญๆ ของประเทศและเป็นจังหวัดที่มีสนามสำหรับแข่งขันกีฬาเอเชียนเกมส์ ในปี พ.ศ.2541 ซึ่งประเทศไทยเป็นเจ้าภาพการแข่งขันในครั้งนั้น

ต่อมาในปี พ.ศ.2542 - ปัจจุบัน กรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน โดยกองตรวจความปลอดภัย เห็นว่าโครงการดังกล่าวมีประโยชน์ต่อการสร้างภาพลักษณ์ด้านความปลอดภัยเกี่ยวกับอัคคีภัยให้แก่สถานประกอบการประเภทโรงแรม ซึ่งจะส่งเสริมธุรกิจการท่องเที่ยวและช่วยฟื้นฟูสภาพเศรษฐกิจของประเทศอีกทางหนึ่ง กรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน โดยกองตรวจความปลอดภัย จึงได้ดำเนินการจัดทำโครงการป้องกันและรับอัคคีภัยในสถานประกอบการประเภทโรงแรมเรื่อยมา โดยขยายผลการดำเนินงานให้ครอบคลุมทั้งในส่วนกลางและส่วนภูมิภาค

จากความเป็นมาของการจัดทำโครงการอาจสรุปได้ว่า โครงการนี้มีวัตถุประสงค์หลักมาจากปัญหาความไม่ปลอดภัยในการทำงานโดยเฉพาะปัญหาเรื่องอัคคีภัยที่ก่อให้เกิดความเสียหายร้ายแรงต่อชีวิตและทรัพย์สินมูลค่ามหาศาล โดยกองตรวจความปลอดภัย ซึ่งเป็นหน่วยงานที่มีหน้าที่รับผิดชอบโดยตรงในการควบคุมดูแลด้านความปลอดภัยในการทำงาน ได้จัดทำโครงการนี้ขึ้น จึงมีความคาดหวังว่าจะช่วยส่งเสริมและสนับสนุนการตรวจบังคับใช้กฎหมายความปลอดภัยในการทำงาน โดยเฉพาะในเรื่องการบังคับใช้กฎหมายความปลอดภัยรวมทั้งเป็นการสร้างความร่วมมือที่ดีระหว่างสถานประกอบการและภาครัฐในการป้องกันและรับอัคคีภัย นอกจากนี้ยังตอบสนองนโยบายรัฐบาลในการส่งเสริมการท่องเที่ยวไทยให้ประสบผลสำเร็จได้เป็นอย่างดี เพราะเป็นการสร้างความเชื่อมั่นในภาพลักษณ์ด้านความปลอดภัยเกี่ยวกับอัคคีภัยในสถานประกอบการประเภทโรงแรมของประเทศไทยให้ปรากฏต่อนานาประเทศ ซึ่งจะช่วยเป็นทางเลือกหนึ่งในการเชิญชวนให้นักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศให้เข้ามาท่องเที่ยวและใช้บริการโรงแรมที่มีมาตรฐานความปลอดภัยเกี่ยวกับอัคคีภัยที่ได้ผ่านการตรวจรับรองแล้ว อันจะส่งผลเศรษฐกิจให้เจริญก้าวหน้าเพิ่มมากขึ้นต่อไป

2. การดำเนินงาน

กรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน โดยกองตรวจความปลอดภัยได้วางแผนดำเนินงานตามโครงการ โดยมีการพัฒนาแนวทางการดำเนินงานมาโดยตลอด สามารถสรุปได้ดังนี้

2.1 การดำเนินงานในปี พ.ศ.2541 ได้ดำเนินการเพื่อส่งเสริมให้โรงแรมที่อยู่ในจังหวัดกลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ จังหวัดเชียงราย เชียงใหม่ พิษณุโลก ขอนแก่น นครราชสีมา ระยอง ชลบุรี ภูเก็ต สงขลา พระนครศรีอยุธยา สุพรรณบุรี และปทุมธานี โดยมีกิจกรรมดังนี้

1. ชักจูงและรณรงค์ให้โรงแรมกลุ่มเป้าหมายเข้าร่วมโครงการ โดยส่งเสริม

ให้มีการปรับปรุงแก้ไขระบบการป้องกันและระงับอัคคีภัย และการปฏิบัติต่างๆ ตามข้อกำหนด

2. จัดสัมมนาเกี่ยวกับการป้องกันและระงับอัคคีภัย ขบรมเผยแพร่ให้ความรู้ในการปฏิบัติตามกฎหมายความปลอดภัยในการทำงานเกี่ยวกับการป้องกันและระงับอัคคีภัย

3. การเข้าตรวจการปฏิบัติตามมาตรฐานการป้องกันและระงับอัคคีภัย เพื่อตรวจสอบว่าโรงแรมที่เข้าร่วมโครงการและประสงค์จะให้มีการตรวจรับรองได้มีการปฏิบัติได้ครบถ้วนตามมาตรฐานที่กำหนดหรือไม่ ทั้งนี้ แบบที่ใช้ในการตรวจสอบรับรองมาตรฐานได้กำหนดขึ้น โดยพิจารณาจากกฎหมายว่าด้วยความปลอดภัยในการทำงานเกี่ยวกับการป้องกันและระงับอัคคีภัยในสถานประกอบการเพื่อความปลอดภัยในการทำงานสำหรับลูกจ้าง และกฎหมายควบคุมอาคาร โดยสถานประกอบการซึ่งไม่ผ่านตามมาตรฐานก็จะมีกาให้คำแนะนำและติดตามผลให้มีการปฏิบัติตามมาตรฐานและข้อกำหนดของกฎหมายต่อไป

4. การให้การรับรองโรงแรมที่ปฏิบัติถูกต้องตามมาตรฐาน เมื่อได้มีการตรวจโรงแรมที่เข้าร่วมโครงการ โดยเจ้าหน้าที่ของกรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน หากผลการตรวจสอบผ่านตามมาตรฐานของการรับรองแล้ว กรมฯจะจัดให้มีการมอบธงซึ่งเป็นสัญลักษณ์แห่งความปลอดภัยและวุฒิบัตรรับรองแก่โรงแรม

2.2 การดำเนินงานในช่วงปี พ.ศ.2542 จนถึงปัจจุบัน เนื่องจากกรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน ได้เล็งเห็นถึงประโยชน์และความสำคัญ จึงได้พยายามปรับปรุงและพัฒนาแนวทางการดำเนินงานโครงการอย่างต่อเนื่องมาโดยลำดับ ดังนี้

1. ด้านการประชาสัมพันธ์ ได้จัดทำสื่อเชิญชวนนายจ้างและเจ้าของกิจการ ผู้สนใจเข้าร่วมโครงการในหลายๆ รูปแบบ เช่น แผ่นพับ โบปลิ้ว และโปสเตอร์เชิญชวน รวมทั้งการจัดสัมมนาเพื่อชี้แจงโครงการแก่เจ้าของหรือนายจ้าง

2. การพัฒนาแบบตรวจรับรองตามมาตรฐาน ได้มีการปรับปรุงเพิ่มเติมกฎหมายความปลอดภัยในการทำงานที่สำคัญอื่นๆ เช่น กฎหมายความปลอดภัยในการทำงานเกี่ยวกับไฟฟ้า ประกอบด้วยเรื่องการจัดทำแผนผังวงจรไฟฟ้า การตรวจสอบสภาพสายไฟฟ้า และสภาพอุปกรณ์ไฟฟ้า และกฎหมายความปลอดภัยในการทำงานเกี่ยวกับหม้อน้ำ ประกอบด้วยเรื่องการจัดทำป้ายระเบียบข้อบังคับเกี่ยวกับวิธีการปฏิบัติงานการตรวจสอบ และรับรองความปลอดภัยและการมีผู้ควบคุมหม้อน้ำที่มีคุณสมบัติตามที่กฎหมายกำหนด

3. รางวัลการรับรอง ปัจจุบันได้กำหนดให้มีการจัดทำรางวัล รูปแบบต่างๆ

เพิ่มขึ้นจากเดิมประกอบด้วยโล่รางวัล ใบประกาศเกียรติคุณ (ภาษาไทยและภาษาอังกฤษ) และธงสัญลักษณ์ด้านความปลอดภัย

4. การขยายประเภทกิจการที่จะเข้าร่วมโครงการ ในปี 2546 กรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงานได้ขยายโครงการไปยังสถานประกอบกิจการประเภทห้างสรรพสินค้า เพื่อให้เกิดการเผยแพร่ด้านความปลอดภัยในการทำงานไปในวงกว้างเพิ่มมากขึ้น อันจะเป็นประโยชน์ต่อการส่งเสริมให้เกิดการปฏิบัติตามกฎหมายความปลอดภัย รวมทั้งมีผลในการปรับปรุงมาตรฐานการป้องกันและระงับอัคคีภัยที่มีประสิทธิภาพเพิ่มมากขึ้น

3. แนวโน้มจำนวนสถานประกอบกิจการที่เข้าร่วมโครงการ

นับตั้งแต่ปี พ.ศ.2541 ซึ่งกรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงานได้เริ่มดำเนินโครงการ พบว่าในปี พ.ศ.2541 ซึ่งเป็นปีแรกที่ได้นำดำเนินงานตามโครงการป้องกันและระงับอัคคีภัยในสถานประกอบการประเภทโรงแรม เพื่อตอบสนองนโยบายรัฐบาลในการส่งเสริมการท่องเที่ยว (Amazing Thailand) มีจำนวนโรงแรมเข้าร่วมโครงการ 190 แห่ง ในปี พ.ศ.2542 มีจำนวนโรงแรมเข้าร่วมโครงการ 138 แห่ง ในปี พ.ศ.2543 มีจำนวนโรงแรมเข้าร่วมโครงการ 235 แห่ง ในปี พ.ศ.2544 มีจำนวนโรงแรมเข้าร่วมโครงการ 390 แห่ง ในปี พ.ศ.2545 มีจำนวนโรงแรมเข้าร่วมโครงการ 200 แห่ง จนกระทั่งในปี พ.ศ.2546 จึงได้มีการขยายโครงการไปในกลุ่มกิจการห้างสรรพสินค้า และพบว่ามีสถานประกอบกิจการเข้าร่วมโครงการทั้งห้างสรรพสินค้า และโรงแรมจำนวนถึง 267 แห่ง รายละเอียดตามตารางที่ 4

ตารางที่ 4 แสดงจำนวนสถานประกอบกิจการเข้าร่วมโครงการทั้งห้างสรรพสินค้าและโรงแรม

ปี พ.ศ.	ประเภทกิจการ		รวม	หมายเหตุ
	โรงแรม	ห้างสรรพสินค้า		
2541	190	-	190	
2542	138	-	138	
2543	235	-	235	
2544	390	-	390	
2545	200	-	200	
2546	177	90	267	

ดังนั้น จึงอาจสรุปได้ว่าตั้งแต่กรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน โดยกองตรวจความปลอดภัยเริ่มดำเนินโครงการเพื่อการป้องกันและระงับอุบัติเหตุ มาจนถึงปัจจุบัน มีแนวโน้มสถานประกอบการที่เข้าร่วมโครงการเพิ่มมากขึ้นตามลำดับ

4. ข้อมูลสถานประกอบการที่ได้รับรางวัล

นับตั้งแต่ปี พ.ศ.2541 จนถึงปี พ.ศ.2546 พบว่ามีสถานประกอบการที่ผ่านการตรวจมาตรฐานความปลอดภัยในการป้องกันและระงับอุบัติเหตุ จากกรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงานเพิ่มมากขึ้นตามลำดับ กล่าวคือ ในปี พ.ศ.2541 จำนวน 120 แห่ง (คิดเป็นร้อยละ 63.15) ในปี พ.ศ.2542 จำนวน 89 แห่ง (คิดเป็นร้อยละ 64.49 แห่ง) ในปี พ.ศ.2543 จำนวน 151 แห่ง (คิดเป็นร้อยละ 64.25) ในปี พ.ศ.2544 จำนวน 254 แห่ง (คิดเป็นร้อยละ 65.12) ในปี พ.ศ.2545 จำนวน 150 แห่ง (คิดเป็นร้อยละ 75.00) และในปี พ.ศ.2546 จำนวน 208 แห่ง (คิดเป็นร้อยละ 77.90) รายละเอียดดังตารางที่ 5

ตารางที่ 5 แสดงจำนวนสถานประกอบการเข้าร่วมโครงการ เปรียบเทียบกับจำนวนสถานประกอบการที่ผ่านเกณฑ์การตรวจมาตรฐาน

ปี พ.ศ.	จำนวนสถานประกอบการที่เข้าร่วมโครงการ (แห่ง)	จำนวนสถานประกอบการที่ผ่านเกณฑ์การตรวจตามมาตรฐาน (แห่ง)
2541	190	120
2542	134	89
2543	235	151
2544	390	254
2545	200	150
2546	267	208

5. ลักษณะการบริหารโครงการ

จากการศึกษาวิเคราะห์การดำเนินงานโครงการนี้ ผู้ศึกษาพบว่า มีหลักการในการบริหาร โครงการค่อนข้างครบถ้วนตามกระบวนการบริหาร กล่าวคือ จะประกอบด้วย การวางแผน

(Planning) การจัดหน่วยงาน (Organizing) การอำนวยการ (Directing) และการควบคุม (Controlling)

กระบวนการวางแผน (Planning) เนื่องจากเป็นโครงการซึ่งใช้เงินงบประมาณรายจ่ายประจำปี จึงจำเป็นต้องมีการวางแผนระยะสั้นไม่เกิน 1 ปี ซึ่งในแต่ละปีจะมีการจัดทำกรอบเวลาการปฏิบัติงาน (Frame Time) ประกอบด้วยขั้นตอนการขออนุมัติโครงการ การประชาสัมพันธ์เชิญชวนไปยังสถานประกอบกิจการ การตรวจรับรองสถานประกอบกิจการตามเกณฑ์ที่กำหนด ในส่วนภูมิภาคดำเนินการโดยสำนักงานสวัสดิการและคุ้มครองแรงงานจังหวัด ในส่วนกลางดำเนินการโดยกองตรวจความปลอดภัย และกลุ่มงานสวัสดิการและคุ้มครองแรงงานพื้นที่กรุงเทพมหานคร การจัดมอบรางวัลแก่สถานประกอบกิจการที่ผ่านการรับรอง ซึ่งรางวัลจะประกอบด้วย โล่รางวัล ประกาศนียบัตร และธงสัญลักษณ์ความปลอดภัย

การจัดหน่วยงาน (Organizing) และการอำนวยการ (Directing) ในฐานะที่ผู้ศึกษาเป็นผู้บริหารของหน่วยงาน จึงได้มอบหมายให้ฝ่ายส่งเสริมความปลอดภัยซึ่งเป็นหน่วยงานภายในกอง เป็นผู้รับผิดชอบโครงการเป็นไปตามสายการบังคับบัญชา โดยมีสายการบังคับบัญชาเพียงสายเดียว (line - form of Structure) ลักษณะการดำเนินงานประกอบด้วย การอนุมัติดำเนินงาน การเชิญชวนประชาสัมพันธ์ การตรวจสอบรับรองมาตรฐาน การจัดพิธีมอบรางวัล โดยการปฏิบัติงานจะมีการพิจารณาผ่านมาตามสายการบังคับบัญชาคือระดับเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงาน ระดับหัวหน้างานระดับฝ่าย และระดับกองตามลำดับ

การควบคุมโครงการ (Controlling) โดยการติดตามและประเมินผลโครงการเพื่อตรวจสอบความคืบหน้าของการดำเนินงานตามโครงการ รูปแบบการติดตามตรวจสอบเป็นการสอบถามเพื่อให้ได้ผลสรุปจำนวนสถานประกอบกิจการที่เข้าร่วมโครงการ ผ่านมายังสำนักงานสวัสดิการและคุ้มครองแรงงานจังหวัด และกลุ่มงานสวัสดิการและคุ้มครองแรงงานพื้นที่กรุงเทพมหานคร และมีการรายงานผลการตรวจสอบสถานประกอบกิจการที่ผ่านเกณฑ์มาตรฐานแก่ผู้บังคับบัญชาในระดับที่สูงกว่า รวมทั้งมีการเผยแพร่รายชื่อสถานประกอบกิจการดังกล่าวผ่านหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น กระทรวงการต่างประเทศ และสมาคมผู้ประกอบการโรงแรมแห่งประเทศไทย ทำให้เกิดการประชาสัมพันธ์และการสร้างภาพพจน์ในวงกว้างแก่นานาประเทศได้เป็นอย่างดี

6. ผลสำเร็จที่ได้รับจากการดำเนินโครงการสร้างความร่วมมือภาครัฐและเอกชน ในการป้องกันและระงับอัคคีภัยในสถานประกอบการประเภทงานบริการ

6.1 ด้านการส่งเสริมให้มีการปฏิบัติตามกฎหมาย (Promotion for Complying With the Law) ที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ กฎหมายความปลอดภัยในการทำงานเกี่ยวกับการป้องกันและระงับอัคคีภัยในสถานประกอบการเพื่อความปลอดภัยในการทำงานสำหรับลูกจ้าง ความปลอดภัยในการทำงานเกี่ยวกับไฟฟ้า และความปลอดภัยในการทำงานเกี่ยวกับหม้อน้ำ เมื่อได้มีการนำโครงการไปดำเนินการและเผยแพร่ โดยเฉพาะในสถานประกอบการประเภทโรงแรมและห้างสรรพสินค้าเป็นการเปิดโอกาสในการกระตุ้นให้สถานประกอบการเกิดความตื่นตัวในด้านความปลอดภัยในการทำงาน และยังสามารถสอดแทรกความรู้ความเข้าใจในข้อกฎหมายที่มีเนื้อหาสาระเชิงเทคนิควิชาการ ทำให้นายจ้างเกิดความรู้ความเข้าใจสามารถปฏิบัติตามได้อย่างถูกต้องครบถ้วนมากยิ่งขึ้นในลักษณะการได้ประโยชน์ทั้ง 2 ฝ่าย (Win - win Approach) กล่าวคือภาครัฐซึ่งประกอบด้วย กรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน กรมโยธาธิการและผังเมือง กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย และหน่วยงานอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง สามารถบังคับใช้กฎหมายความปลอดภัยในการทำงาน ที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันและระงับอัคคีภัยได้อย่างสะดวกขึ้น ส่วนสถานประกอบการเองก็สามารถปฏิบัติตามข้อกำหนดของกฎหมายได้อย่างถูกต้องสมบูรณ์มากขึ้น จึงส่งผลในภาพรวมให้เกิดระบบการป้องกันและระงับอัคคีภัยที่เป็นระบบครบวงจร ทำให้สามารถลดการเกิดอุบัติเหตุ และการเกิดอัคคีภัยได้เป็นระบบมาตรฐานเพิ่มมากขึ้น

6.2 ด้านการสร้างมาตรฐานความปลอดภัยในการทำงาน (Safety Standard Formulation) การจัดทำโครงการนี้ จัดได้ว่าเป็นการสร้างมาตรฐานความปลอดภัยในการป้องกันและระงับอัคคีภัยอีกรูปแบบหนึ่ง ซึ่งใช้เกณฑ์การรับรองมาตรฐาน โดยกำหนดจากกฎหมายความปลอดภัยในการทำงาน เรื่อง การป้องกันและระงับอัคคีภัยในสถานประกอบการเพื่อความปลอดภัยในการทำงานสำหรับลูกจ้าง กฎหมายความปลอดภัยในการทำงานเกี่ยวกับไฟฟ้า กฎหมายความปลอดภัยในการทำงานเกี่ยวกับหม้อน้ำ กฎหมายคณะกรรมการความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสภาพแวดล้อมในการทำงาน ซึ่งเป็นกฎหมายที่อยู่ในความรับผิดชอบของกรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน และกฎหมายความปลอดภัยของหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้อง โดยตามเกณฑ์แล้วสถานประกอบการประเภทบริการประกอบด้วยโรงแรมและห้างสรรพสินค้า ซึ่งสมัครเข้าร่วมโครงการจะต้องดำเนินการ

ตามข้อกำหนดของมาตรฐานการรับรอง ซึ่งปัจจุบันกำหนดไว้จำนวน 41 ข้อ ตามแบบเสนอชื่อ เข้าร่วมโครงการสร้างความร่วมมือภาครัฐและเอกชนในการป้องกันและระงับอัคคีภัยใน สถานประกอบกิจการประเภทงานบริการ ดังนี้

องค์การความปลอดภัย

- การแต่งตั้งคณะกรรมการความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสภาพแวดล้อมในการทำงาน
 - การปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสภาพแวดล้อมในการทำงาน
 - จัดให้มีแผนป้องกันและระงับอัคคีภัยในสถานประกอบกิจการ การฝึกอบรม และการฝึกซ้อมดับเพลิง
 - ลูกจ้างได้รับการฝึกอบรมการดับเพลิงขั้นต้น ไม่น้อยกว่าร้อยละสี่สิบ
 - ลูกจ้างได้รับการฝึกซ้อมดับเพลิงและฝึกซ้อมหนีไฟ อย่างน้อยปีละหนึ่งครั้ง ถ้าพิจารณาจากสถานที่และระบบอุปกรณ์ต่าง ๆ ประกอบด้วยความปลอดภัยเกี่ยวกับหม้อน้ำ
 - จัดทำป้ายระเบียบข้อบังคับเกี่ยวกับวิธีการปฏิบัติงานที่ถูกต้องปลอดภัยในการใช้หม้อน้ำ
 - มีผู้ควบคุมหม้อน้ำที่มีคุณสมบัติตามที่กฎหมายกำหนด
 - มีการตรวจสอบและรับรองความปลอดภัยในการทำงานของหม้อน้ำ
 - มาตรฐานวัดความดันไอน้ำมีขีดสีแดงบอกความดันใช้งานสูงสุด
 - ต้องติดตั้งสัญญาณแสงและเสียงเตือนเมื่อระดับน้ำต่ำกว่าขีดอันตราย ความปลอดภัยเกี่ยวกับไฟฟ้า
 - มีการจัดทำแผนผังวงจรไฟฟ้าทั้งหมดภายในสถานประกอบกิจการ
 - มีการตรวจสอบสภาพสายไฟฟ้าและสภาพอุปกรณ์ไฟฟ้า
- #### ระบบสัญญาณเตือนภัย
- มีการติดตั้งสัญญาณแจ้งเหตุเพลิงไหม้ที่ชัดเจนทุกชั้น
 - ได้ตรวจสอบสัญญาณแจ้งเหตุเพลิงไหม้เป็นประจำทุกเดือน
 - สัญญาณเสียงแจ้งเหตุเพลิงไหม้ที่แตกต่างจากสัญญาณเสียงอื่น ๆ

- ความดังของสัญญาณเสียงได้ยินทั่วถึง

เส้นทางหนีไฟ

- เส้นทางหนีไฟในแต่ละชั้นของอาคารมีอย่างน้อย 2 ทางโดยไม่มีสิ่งกีดขวาง
- ทางออกสุดท้ายออกสู่บริเวณที่ปลอดภัย
- ทางหนีไฟกว้างไม่น้อยกว่า 1.10 เมตร
- การจัดทำเครื่องหมายหรือสัญลักษณ์แสดงเส้นทางหนีไฟ

ประตูที่ใช้ในเส้นทางหนีไฟ

- ประตูที่ใช้ในเส้นทางหนีไฟติดตั้งให้เห็นได้ชัดเจน
- ประตูที่ใช้ในเส้นทางหนีไฟต้องเป็นชนิดผลักออกและเปิดได้เอง
- ประตูทำด้วยวัสดุทนไฟ

อุปกรณ์ดับเพลิง

- มีการติดตั้งระบบน้ำดับเพลิง
- การจัดเตรียมน้ำสำรองไว้ใช้ในการดับเพลิง ในปริมาณที่กำหนด

(กรณีไม่มีท่อน้ำดับเพลิงท้องถิ่น)

- มีการตรวจสอบระบบน้ำดับเพลิงเป็นประจำอย่างน้อยทุกเดือน
- ติดตั้งเครื่องดับเพลิงแบบมือถือทุกชั้น
- ตรวจสอบเครื่องดับเพลิงแบบมือถือทุก 6 เดือน
- เครื่องดับเพลิงแบบมือถือติดตั้งมากกว่า 1 เครื่อง และห่างกันไม่เกิน 20 เมตร

วัสดุไวไฟและวัสดุระเบิด

- ถังที่ใช้บรรจุแก๊สรวมทั้งอุปกรณ์ประกอบมีสภาพที่แข็งแรงทนทาน
- ถังบรรจุแก๊สที่เก็บไว้ภายในอาคาร ต้องแยกเก็บไว้ในห้องที่มีผนังทนไฟ (ถ้ามี)
- ถังบรรจุแก๊สที่อยู่ภายนอกอาคาร ต้องเก็บไว้ในที่เปิดโล่ง (ถ้ามี)
- ถังบรรจุแก๊สไม่เก็บไว้ใกล้วัตถุที่ลุกไหม้ได้ง่าย
- มีป้าย "วัตถุไวไฟห้ามสูบบุหรี่" หน้าห้องเก็บถังบรรจุแก๊ส (ถ้ามี) อื่น ๆ
- กรณีเป็นอาคารสูงหรืออาคารขนาดใหญ่พิเศษต้องมีระบบลิฟท์ดับเพลิง
- กรณีเป็นอาคารสูงหรืออาคารขนาดใหญ่พิเศษ ต้องมีระบบจ่ายพลังงาน

ไฟฟ้าสำรอง

- กรณีเป็นอาคารสูงหรืออาคารขนาดใหญ่พิเศษ ต้องมีบันไดหนีไฟ ซึ่งมีระบบแสงสว่างและระบบอัดลม

- จัดให้มีถนนรอบอาคาร เพื่อป้องกันทางของรถดับเพลิง
- มีแผนผังแสดงรายละเอียดของทางออกทั้งหมดในจุดต่าง ๆ
- จัดตั้งพลาสติกไซขนาดใหญไว้ในห้องพัก เพื่อใช้บรรจุก๊าซในการอพยพหนีไฟ
- จัดให้มีไฟฉายไว้ในห้องพัก เพื่อใช้ในการอพยพหนีไฟในเวลาฉุกเฉิน

6.3 การลดอุบัติเหตุและความสูญเสีย (Loss and Accidental Reduction) การเกิดอัคคีภัยแต่ละครั้ง ย่อมนำซึ่งความสูญเสียต่อทั้งสถานประกอบการ นายจ้าง ลูกจ้าง และความสูญเสียต่อประเทศชาติ ผลของการสูญเสีย หากนำประเมินการสูญเสียสามารถแบ่งเป็นการสูญเสียทางตรง ได้แก่ เงินค่าทดแทน ซึ่งจ่ายให้แก่ลูกจ้างที่ประสบอันตราย เจ็บป่วยหรือเสียชีวิต เงินค่ารักษาพยาบาลและเงินฟื้นฟูสมรรถภาพในการทำงาน การสูญเสียทางอ้อม ได้แก่ การสูญเสียเวลาของลูกจ้าง ค่าใช้จ่ายในการซ่อมแซมอาคารวัสดุอุปกรณ์ การสูญเสียทรัพย์สิน การเสียขวัญกำลังใจของลูกจ้าง และที่สำคัญก็คือการสูญเสียทางเศรษฐกิจของประเทศชาติ

6.4 ด้านการส่งเสริมการท่องเที่ยว (Tourist Promotion) จากการทำรัฐบาลประกาศให้ปี พ.ศ.2541 - 2542 เป็นปีท่องเที่ยวไทย (Amazing Thailand 1998 - 1999) เนื่องด้วยโอกาสพิเศษ 2 ประการ (กองแผนงาน การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, 2543:1-2) คือ

1. การเป็นเจ้าภาพจัดการแข่งขันกีฬาเอเชียนเกมส์ครั้งที่ 13 ในปี 2541
2. เนื่องในโอกาสเฉลิมฉลองพระชนมพรรษาครบ 6 รอบของพระบาท

สมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ในปี พ.ศ.2542

ทั้งนี้โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อจูงใจให้นักท่องเที่ยวต่างประเทศเดินทางมาท่องเที่ยวในปี พ.ศ.2541 ไปได้จำนวน 7.72 ล้านคน รายได้ 272,362 ล้านบาท และปี พ.ศ.2542 จำนวน 8.28 ล้านคน รายได้ 309,672 ล้านบาท สำหรับนักท่องเที่ยวในประเทศได้กำหนดเป้าหมายในปี พ.ศ.2541 จะมีปริมาณการเดินทางท่องเที่ยวประมาณ 52.50 ล้านคน ก่อให้เกิดรายได้หมุนเวียนประมาณ 181,000 ล้านบาท และ ปี พ.ศ.2542 เท่ากับ 53.55 ล้านคน ก่อให้เกิดรายได้ 201,200 ล้านบาท ซึ่งในส่วนนี้มีการปรับเป้าหมายเพิ่มขึ้นจากเดิมที่กำหนดไว้ เมื่อเริ่มต้นโครงการเนื่องมาจากผลการรณรงค์ส่งเสริมให้คนไทยเดินทางท่องเที่ยวในประเทศประสบ

ความสำเร็จเป็นที่น่าพอใจ ซึ่งผลจากการดำเนินงานปรากฏว่ามีจำนวนนักท่องเที่ยวและรายได้จากการท่องเที่ยวสูงกว่าที่กำหนดตามเป้าหมาย รายละเอียดดังตารางที่ 6

ตารางที่ 6 แสดงการเปรียบเทียบเป้าหมายกับผลการดำเนินงานที่เกิดขึ้นจริงเกี่ยวกับจำนวนนักท่องเที่ยวและรายได้จากการท่องเที่ยว ระหว่างปี พ.ศ.2541 ถึง ปี พ.ศ.2542

ปี พ.ศ.	เป้าหมาย		ผลการดำเนินงาน	
	จำนวน นักท่องเที่ยว (ล้านคน)	รายได้จากการ ท่องเที่ยว (ล้านบาท)	จำนวน นักท่องเที่ยว (ล้านคน)	รายได้จากการท่องเที่ยว (ล้านบาท)
2541	7.72	272,362*	7.76	242,177*
2542	8.28	309,672**	8.58	253,018**

หมายเหตุ : * Exchange Rate ปี 2541 คือ USS1 40.81 Baht

** Exchange Rate ปี 2542 คือ USS1 37.84 Baht

ที่มา : กองสถิติและวิจัย การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, 2543 ธนาคารแห่งประเทศไทย, 2543.

นอกจากนี้ในปัจจุบันจากการที่รัฐบาลได้พิจารณาเห็นว่า การท่องเที่ยวคือหนทางสำคัญของ การนำรายได้เข้าประเทศ จึงมีนโยบายในการส่งเสริมคุณภาพและมาตรฐานของการบริการและการท่องเที่ยวอย่างจริงจัง โดยพัฒนาและปรับปรุงการบริการเร่งรัดการฟื้นฟูและพัฒนาภาคการท่องเที่ยวในหลายๆ ด้าน และการดำเนินการโครงการเสริมสร้างความร่วมมือภาครัฐและเอกชนในการป้องกันและระงับอัคคีภัยในสถานประกอบกิจการประเภทงานบริการ ถือได้ว่าเป็นส่วนหนึ่งในการผลักดันให้นโยบายในด้านการส่งเสริมการท่องเที่ยวให้บรรลุผลสำเร็จเป็นรูปธรรม ทั้งนี้พบว่าจำนวนนักท่องเที่ยวที่เข้ามาในประเทศไทยมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นโดยตลอด ตั้งแต่ปี พ.ศ.2541 ถึง พ.ศ.2546 กล่าวคือในปี พ.ศ.2541 มีจำนวนนักท่องเที่ยว 7,764,930 คน รายได้ 242,177 ล้านบาท ปี พ.ศ.2542 จำนวนนักท่องเที่ยว 8,580,332 คน รายได้ 253,018 ล้านบาท ปี พ.ศ.2543 จำนวนนักท่องเที่ยว 9,508,623 คน ปี รายได้ 285,272 ล้านบาท

พ.ศ.2544 จำนวนนักท่องเที่ยว 10,061,950 คน รายได้ 299,047 ล้านบาท พ.ศ.2545 จำนวนนักท่องเที่ยว 10,799,067 คน รายได้ 323,483 ล้านบาท รายละเอียดดังตารางที่ 7

ตารางที่ 7 แสดงจำนวนนักท่องเที่ยวและรายได้จากการท่องเที่ยว

ปี พ.ศ.	จำนวนนักท่องเที่ยว (คน)	รายได้ (ล้านบาท)
2541	7,764,930	242,177
2542	8,580,332	253,018
2543	9,508,623	285,272
2544	10,061,950	299,047
2545	10,799,067	323,483

ที่มา : กองสถิติและวิจัย การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, 2545

7. ความสอดคล้องของโครงการสร้างความร่วมมือภาครัฐและเอกชนในการป้องกันและระงับอัคคีภัยในสถานประกอบกิจการประเภทงานบริการกับนโยบายและแผนด้านความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสภาพแวดล้อมในการทำงาน

ปัญหาอัคคีภัย นับได้ว่าเป็นปัญหาสำคัญและรุนแรงอีกปัญหาหนึ่ง ทางด้านความปลอดภัย การเกิดเพลิงไหม้แต่ละครั้งจะนำมาซึ่งความสูญเสียอย่างใหญ่หลวงไม่ว่าจะเป็นการบาดเจ็บ การเสียชีวิตหรือการสูญเสียทรัพย์สินนับเป็นมูลค่ามหาศาล โครงการสร้างความร่วมมือภาครัฐและเอกชนในการป้องกันการระงับอัคคีภัยในสถานประกอบกิจการประเภทงานบริการ ได้จัดทำขึ้นโดยมีความสอดคล้องกับนโยบายและแผนด้านความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสภาพแวดล้อมในการทำงาน ที่สำคัญดังนี้

7.1 ความสอดคล้องกับนโยบายของคณะรัฐมนตรี ซึ่งแถลงต่อรัฐสภา เมื่อวันที่ 26 กุมภาพันธ์ 2544 ที่เกี่ยวข้องดังนี้

1. นโยบายการพัฒนางาน ในเรื่องการส่งเสริมมาตรการด้านการประกันสังคมขยายขอบข่ายการให้สวัสดิการด้านแรงงาน เพื่อให้มีการคุ้มครองแรงงานทั้งในระบบและ

นอกระบบอย่างเหมาะสม และให้มีระบบการคุ้มครองสุขภาพ ความปลอดภัย และสิ่งแวดล้อม
ในสถานประกอบการ

2. นโยบายความปลอดภัยของประชาชน ในเรื่องการดูแลให้ประชาชน
มีความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน โดยมุ่งเน้นมาตรการทั้งการป้องกันและปราบปราม
อาชญากรรมทุกประเภทพร้อมทั้งจัดระบบป้องกันสาธารณภัยและอุบัติเหตุอย่างมีประสิทธิภาพ
ทั่วถึงและทันที่

3. นโยบายด้านการส่งเสริมการท่องเที่ยว ในเรื่องการเพิ่มมาตรการอำนวยความสะดวก
ความสะดวกสร้างความปลอดภัย และป้องกันการเอาเปรียบนักท่องเที่ยว รวมทั้งเร่งรัดการ
แก้ไขปัญหาค่าความเดือดร้อนของนักท่องเที่ยวอย่างจริงจัง

ในวงกว้างการดำเนินงานตามโครงการสร้างความร่วมมือภาครัฐและเอกชน
ในการป้องกันและระงับอัคคีภัยในสถานประกอบการประเภทงานบริการ มีความสอดคล้องกับ
นโยบายของรัฐบาลด้านความปลอดภัยของประชาชน และนโยบายด้านการส่งเสริมการท่องเที่ยว
ทั้งนี้เพราะการจัดทำโครงการนี้ขึ้นก็เท่ากับเป็นการสร้างให้เกิดระบบป้องกันอุบัติเหตุแก่ประชาชน
อย่างหนึ่ง โดยเฉพาะการป้องกันอัคคีภัย และโดยที่กลุ่มเป้าหมายของโครงการนี้ก็คือโรงแรม
การส่งเสริมให้โรงแรมจัดระบบป้องกันและระงับอัคคีภัยให้เกิดขึ้นในโรงแรม จึงเป็นการสร้าง
ความเชื่อมั่นในระบบความปลอดภัยแก่นักท่องเที่ยวก็เท่ากับว่า เป็นการสนับสนุนนโยบาย
ด้านการท่องเที่ยวนั้นเอง และโครงการดังกล่าวยังครอบคลุมถึงงานบริการ คือห้างสรรพสินค้า
เพื่อผู้ไปใช้บริการเลือกซื้อสินค้าจากห้างด้วย ซึ่งนับได้จากผู้ให้บริการมีความมั่นใจและ
มีความปลอดภัยจากอัคคีภัยด้วย

ในวงแคบลงมาจะเห็นได้ว่าการดำเนินงานโครงการยังมีความสอดคล้องกับนโยบาย
การพัฒนาแรงงานในเรื่องการจัดให้มีระบบคุ้มครองสุขภาพ ความปลอดภัย และสิ่งแวดล้อมใน
สถานประกอบการ โดยที่แรงงานนับได้ว่าเป็นทรัพยากรที่มีคุณค่ามากที่สุดในการพัฒนา
ประเทศ จึงมีความจำเป็นที่จะต้องสร้างระบบความปลอดภัยให้เกิดขึ้นแก่แรงงาน ซึ่งทำงานใน
สถานประกอบการ มาตรการต่างๆ ในการป้องกันและระงับอัคคีภัย ในมาตรฐานการรับรองของ
โครงการที่กำหนดขึ้นสำหรับสถานประกอบการประเภทโรงแรมและห้างสรรพสินค้า ซึ่งเป็น
กลุ่มเป้าหมาย จึงเป็นส่วนสำคัญที่จะทำให้เกิดความปลอดภัยแก่แรงงานที่ปฏิบัติงานในสถาน-
ประกอบการดังกล่าว ดังนั้น จึงจัดได้ว่าผลจากการดำเนินโครงการ เป็นการสร้างระบบในการ
คุ้มครองสุขภาพ ความปลอดภัย และสิ่งแวดล้อมในสถานประกอบการอีกรูปแบบหนึ่ง

7.2 ความสอดคล้องกับแผนพัฒนาแรงงานและสวัสดิการสังคม ฉบับที่ 1 (พ.ศ.2540 - 2544) ที่เกี่ยวข้องคือยุทธศาสตร์ในการปฏิบัติงานเรื่องการเพิ่มคุณภาพชีวิตผู้ใช้แรงงาน ซึ่งเป็นการดำเนินงานเพื่อให้ประชาชนทุกกลุ่มอาชีพได้รับการคุ้มครองในด้านสภาพการจ้าง สภาพการทำงาน มีความมั่นคงปลอดภัย และมีสวัสดิการแรงงานที่เอื้อต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิต ประกอบด้วยการตรวจคุ้มครองกำกับดูแลให้มีการปฏิบัติตามมาตรฐานแรงงานทุกด้าน การพัฒนาระบบการป้องกันอุบัติเหตุและโรคอันเกิดจากการทำงาน การสร้างวินัยและแรงงานสัมพันธ์ที่ดีในการทำงานและการส่งเสริมสวัสดิการแรงงาน

จะเห็นได้ว่าความสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ของแผนพัฒนาแรงงานฯ ในด้านนี้ คือ การคุ้มครองสภาพการทำงานให้มีความมั่นคงปลอดภัยและการพัฒนาระบบการป้องกันอุบัติเหตุอันเกิดจากการทำงาน ในแง่ที่ว่าโครงการนี้จะเป็นส่วนช่วยกระตุ้นให้สถานประกอบการเกิดการเกิดความตื่นตัวในการป้องกันและระงับอุบัติเหตุ ไม่ว่าจะเป็นเรื่องของการจัดระบบป้องกันอุบัติเหตุ การจัดทำแผนป้องกันและระงับอุบัติเหตุ การฝึกอบรมดับเพลิงขั้นต้น การฝึกซ้อมดับเพลิงและหนีไฟ การตรวจสอบและปรับปรุงระบบไฟฟ้า และหม้อน้ำที่ใช้ในสถานประกอบการ และเมื่อสถานประกอบการที่เป็นกลุ่มเป้าหมาย สมัครเข้าร่วมโครงการ จะทำให้เกิดการปฏิบัติ ซึ่งได้แก่การปรับปรุงเปลี่ยนแปลงสภาพความไม่ปลอดภัยต่างๆ เช่น ระบบไฟฟ้า เครื่องมือและอุปกรณ์ต่างๆ ซึ่งผลของการดำเนินการปรับปรุงเปลี่ยนแปลง นอกจากจะทำให้ผ่านเกณฑ์มาตรฐานการรับรองเป็นสถานประกอบการที่มีมาตรฐานด้านการป้องกันและระงับอุบัติเหตุแล้ว ยังช่วยทำให้เกิดสภาพการทำงานที่มีความปลอดภัยตามมาอีกด้วย

7.3 ความสอดคล้องกับแผนพัฒนาแรงงานและสวัสดิการสังคม ฉบับที่ 2 (พ.ศ.2545 - 2549) มีแนวทางต่าง ๆ ที่สอดคล้องกับโครงการที่จัดทำขึ้น ได้แก่

1. การสร้างมาตรการคุ้มครองความปลอดภัยและสุขภาพที่เหมาะสม เพื่อคุ้มครองคนงานทุกกลุ่มเป้าหมายอย่างเท่าเทียมกัน ทั้งในภาคอุตสาหกรรมการผลิต ก่อสร้างขนส่งบริการ

2. การสร้างเครือข่ายและสนับสนุนให้องค์กรภาครัฐ เอกชน และองค์กรพัฒนาเอกชน ตลอดจนบุคคลเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนางานความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสภาพแวดล้อมในการทำงาน

3. การสร้างจิตสำนึกความปลอดภัยในการทำงานของกลุ่มเป้าหมายการปรับเปลี่ยนทัศนคติและวัฒนธรรมการทำงาน เพื่อให้เกิดความตระหนักในการควบคุมป้องกัน

อุบัติเหตุและโรคเนื่องจากการทำงาน

จากแนวคิดวัตถุประสงค์และเป้าหมายของการดำเนินงานตามโครงการ จะเห็นได้ว่ามีความสอดคล้องกับแผนพัฒนาแรงงานฯ ในแง่ที่ว่าโครงการนี้มีแนวคิดสำคัญ คือ การสร้างเครือข่ายและสนับสนุนให้ภาคเอกชนเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนางานความปลอดภัยฯ ในด้านการป้องกันและระงับอัคคีภัย โดยการสมัครเข้าร่วมเพื่อการตรวจรับรองตามเกณฑ์มาตรฐานและส่งเสริมการสร้างจิตสำนึกที่ดีเพื่อความปลอดภัย การปรับเปลี่ยนทัศนคติและวัฒนธรรมด้านความปลอดภัย ทั้งนี้โดยรูปแบบการดำเนินงานตามโครงการยังถือเป็นมาตรการในการส่งเสริมให้มีการปฏิบัติตามกฎหมายความปลอดภัยในการทำงาน อันจะทำให้ผู้ใช้แรงงานมีความปลอดภัยในการทำงานได้อีกด้วย

7.4 ความสอดคล้องกับแผนแม่บทความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสภาพแวดล้อมในการทำงาน พ.ศ.2545 – 2549 แผนงานหลัก การรณรงค์ส่งเสริมความปลอดภัยและสุขภาพอนามัย มีแผนงานย่อยที่เกี่ยวข้องในเรื่องการสร้างจิตสำนึกด้านความปลอดภัยและสุขภาพอนามัยแก่ผู้ใช้แรงงานและการรณรงค์ส่งเสริมให้สถานประกอบการมีกิจกรรมด้านความปลอดภัยฯ

8. ปัญหาและอุปสรรคการดำเนินงาน

8.1 เจ้าหน้าที่ บางส่วนยังขาดความรู้ความเข้าใจในข้อกำหนดของมาตรฐานแบบเสนอ ซึ่งเข้าร่วมโครงการ (แบบตรวจรับรอง) ซึ่งในแบบตรวจรับรองดังกล่าวจะประกอบด้วยข้อกำหนดความปลอดภัยในการทำงาน ซึ่งข้อกำหนดบางข้อจะเป็นเรื่องทางเทคนิควิชาการ ซึ่งต้องใช้ความรู้เฉพาะด้านในการพิจารณาตรวจสอบกาปฏิบัติของเจ้าของสถานประกอบการ ว่าถูกต้องตามกฎเกณฑ์ที่กำหนดหรือไม่ เช่น การตรวจสอบและรับรองความปลอดภัยในการใช้งานหม้อน้ำ การจัดทำแผนผังวงจรไฟฟ้า หรือการตรวจสอบสภาพสายไฟฟ้าและสภาพอุปกรณ์ไฟฟ้า เป็นต้น ดังนั้นในการพิจารณาตรวจสอบตามเกณฑ์การรับรองจึงอาจเป็นปัญหาทางปฏิบัติได้ 2 ลักษณะ คือ หากเป็นเจ้าหน้าที่ในส่วนกลาง (กองตรวจความปลอดภัย) การตรวจสอบตามเกณฑ์มาตรฐานก็สามารถกระทำได้ง่าย และเป็นการตรวจสอบที่ค่อนข้างละเอียดทุกแง่มุม หรือตรวจสอบในเชิงลึก หากเป็นเจ้าหน้าที่ในส่วนภูมิภาค อาจจะไม่สามารถตรวจสอบได้อย่างละเอียดโดยเฉพาะในเชิงเทคนิควิชาการ

8.2 ขาดการเตรียมความพร้อมให้กับเจ้าหน้าที่ ซึ่งมีหน้าที่ในการตรวจสอบรับรองตามเกณฑ์มาตรฐาน ที่ทำให้เกิดปัญหาในทางปฏิบัติขาดความเข้าใจและทิศทางที่ตรงกัน โดยเฉพาะเจ้าหน้าที่ที่ปฏิบัติงานในส่วนภูมิภาค ซึ่งควรจะได้รับกรอบความรู้เกี่ยวกับเทคนิควิชาการที่เกี่ยวข้องตามมาตรฐานการตรวจรับรองเพื่อให้เกิดความเข้าใจและมีความชัดเจนในการปฏิบัติงาน นอกจากนี้การเตรียมความพร้อมยังช่วยทำให้เจ้าหน้าที่เกิดความเชื่อมั่นในทางปฏิบัติและสามารถออกไปแนะนำแก่สถานประกอบการได้อย่างมั่นใจ อันจะทำให้เกิดภาพลักษณ์ที่ดีแก่เจ้าหน้าที่และองค์กรในการปฏิบัติงาน หากเป็นเจ้าหน้าที่ในส่วนภูมิภาค อาจจะไม่สามารถตรวจสอบได้อย่างละเอียด โดยเฉพาะในเชิงเทคนิควิชาการ

8.3 เจ้าหน้าที่มีจำนวนไม่เพียงพอ โดยเฉพาะในส่วนภูมิภาคสำนักงานสวัสดิการและคุ้มครองแรงงานจังหวัด จะมีเจ้าหน้าที่อยู่ประมาณ 6 - 10 คน แต่จะต้องปฏิบัติภารกิจด้านต่างๆ มากมาย เช่น งานด้านการคุ้มครองแรงงาน การแก้ไขปัญหาแรงงานสัมพันธ์ การส่งเสริมสวัสดิการแรงงาน รวมทั้งงานอื่นๆ ซึ่งเป็นนโยบายของจังหวัด ดังนั้นหากจังหวัดใดที่โครงการสร้างความร่วมมือฯ ไม่สอดคล้องกับนโยบายของจังหวัด หรือสามารถไปบูรณาการกับโครงการอื่นๆ ในจังหวัดได้ ก็จะได้รับ การสนับสนุนจากจังหวัดอย่างเต็มที่ ทั้งในแง่งบประมาณ เวลา และเจ้าหน้าที่ แต่หากไม่สอดคล้องกับนโยบายของจังหวัดก็จะเป็นปัญหาอุปสรรคในการดำเนินงานตามโครงการได้ อาจส่งผลให้โครงการไม่ประสบผลสำเร็จอย่างเป็นรูปธรรมได้

8.4 แบบเสนอชื่อเข้าร่วมโครงการ (แบบตรวจรับรอง) นับได้ว่าเป็นหัวใจสำคัญของการดำเนินงานตามโครงการสร้างความร่วมมือฯ เนื่องจากว่าเป็นเครื่องมือที่ใช้เป็นตัวตัดสินรับรองการผ่านเกณฑ์มาตรฐานให้ได้รับรางวัลของสถานประกอบการที่เข้าร่วมโครงการ มีปัญหาในทางปฏิบัติ คือ

1. แบบเสนอชื่อเข้าร่วมโครงการฯ (แบบตรวจรับรอง) ยังขาดคู่มือที่จะใช้อธิบายสำหรับเจ้าหน้าที่ผู้มีหน้าที่ตรวจรับรอง เพื่อให้เข้าใจตามข้อกำหนดในเกณฑ์การรับรองแต่ละข้อว่าจะต้องพิจารณาจากเอกสารหลักฐานอะไร หรือกรณีการเข้าตรวจสถานประกอบการจะต้องตรวจสอบอย่างไร จึงจะถูกต้องครบถ้วนตามเกณฑ์มาตรฐานที่กำหนด อย่างไรก็ตามในการดำเนินงานโครงการในปี 2547 ได้กำหนดแผนการดำเนินงานให้มีการจัดทำคู่มือสำหรับเจ้าหน้าที่ไว้ใช้สำหรับการตรวจรับรองไว้แล้ว

2. ปัญหาการยอมรับในเกณฑ์มาตรฐานของการรับรอง ในการตรวจรับรอง ผู้จัดทำโครงการได้จัดทำแบบตรวจรับรองซึ่งมีข้อกำหนดตามกฎหมายไม่ครบทุกข้อ ทั้งนี้ เนื่องจากเป็นโครงการที่มีลักษณะของกรรมวงศ์ส่งเสริมให้เกิดความปลอดภัยในสถานประกอบกิจการ ซึ่งมีได้นำข้อกำหนดตามกฎหมายทุกข้อมาใช้เป็นเกณฑ์การพิจารณา โดยคัดเลือกเฉพาะที่สำคัญเกี่ยวข้องกับการป้องกันและระงับอัคคีภัยมาเป็นเกณฑ์การรับรองก่อน ซึ่งต่อมาในปี 2545 ก็ได้มีการปรับปรุงเพิ่มเติมข้อกำหนดตามกฎหมายที่สำคัญ ซึ่งเป็นจุดเสี่ยงต่อการเกิดอัคคีภัย คือ ความปลอดภัยเกี่ยวกับไฟฟ้าและความปลอดภัยเกี่ยวกับหม้อน้ำอีกจำนวนหลายข้อตามความเหมาะสม

๒.....๒

บทที่ 5

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

1. บทสรุป :

การศึกษาวិเคราะห์โครงการสร้างความร่วมมือระหว่างภาครัฐและเอกชนในการป้องกันและระงับอัคคีภัยในสถานประกอบการประเภทงานบริการ มีวัตถุประสงค์เพื่อให้ทราบถึงการบริหารโครงการ การวิเคราะห์ความปลอดภัยตามโครงการกับนโยบายแผนงานด้านความปลอดภัยในสถานประกอบการ การศึกษานี้เป็นการศึกษาโดยการทบทวนวรรณกรรมต่างๆ ที่เกี่ยวข้องและวิเคราะห์ข้อมูลที่รวบรวมได้จากการดำเนินงานโครงการป้องกันและระงับอัคคีภัยในโรงแรม ระหว่างปี พ.ศ.2541 ถึง พ.ศ.2543 ในระยะแรกต่อมาในปี พ.ศ.2544 ได้เปลี่ยนชื่อโครงการสร้างความร่วมมือระหว่างภาครัฐและเอกชนในการป้องกันและระงับอัคคีภัยในสถานประกอบการประเภทงานบริการ (โรงแรมและห้างสรรพสินค้า)

ผลการศึกษาพบว่าความเป็นมาของโครงการนี้เกิดมาจากความพยายามของกรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน โดยกองตรวจความปลอดภัย ซึ่งมีอำนาจหน้าที่ในการดูแลความปลอดภัยในการทำงานของผู้ใช้แรงงานในลักษณะการบังคับใช้ตามกฎหมายที่เกี่ยวข้องจำนวน 17 ฉบับ โดยเฉพาะกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและระงับอัคคีภัยในสถานประกอบการเพื่อความปลอดภัยในการทำงานสำหรับลูกจ้าง ซึ่งเป็นที่มาของการดำเนินงานตามโครงการนี้ จึงได้พยายามผลักดันให้มีโครงการรณรงค์การปฏิบัติตามกฎหมายความปลอดภัยในการทำงาน ประกอบกับในปีที่เริ่มดำเนินโครงการ คือปี พ.ศ.2541 - ปี พ.ศ.2542 รัฐบาลได้ประกาศให้เป็นปีการท่องเที่ยวไทย (Amazing Thailand) เนื่องจากการดำเนินงานตามโครงการดังกล่าวเป็นการรับรองมาตรฐานความปลอดภัยในการป้องกันและระงับอัคคีภัยของสถานประกอบการประเภทโรงแรม จึงถือได้ว่าเป็นโครงการที่ตอบสนองนโยบายของรัฐด้านการส่งเสริมการท่องเที่ยวอีกทางหนึ่งได้เป็นอย่างดี ลักษณะของการดำเนินงานโครงการนั้นจะเป็นการส่งเสริมประชาสัมพันธ์และขอความร่วมมือให้สถานประกอบการประเภทโรงแรม (ระยะแรก) และขยายไปถึงห้างสรรพสินค้าเข้าร่วมโครงการตั้งแต่ปี พ.ศ.2546 เป็นต้นมา โดยการปฏิบัติตามมาตรฐานการ

ป้องกันและระงับอัคคีภัยที่ได้จัดทำขึ้น ได้มีการจัดสัมมนาอบรมเผยแพร่ให้ความรู้แก่ผู้ประกอบการ การเข้าตรวจสอบสถานประกอบการเพื่อให้การรับรองและจัดให้มีพิธีมอบรางวัลแก่สถานประกอบการที่ผ่านมาตรฐานการตรวจรับรองแล้ว ผลการรณรงค์ส่งเสริมตามโครงการดังกล่าว สถานประกอบการมีแนวโน้มเข้าร่วมโครงการ และมีสถานประกอบการที่ได้ผ่านการตรวจรับรองเพิ่มมากขึ้น จนถึงปัจจุบันมีสถานประกอบการที่ผ่านการตรวจรับรองของกรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงานแล้วรวมทั้งสิ้น 971 แห่ง

จากการศึกษาวิเคราะห์การดำเนินงานตามโครงการนี้ ผู้ศึกษาพบว่ามีหลักการในการบริหารโครงการค่อนข้างครบถ้วนตามกระบวนการบริหาร กล่าวคือ จะประกอบด้วย การวางแผน (Planning) การจัดหน่วยงาน (Organizing) การอำนวยการ (Directing) และการควบคุม (Controlling)

การศึกษาค้นคว้านี้ทำให้ทราบถึงผลสำเร็จของโครงการในด้านต่างๆ ดังนี้ ประการแรก ภาครัฐสามารถช่วยส่งเสริมกระตุ้นให้สถานประกอบการมีการปฏิบัติตามกฎหมายเพิ่มมากขึ้นเนื่องจากเกิดความเข้าใจในเนื้อหาของกฎหมายที่มีลักษณะเชิงเทคนิควิชาการได้ครบถ้วนและชัดเจนมากขึ้น และสังเกตเห็นถึงประโยชน์ของการป้องกันและระงับอัคคีภัย ประการที่สอง โครงการนี้จัดได้ว่าช่วยก่อให้เกิดมาตรฐานความปลอดภัยในการทำงานอีกมาตรฐานหนึ่ง ซึ่งการให้การรับรองนั้น ได้ใช้หลักการตรวจสอบ (Audit) ทั้งจากเอกสารหลักฐานและจากการเข้าไปตรวจสอบสถานประกอบการและระบบอุปกรณ์ต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง ประการที่สาม โครงการนี้ช่วยลดอุบัติเหตุและความสูญเสียของลูกจ้างและผู้ประกอบการจากเหตุเพลิงไหม้และการระเบิดต่างๆ ประการที่สี่ การดำเนินงานโครงการช่วยส่งเสริมการท่องเที่ยว เป็นการสร้างภาพลักษณ์ที่ดีในด้านความปลอดภัยของสถานประกอบการประเภทโรงแรมและห้างสรรพสินค้า เนื่องจากเป็นสถานที่ที่มีประชาชนไปใช้บริการจำนวนมากผลจาก

การศึกษาค้นคว้าวิเคราะห์ความสอดคล้องของโครงการฯ กับนโยบายและแผนงานด้านความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสภาพแวดล้อมในการทำงาน ประกอบด้วยนโยบายของคณะรัฐมนตรีด้านการพัฒนาแรงงาน โดยจัดให้มีระบบการคุ้มครองสถานประกอบการความปลอดภัยและสิ่งแวดล้อมในการทำงาน และนโยบายด้านการส่งเสริมการท่องเที่ยว นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับแผนพัฒนาแรงงานและสวัสดิการสังคม ฉบับที่ 1 (พ.ศ.2540 - 2544) และฉบับที่ 2 (พ.ศ.2545-2549) รวมทั้งแผนแม่บทความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสภาพแวดล้อม

ในการทำงาน โดยเฉพาะแผนงานหลักในการรณรงค์ส่งเสริมความปลอดภัยและสุขภาพอนามัย โดยการสร้างจิตสำนึกด้านความปลอดภัยและสุขภาพอนามัยแก่ผู้ใช้แรงงานและการรณรงค์ให้สถานประกอบการมีกิจกรรมด้านความปลอดภัย อย่างไรก็ตามจากการที่ผู้ศึกษาได้บริหารจัดการและศึกษาวิเคราะห์โครงการนี้ พบว่ามีปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงาน ดังนี้

1. เจ้าหน้าที่บางส่วน ยังขาดความรู้ความเข้าใจในข้อกำหนดของมาตรฐานตามแบบเสนอชื่อเข้าร่วมโครงการ (แบบตรวจรับรอง) เนื่องจากแบบตรวจรับรองมีลักษณะเนื้อหาในทางเทคนิควิชาการซึ่งจะต้องอาศัยผู้ตรวจรับรองเฉพาะด้านซึ่งมีความรู้ความเข้าใจและมีประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันและระงับอุบัติเหตุโดยตรง

2. ขาดการเตรียมความพร้อมให้กับเจ้าหน้าที่ ซึ่งมีหน้าที่ในการตรวจสอบรับรอง ทำให้มีปัญหาด้านปฏิบัติขาดความเข้าใจและทิศทางที่ตรงกันกับมาตรฐานที่กำหนด

3. เจ้าหน้าที่มีจำนวนไม่เพียงพอ ต้องปฏิบัติภารกิจหลายๆ ด้าน โดยเฉพาะเจ้าหน้าที่ในส่วนภูมิภาคทำให้ไม่สามารถดำเนินการโครงการได้อย่างเต็มที่

4. ตามแบบเสนอชื่อเข้าร่วมโครงการ (แบบตรวจรับรอง) ซึ่งใช้ในการตัดสินใจให้สถานประกอบการที่เข้าร่วมโครงการได้รับรางวัล ยังขาดคู่มือที่ใช้อธิบายสำหรับเจ้าหน้าที่ผู้มีหน้าที่ตรวจรับรอง

5. ปัญหาการยอมรับในเกณฑ์มาตรฐานของการรับรอง รวมทั้งภายหลังจากตรวจรับรองแล้วก็ไม่มีการตรวจเฝ้าระวังรักษามาตรฐาน (Surveillance) สถานประกอบการที่ได้ผ่านการรับรองมาตรฐานมาแล้ว ซึ่งอาจถูกมองว่ายังขาดการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง

2. ข้อเสนอแนะ :

จากปัญหาและอุปสรรคของการดำเนินงานโครงการฯ ซึ่งผู้ศึกษาได้วิเคราะห์แล้วเห็นว่า มีข้อเสนอแนะแนวทางในการแก้ปัญหาและอุปสรรค ดังนี้

1. ด้านเจ้าหน้าที่ พบว่ามีปัญหาสำคัญ ได้แก่ เจ้าหน้าที่บางส่วนขาดความรู้ความเข้าใจในข้อกำหนดของมาตรฐานตามแบบเสนอชื่อเข้าร่วมโครงการ (แบบตรวจรับรอง) การขาดการเตรียมความพร้อมให้กับเจ้าหน้าที่ ซึ่งมีหน้าที่ในการตรวจสอบรับรองมาตรฐานและปัญหาเจ้าหน้าที่มีจำนวนไม่เพียงพอ แนวทางในการแก้ปัญหาดังกล่าวนี้ โดยการจัดให้มีการอบรมเพื่อเตรียมความพร้อมให้กับเจ้าหน้าที่ ซึ่งจะช่วยสร้างความเข้าใจและความมั่นใจในการเป็นผู้ตรวจรับรอง (Auditor) มากยิ่งขึ้น สำหรับปัญหาด้านจำนวนเจ้าหน้าที่ไม่เพียงพอนั้น

อาจจะต้องพยายามผลักดันให้โครงการสามารถบูรณาการร่วมกับกรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย กระทรวงมหาดไทย ซึ่งจะทำให้เกิดการยอมรับและสนับสนุนในระดับจังหวัดมากยิ่งขึ้น

2. ด้านแบบเสนอชื่อเข้าร่วมโครงการ (แบบตรวจรับรอง) แนวทางในการแก้ปัญหาและอุปสรรคสามารถดำเนินการได้ตามโครงการ โดยการจัดทำคู่มืออธิบายรายละเอียดของแบบเสนอชื่อเข้าร่วมโครงการ สำหรับเจ้าหน้าที่ซึ่งทำหน้าที่ในการตรวจรับรอง ซึ่งจะทำให้เกิดความสะดวกและความชัดเจนมากขึ้นในการตรวจรับรอง อย่างไรก็ตามสำหรับการดำเนินงานตามโครงการในปี พ.ศ.2547 ได้กำหนดให้มีการจัดทำคู่มือดังกล่าวแล้ว สำหรับปัญหาการยอมรับในเกณฑ์มาตรฐานของการตรวจรับรอง ควรกำหนดให้มีการพัฒนาแบบเสนอชื่ออย่างต่อเนื่อง อาจจะเป็นการเพิ่มเติมข้อปฏิบัติในทางกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับจุดเสี่ยงต่อการเกิดอัคคีภัย ซึ่งได้เริ่มดำเนินการแล้วในเรื่องการตรวจความปลอดภัยเกี่ยวกับหม้อน้ำ และการตรวจความปลอดภัยเกี่ยวกับไฟฟ้าเพิ่มเติมในแบบเสนอชื่อเข้าร่วมโครงการ การประยุกต์มาตรฐานด้านการป้องกันและระงับอัคคีภัยให้มีความทันสมัยตามความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยี และควรมีการปรับปรุงมาตรฐานให้เป็นปัจจุบัน โดยเฉพาะหลักเกณฑ์ที่เกี่ยวข้อง เช่น การตรวจเฝ้าระวังและรักษามาตรฐาน (Surveillance) และการใช้เกณฑ์ตัดสินเป็นระบบให้คะแนน เป็นต้น

3. ตามหลักการแนวคิดและลักษณะการดำเนินงานโครงการนี้ นับได้ว่าสนองตอบต่อนโยบายของรัฐบาลและแผนงานด้านความปลอดภัยในการทำงานค่อนข้างชัดเจน ทั้งนี้สังเกตได้จากผลสำเร็จของโครงการก็คือ การที่สถานประกอบการประเภทโรงแรมและห้างสรรพสินค้าที่ได้รับการรองรับว่า มีความปลอดภัยในเรื่องอัคคีภัยนั้น เป็นการสร้างภาพลักษณ์ที่ดีด้านมาตรฐานของที่พักอันจะส่งผลในการส่งเสริมการท่องเที่ยวอีกทางหนึ่ง ดังนั้นหากจะผลักดันให้เกิดมาตรการลดหย่อนทางภาษีสำหรับสถานประกอบการที่ผ่านการรับรอง เช่น ภาษีเกี่ยวกับอุปกรณ์ป้องกันอันตรายหรืออุปกรณ์คุ้มครองความปลอดภัยส่วนบุคคล ก็จะทำให้มีจำนวนสถานประกอบการที่ประสงค์จะเข้าร่วมโครงการเพิ่มมากขึ้น อันจะทำให้งานความปลอดภัยเกิดการพัฒนาต่อไป

4. เพื่อเป็นการส่งเสริมและพัฒนาโครงการนี้ให้ประสบผลสำเร็จอย่างเป็นรูปธรรมและต่อเนื่อง จึงควรมีการประสานงานและสร้างเครือข่ายกับหน่วยงานอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องทั้งในระดับจังหวัด เช่น สาธารณสุขจังหวัด อุตสาหกรรมจังหวัด โดยเฉพาะป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยจังหวัด เป็นต้น นอกจากนี้ยังควรขยายประเภทกิจการที่เข้าร่วมโครงการไปยังกิจการ

ประเภทอื่นๆ เช่น โรงพยาบาลหรืออุตสาหกรรมการผลิตอื่นๆ ก็จะทำให้เกิดมีสถานประกอบกิจการ
ที่มีการเตรียมพร้อมในการป้องกันและระงับอุบัติเหตุขยายวงกว้างเพิ่มมากขึ้นต่อไปอีกด้วย

๕*****๖

บรรณานุกรม

- กระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม. แผนพัฒนาแรงงานและสวัสดิการสังคม ฉบับที่ 1 (พ.ศ.2540 – 2544). (ม.ป.ท.), 2539.
- กระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม. แผนพัฒนาแรงงานและสวัสดิการสังคม ฉบับที่ 2 (พ.ศ.2545 – 2549). (ม.ป.ท.), (ม.ป.ป.).
- กระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม. แผนปฏิบัติการกระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม ประจำปีงบประมาณ พ.ศ.2545. กรุงเทพมหานคร : หจก.บางกอกบลิ๊ก, 2545.
- กรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน, กระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม. "แผนปฏิบัติการความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสภาพแวดล้อมในการทำงาน พ.ศ.2545 – 2549". สำนักงานคณะกรรมการความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสภาพแวดล้อมในการทำงาน. (ม.ป.ท.), (ม.ป.ป.).
- กรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน, กระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม. แผนแม่บทความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสภาพแวดล้อมในการทำงาน พ.ศ.2545 – 2549. กรุงเทพมหานคร : บริษัท ร่ำไทย เพรส จำกัด, 2545.
- กรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน, กระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม. คิดใหม่ ทำใหม่เพื่อป้องกันอัคคีภัยในโรงแรม. กรุงเทพมหานคร : บริษัท ร่ำไทย เพรส จำกัด, (ม.ป.ป.).
- กรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน, กระทรวงมหาดไทย. รวมกฎหมายแรงงาน. กรุงเทพมหานคร : บริษัท บพิตรการพิมพ์ จำกัด, 2535.
- กรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน, สำนักพัฒนามาตรฐานแรงงาน. แผนปฏิบัติการกรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน ประจำปีงบประมาณ พ.ศ.2547. กรุงเทพมหานคร : บริษัท บพิตรการพิมพ์ จำกัด, 2546.
- กรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน, กองตรวจความปลอดภัย. คู่มือการฝึกอบรมการดับเพลิงขั้นต้น. กรุงเทพมหานคร : (ม.ป.ท.), 2544.
- กรมสวัสดิการคุ้มครองแรงงาน, กระทรวงแรงงาน. ปลุกวัฒนธรรมความปลอดภัย เพื่อป้องกันอัคคีภัยในโรงแรม Fire Prevention Canpaion 2002 – 2003. กรุงเทพฯ : หจก. โซติวงค์ ปรี้นติ้ง , 2545.

บรรณานุกรม (ต่อ)

- กรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน, กองตรวจความปลอดภัย. คู่มือการฝึกซ้อมดับเพลิง และฝึกซ้อมหนีไฟ. กรุงเทพมหานคร : (ม.ป.ท.), 2544.
- กรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน, กองตรวจความปลอดภัย. "โครงการสร้างความร่วมมือภาครัฐและเอกชนในการป้องกันและระงับอัคคีภัยในสถานประกอบกิจการประเภทงานบริการ", ในเอกสารประกอบการอบรมสัมมนาโครงการสร้างความร่วมมือภาครัฐและเอกชนในการป้องกันและระงับอัคคีภัยในสถานประกอบกิจการประเภทงานบริการ. กรุงเทพมหานคร : (ม.ป.ท.), 2546.
- กรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน, กองตรวจความปลอดภัย. "ผู้ตรวจตรา ควบคุมมาตรฐานหน่วยงานที่รับใบอนุญาตด้านความปลอดภัยในการทำงานสำหรับเจ้าหน้าที่ส่วนภูมิภาค" ในเอกสารประกอบการฝึกอบรมผู้ตรวจตรา ควบคุมมาตรฐานหน่วยงานที่รับใบอนุญาตด้านความปลอดภัยในการทำงานสำหรับเจ้าหน้าที่ส่วนภูมิภาค, กรุงเทพมหานคร : มปท, 2545.
- กรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน, กองตรวจความปลอดภัย. "ผู้ตรวจตรา ควบคุมมาตรฐานหน่วยงานที่รับใบอนุญาตด้านความปลอดภัยในการทำงานสำหรับเจ้าหน้าที่ส่วนกลาง", กรุงเทพมหานคร : มปท, 2545.
- กำธร ศรีน้อย. "รูปแบบความร่วมมือของภาคเอกชนกับภาครัฐในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ : กรณีศึกษา ธุรกิจโรงแรมในจังหวัดนครราชสีมา". ปริญญาโท ศศ.ม., มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 2544.
- คณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, สำนักงาน, สำนักงานนายกรัฐมนตรี. แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่เก้า พ.ศ.2545 - 2549. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว, 2544.
- คณะกรรมการป้องกันอุบัติเหตุแห่งชาติ, สำนักงาน, สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี. สถิติอุบัติเหตุประจำปี 2544. กรุงเทพมหานคร : สำนักงานคณะกรรมการป้องกันอุบัติเหตุแห่งชาติ, 2544.

บรรณานุกรม (ต่อ)

- ประกันสังคม, สำนักงาน, กองทุนเงินทดแทน, สำนักงาน. รายงานอัตราการประสบ
อันตรายแต่ละสถานประกอบการ 32 จังหวัดปี 2544 (เล่ม 3).
กรุงเทพมหานคร : สำนักงานกองทุนเงินทดแทน, 2545.
- ประชุม รอดประเสริฐ. การบริหารโครงการ. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพมหานคร : เนติกุล
การพิมพ์, 2539.
- สมาคมส่งเสริมความปลอดภัย และอนามัยในการทำงาน (ประเทศไทย). รวมกฎหมายความ
ปลอดภัย และสิ่งแวดล้อม. กรุงเทพมหานคร : บริษัท ศรีเอทีพี เอ็นส์ เอเจนท์
จำกัด, 2545.
- สุโขทัยธรรมมาธิราช, มหาวิทยาลัย. หลักความปลอดภัยในการทำงาน หน่วยที่ 1-5.
กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, 2533.

๒*****๒